

Awdurdod Tan ac Achub
Canolbarth a Gorllewin Cymru
Mid and West Wales
Fire and Rescue Authority

DATGANIAD O GYFRIFON 2023/24

Gwasanaeth Tân ac Achub
Canolbarth a Gorllewin Cymru
Mid and West Wales
Fire and Rescue Service

DATGANIAD O GYFRIFON

RHAN	TUDALEN
Adroddiad Naratif	3 -12
Datganiad o Gyfrifoldebau	13
Adroddiad yr Archwilwyr Annibynnol	14 – 17
Dadansoddiad o Wariant a Chyllid	18
Datganiadau Ariannol Craidd	19 – 22
Nodiadau i'r Datganiadau Ariannol Craidd	23 – 82
Cyfrifon Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân	83 – 85
Geirfa	86 – 90
Datganiad Llywodraethu Blynyddol	91 - 121

Cyfrifoldeb yr Awdurdod yw cynnal cywirdeb gwefan Awdurdod; nid yw'r gwaith a wneir gan archwilwyr yn cynnwys ystyried y materion hyn ac felly nid yw archwilwyr yn derbyn unrhyw gyfrifoldeb am unrhyw newidiadau a allai fod wedi digwydd i'r datganiadau ariannol ers iddynt gael eu cyflwyno ar y wefan yn gyntaf.

Adroddiad Naratif

Cyflwyniad

Pwrpas y naratif hwn yw egluro strwythur y cyfrifon, disgrifio'n gryno gweithgarwch a strwythur Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ac ystyried sefyllfa ariannol gyffredinol yr Awdurdod yn y cyd-destun economaidd presennol.

Trosolwg Sefydliadol

Crëwyd Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru (yr Awdurdod) yn 1996 trwy Ddeddf Llywodraeth Leol (Cymru) 1994, ac yn dilyn cyfuno Brigadau Dyfed, Powys a Gorllewin Morgannwg. Mae'r Awdurdod yn gyfrifol am ddarparu gwasanaeth tân ac achub effeithlon ac effeithiol i gymunedau canolbarth a gorllewin Cymru. Mae'r Awdurdod yn cwmpasu 6 ardal awdurdod unedol ac mae'n cynnwys 25 o aelodau etholedig o blith yr awdurdodau hynny, sy'n cynrychioli nifer yr etholwyr cofrestredig.

Mae'r Awdurdod yn penodi Prif Swyddog Tân gydag awdurdod dirprwyedig i arwain Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru (y Gwasanaeth). Mae'r Gwasanaeth yn cynnwys bron dwy ran o dair o dir Cymru, gan ymestyn dros 4,500 milltir sgwâr, sy'n dir gwledig yn bennaf. Mae i'r ardal 58 o orsafoedd tân, ac mae'r Gwasanaeth yn cyflogi tua 1,300 o staff. Dyma'r trydydd Gwasanaeth Tân ac Achub mwyaf yn y Deyrnas Unedig, o ran màs tir, y tu ôl i Wasanaethau Tân yr Alban a Gogledd Iwerddon.

Mae yna amrywiaeth eang o risgiau yn bodoli yn ardal y Gwasanaeth, gan amrywio o'r diwydiannau petrocemegol yn Aberdaugleddau, i'r risgiau sy'n gysylltiedig ag ardaloedd poblog megis Abertawe a Chastell-nedd Port Talbot. Mae yna hefyd gymuned ffermio helaeth a llawer o ddiwydiannau ysgafn eraill ledled yr ardal. Mae'r rhain, ynghyd â morlin helaeth a dyfrffyrdd mewndirol, yn cyfrannu at rai o'r risgiau arbenigol sy'n bodoli yn y Gwasanaeth.

Mae ein Cynllun Strategol 2022-2027 blaenorol yn nodi ein gweledigaeth ar gyfer y dyfodol, "i fod yn Arweinydd y Byd mewn Ymateb Brys a Diogelwch Cymunedol", ac mae wedi'i gynllunio i gyflawni ein gweledigaeth, ein cenhadaeth a'n gwerthoedd. Cyflawnwyd yr ymrwymadau a amlygwyd yn y Cynllun Strategol drwy ddarparu Cynllun Gwella Busnes Blynyddol, sy'n nodi'r hyn yr oeddem yn anelu i'w gyflawni yn erbyn ein hymrwymadau pum mlynedd. Cynhyrchodd yr Awdurdod gynlluniau blynyddol hefyd ar gyfer lliniaru risgiau a gwella gwasanaethau gyda phwyslais cynyddol ar atal ac addysg.

Mae'r cymunedau rydym yn eu gwasanaethu wrth wraidd popeth a wnawn, ac wrth gydnabod bod angen cynllunio ar gyfer y tymor hwy gwnaethom benderfynu adolygu ein trefniadau cynllunio. Canlyniad hyn oedd cyflwyno Cynllun Rheoli Risg Cymunedol (CRMP) 2040 sydd wedi'i gymeradwyo gan yr Awdurdod ac a ddaeth i rym ar 1 Ebrill 2024. Bydd y Cynllun Rheoli Risg Cymunedol 2040 yn disodli Cynllun Strategol pum mlynedd 2022-2027 a'r Cynllun Gwella Busnes Blynyddol. Mae ein Cynllun Rheoli Risg Cymunedol yn tynnu sylw at sut rydym yn bwriadu mynd i'r afael â'r risgiau, y bygythiadau a'r heriau sy'n wynebu ein cymunedau a sut rydym yn bwriadu eu hwynebu a'u lleihau, tra'n sicrhau bod ein hasedau a'n hadnoddau yn cael eu defnyddio'n llwyddiannus, gan ddarparu'r gwasanaeth gorau posibl i'r cymunedau rydym yn eu gwasanaethu.

Mae'r Gwasanaeth yn chwarae rhan lawn wrth weithio gyda'r cymunedau y mae'n eu gwasanaethu; un enghraifft o hyn yw cynnal archwiliadau Diogelwch Rhag Tân yn y Cartref. Mae'r Awdurdod yn gweithio mewn partneriaeth â Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru, Gwasanaeth Tân ac Achub

Gogledd Cymru â gwasanaethau brys eraill, er enghraifft, Heddlu Dyfed-Powys a Heddlu De Cymru, ac mae peth o'u hadnoddau wedi'u lleoli mewn nifer o'n heiddo; hefyd Ymddiriedolaeth Gwasanaethau Ambiwllans Cymru (YGAC) drwy'r cynllun Cyd-ymatebydd, sy'n galluogi diffoddwyr tân ar alwad i ymateb i alwadau meddygol penodol fel asiantau YGAC, i rai galwadau meddygol-cysylltiedig penodol. Mae mentrau eraill yn cynnwys ein gwaith yn y gymuned gyda chadetaid tân, sef menter sy'n cael ei chynnal gan ddiffoddwyr tân nad ydynt ar ddyletswydd a gwirfoddolwyr ac y mae iddi ganghennau ledled Canolbarth a Gorllewin Cymru; y prosiect Phoenix, sydd wedi bod yn llwyddiannus iawn gyda grwpiau ieuenctid yn yr ardal, a gwirfoddolwyr cymunedol.

Mae'r Gwasanaeth wedi ymrwmo i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, ac rydym wedi croesawu ein dyletswyddau a'n rôl fel partner statudol ar draws ein chwe Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Rydym yn deall diben a nod y Ddeddf ac rydym wedi ymrwmo i sicrhau ein bod yn ystyried effaith hirdymor ein penderfyniadau ar y cymunedau yr ydym yn eu gwasanaethu.

Mae Datganiad Cyfrifon yr Awdurdod yn gyhoeddiad sy'n ofynnol yn ôl y gyfraith; Prif ddiben hyn yw darparu gwybodaeth glir am sefyllfa ariannol a pherfformiad ariannol Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ar gyfer y flwyddyn ariannol 2023/24.

Mae'r datganiadau, ynghyd â'u dibenion, fel a ganlyn:

Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon

Mae hwn yn nodi priod gyfrifoldebau'r Awdurdod a'i Swyddogion ar gyfer paratoi a chymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon.

Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (DIGC)

Mae'r datganiad hwn yn amlygu'r gost gyfrifyddu yn ystod y flwyddyn ar gyfer darparu gwasanaethau yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol, yn hytrach na'r swm sydd i'w gyllido trwy drethiant. Mae awdurdodau yn codi trethiant er mwyn talu am y gwariant, yn unol â'r rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifyddu. Dangosir y sefyllfa drethiant yn y Dadansoddiad o Wariant a Chyllid a'r Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Ystyrir bod Awdurdodau Tân ac Achub yn endidau "un gwasanaeth" a chyflwynir "darpariaeth y Gwasanaethau Tân" ar un llinell yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn (DSCWG)

Mae'r Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn yn dangos y symudiadau yn ystod y flwyddyn ar y cronfeydd wrth gefn gwahanol a ddelir gan yr Awdurdod, sydd wedi'u dadansoddi'n 'gronfeydd wrth gefn defnyddiadwy' (h.y. y rheiny y gellir eu defnyddio i ariannu gwariant neu leihau trethiant lleol) a 'chronfeydd wrth gefn annefnyddiadwy' eraill. Mae'r (Gwarged) neu'r Diffyg ar y llinell Darparu Gwasanaethau yn dangos y gwir gost economaidd o ddarparu gwasanaethau'r Awdurdod, a cheir rhagor o fanylion yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae hwn yn wahanol i'r symiau statudol y mae'n ofynnol i Falans y Gronfa Gyffredinol eu talu, ac mae'r llinell Cynnydd/Gostyngiad cyn Trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi yn dangos Balans y Gronfa Gyffredinol statudol cyn i'r Awdurdod Tân ac Achub wneud unrhyw drosglwyddiadau yn ôl disgrisiwn i'r Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u clustnodi, neu allan ohonynt.

Mantolen

Mae'r Fantolen yn dangos gwerth yr asedau a'r rhwymedigaethau a gydnabyddir gan yr Awdurdod fel yr oeddent ar y dyddiad a nodir ar y Fantolen. Mae'r Cronfeydd Wrth Gefn a ddelir gan yr Awdurdod yn cyfateb i asedau net yr Awdurdod (asedau llai rhwymedigaethau). Adroddir ar y Cronfeydd Wrth Gefn mewn dau gategori. Y categori cyntaf o Gronfeydd Wrth Gefn yw'r Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy, h.y., Cronfeydd Wrth Gefn hynny y gall yr Awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gynnal y Cronfeydd Wrth Gefn ar lefel ddarbodus ac unrhyw gyfyngiadau statudol o ran y defnydd ohonynt (er enghraifft Cronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf, na ellir ei defnyddio ond i ariannu gwariant cyfalaf neu i ad-dalu dyledion). Mae'r ail gategori o Gronfeydd Wrth Gefn yn cynnwys Cronfeydd Wrth Gefn sy'n dal enillion a cholledion heb eu gwireddu (er enghraifft y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn), lle byddai symiau ar gael i ddarparu gwasanaethau dim ond pe byddai'r asedau yn cael eu gwerthu; a Chronfeydd Wrth Gefn sy'n dal gwahaniaethau o ran amseru a ddangosir yn y llinell 'Addasiadau rhwng y sail gyfrifyddu a'r sail gyllido o dan reoliadau' yn y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Datganiad Llif Arian

Mae'r Datganiad Llif Arian yn dangos y newidiadau mewn arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar gyfer yr Awdurdod yn ystod y cyfnod adrodd. Mae'r datganiad yn dangos y modd y mae'r Awdurdod yn cynhyrchu ac yn defnyddio arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod trwy ddsbarthu llifoedd arian yn weithgareddau gweithredu, buddsoddi ac ariannu. Mae swm y llifoedd arian net sy'n deillio o weithgareddau gweithredu yn ddangosydd allweddol o'r graddau y caiff gweithrediadau'r Awdurdod eu hariannu trwy drethiant ac incwm grant, neu gan y sawl sy'n cael y gwasanaethau a ddarperir gan yr Awdurdod. Mae gweithgareddau buddsoddi yn cynrychioli'r graddau y mae llifoedd arian parod allan wedi cael eu gweithredu ar gyfer adnoddau y bwriedir iddynt gyfrannu at waith yr Awdurdod o gyflawni gwasanaethau yn y dyfodol. Mae llifoedd arian parod sy'n deillio o weithgareddau ariannu yn ddefnyddiol ar gyfer rhagfynegi hawliadau ar lifoedd arian parod yn y dyfodol gan y sawl sy'n darparu cyfalaf (h.y. benthyciad) i'r Awdurdod.

Cyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân

Mae hwn yn dangos sefyllfa ariannol cyfrif cronfa pensiwn y Diffoddwyr Tân, gan ddangos a oes ar yr Awdurdod arian i Lywodraeth Cymru, neu a oes ar Lywodraeth Cymru arian i'r Awdurdod, a hynny er mwyn mantoli'r cyfrif, ynghyd â manylion am ei asedau net.

Dadansoddiad o Wariant a Chyllid

Mae'r Dadansoddiad o Wariant a Chyllid yn nodyn datgelu sy'n dwyn ynghyd berfformiad yr Awdurdod a adroddir ar sail gwariant a fesurir o dan arferion cyfrifyddu priodol, a hynny gyda chostau diffiniedig statudol i'r Gronfa Gyffredinol.

Nodiadau i'r Datganiadau Cyfrifyddu

Mae'r nodiadau'n cyflwyno gwybodaeth am sail baratoi'r datganiadau ariannol, ynghyd â'r polisïau cyfrifyddu penodol a ddefnyddir. Maent yn datgelu gwybodaeth nas cyflwynir yn unman arall yn y datganiadau ariannol, ond sy'n berthnasol er mwyn eu deall.

Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Mae'r datganiad hwn yn darparu adolygiad parhaus o effeithiolrwydd fframwaith llywodraethu'r Awdurdod, gan gynnwys y system rheolaeth fewnol a'r systemau rheoli risgiau, er mwyn rhoi sicrwydd o ran eu heffeithiolrwydd a/neu gynhyrchu cynllun gwaith ar gyfer y rheolwyr i fynd i'r afael â'r gwendidau a nodir.

Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn cyd-fynd â'r Datganiad o Gyfrifon, ond nid yw'n rhan o'r Datganiad.

Crynodeb o'r Flwyddyn Ariannol

Cymeradwywyd y Gyllideb Refeniw a'r Rhaglen Gyfalaf ar gyfer 2023/24 gan yr Awdurdod Tân ar 6 Chwefror 2023.

Y Gyllideb Refeniw a gymeradwywyd ar gyfer 2023/24 oedd £63.257 milliwn. Fel y gwelir yn y tabl isod, roedd gorwariant o £120 mil, gyda thua £927 mil ohono'n ymwneud â dyfarniadau cyflog uwch i'r holl staff, a wrthbwyswyd gan danwariant yn deillio o reoli swyddi gwag, arbediad ar gostau'n ymwneud ag adeiladau, a chredyd a dderbyniwyd mewn perthynas â Chost Rheoli Firelink. Mae'r gyllideb Taliadau Ariannu Cyfalaf a'r alldro gwirioneddol ill dau yn cynnwys neulltiad i'r Gronfa Gyfalaf o £1.450 milliwn sydd â gorwariant oherwydd costau benthyca uwch. Derbyniwyd incwm ychwanegol o £499 mil yn y flwyddyn yn ymwneud â rhannu safleoedd, incwm buddsoddi ac ymarfer ailbriso ardrethi busnes, gyda £85 mil yn gysylltiedig â blynyddoedd blaenorol.

Roedd cyfanswm y cyfraniadau a gafwyd gan Awdurdodau Unedol yn £62.665 milliwn, yn unol â'r gyllideb gymeradwy.

Yn unol â'r gyllideb gymeradwy, mae £592 mil wedi'i neilltuo o'r Gronfa Wrth Gefn Cydraddoli'r Ardoll i gwrdd â'r diffyg sy'n deillio o ddileu grant Firelink Llywodraeth Cymru. Cyfanswm y trosglwyddiadau net eraill o'r cronfeydd wrth gefn oedd £154 mil gan gynnwys £85 mil o incwm y flwyddyn flaenorol a neilltuwyd i'r gronfa wrth gefn ar gyfer Ailgyflunio Gwasanaethau a £374 mil yn ymwneud â chredyd Firelink a neilltuwyd i'r gronfa Feddalwedd a Chyfathrebu; a neilltuad net o (£305 mil) o'r cronfeydd wrth gefn, a ddefnyddwyd yn unol â'r Strategaeth Cronfeydd Wrth Gefn a'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig cymeradwy. Roedd gwariant a ariannwyd o gronfeydd wrth gefn yn cynnwys Rheolwr Risg Corfforaethol cyfnod penodol, astudiaeth ddichonoldeb Carbon Net, a'r Cynllun Rheoli Risg Cymunedol. Mae'r diffyg alldro refeniw o £21 mil wedi'i ariannu o Falans y Gronfa Gyffredinol.

Manylir ar refeniw'r flwyddyn o'i gymharu â'r gyllideb yn y tabl canlynol:

Yr alldro ar gyfer y flwyddyn 2023/24	Cyllideb £000	Gwirioneddol £000	Amrywiant £000
Refeniw			
Gwariant yn cynnwys grantiau	60,683	60,803	120
Taliadau Cyllido Cyfalaf	4,985	5,231	246
Ailgodi Costau / Llog Buddsoddiadau gan gynnwys grantiau	(2,411)	(2,910)	(499)
Gwariant Net yn cynnwys grantiau	63,257	63,124	(133)
Cyfraniadau Awdurdodau Unedol	(62,665)	(62,665)	0
Cronfeydd Cyfartalu Ardoll	(592)	(592)	0
Trosglwyddiad i/(o) Gronfeydd Wrth Gefn	0	154	154
(Gwarged) / Diffyg	0	21	21

Mae'r Awdurdod yn mynd i gostau gwariant refeniw ar eitemau, sydd fel arfer yn cael eu defnyddio o fewn y flwyddyn, ac ariennir hyn gan gyfraniadau'r chwe awdurdod lleol cyfansoddol, a hynny mewn cyfrannedd â'r boblogaeth. Ar gyfer 2023/24, roedd yr Ardollau a'r cyfraneddau fel a ganlyn:

Awdurdodau Lleol Cyfansoddol	Ardoll £000	Cyfran %
Cyngor Sir Caerfyrddin	13,014	21
Cyngor Sir Ceredigion	4,856	8
Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot	9,923	16
Cyngor Sir Penfro	8,669	14
Cyngor Sir Powys	9,081	14
Cyngor Dinas a Sir Abertawe	17,122	27
Cyfanswm	62,665	100

Ffynonellau Cyllid Refeniw

Mae refeniw yn dod i law'r Awdurdod gan y ffynonellau canlynol:

2022/23 £000		2023/24 £000
2,328	Grantiau Refeniw	1,686
110	Llog	321
1,392	Ffioedd a Thaliadau / Adennill coastau / Ad-daliadau *	903
3,830	Is-gyfanswm	2,910
1,844	Cyllid LIC – cyfraniadau ychwanegol gan y cyflogwr i Gynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân	0
53,824	Cyfraniadau Awdurdodau Unedol	62,665
59,498	Cyfanswm y Cyllid Refeniw	65,575

* Yn cynnwys ad-daliad ailbriso ardrethi busnes sy'n ymwneud â blynyddoedd blaenorol 2022/23 £245 mil a 2023/24 £85 mil.

Gwariant Cyfalaf

Cyfanswm gwariant cyfalaf y flwyddyn oedd £9.189 miliwn. Mae'r tabl canlynol yn amlinellu'r gwariant yn ôl categori ac ariannu ar gyfer 2023/24.

	Amcangyfrif 2023/24 £000	Amcangyfrif Diwygiedig 2023/24 £000	Gwirioneddol 2023/24 £000	Amcangyfrif 2024/25 £000
Gwariant:				
Eiddo – gwaith adnewyddu, addasiadau, adeiladau newydd	3,040	5,244	2,662	3,640
Seilwaith	120	295	195	40
Cerbydau, Peiriannau a Chyfarpar	6,026	7,232	6,317	4,513
Asedau Anniriaethol	250	73	15	140
Cyfanswm y Gwariant Cyfalaf	9,436	12,844	9,189	8,333
Ariennir gan:				
Cyfraniadau a Grantiau Cyfalaf	1,040	841	1,022	1,540
Derbyniadau Cyfalaf	0	0	112	0
Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi	1,694	1,756	1,697	516
Benthyca	6,702	10,247	6,358	6,277
Cyfanswm Ariannu	9,436	12,844	9,189	8,333

Cymeradwywyd y Rhaglen Gyfalaf o £9.436 miliwn gan yr Awdurdod Tân ym mis Chwefror 2023, ac fe'i diwygiwyd wedi hynny ar gyfer llithriant, ail-lunio ac ailbroffilio prosiectau i £12.844 miliwn fel y'i cymeradwywyd gan yr Awdurdod Tân ym mis Chwefror 2024. Mae'r Rhaglen Gyfalaf gymeradwy yn adlewyrchu'r flwyddyn y bydd prosiect yn cychwyn ac nid o reidrwydd y flwyddyn y bydd y gwariant yn cael ei ysgwyddo, gan y bydd hyn yn dibynnu ar hyd oes y prosiect.

Mae'r amrywiad rhwng y gyllideb ddiwygiedig a'r gwir alldro i'w briodoli, o £3.6 miliwn yn rhannol, i'r canlynol: prosiectau eiddo, gan gynnwys Mân Waith £0.299 miliwn ac Ailddatblygu Coed-yr-iarll £0.83 miliwn; Prosiect adeiladu mwyaf y dyfodol £1.0m Offer a meddalwedd TGCh £0.288 miliwn; Cerbydau £0.682 miliwn.

Bydd y Rhaglen Gyfalaf gymeradwy ar gyfer 2024/25 yn cael ei diwygio i adlewyrchu'r canlynol: lle nad yw prosiectau yn 2023/24 wedi cael eu cwblhau erbyn 31 Mawrth 2024, gellir trosglwyddo'r adnodd i 2024/25, ynghyd â newid rhagdybiaethau grantiau, ail-lunio ac ailbroffilio prosiectau, dileu prosiectau nad oes eu hangen mwyach, a chynnwys prosiectau newydd lle mae adnoddau ychwanegol ar gael.

Benthyca Cyfalaf

Mae'r Cod Darbodus yn galluogi'r Awdurdod i bennu ei derfynau benthyca ei hun, ar yr amod bod y Swyddog Ariannol Cyfrifol yn ystyried bod y terfynau hynny yn ddarbodus, yn gynaliadwy ac yn fforddiadwy. Cafwyd un benthyciad allanol newydd, gwerth cyfanswm o £1.0 miliwn, yn ystod y flwyddyn gan y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (BBGC) a dau fenthyciad wrth Awdurdodau Lleol Cyfansoddol gwerth cyfanswm £7.5 miliwn. Cyfanswm y prifswm sy'n ddyledus ar 31 Mawrth 2024 yw £33.03 miliwn.

Rheoli'r Trysorlys

Cymeradwywyd Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys (DSRT) 2023/24 yr Awdurdod gan yr Awdurdod Tân ar 6 Chwefror 2023.

Mae'r DSRT yn pennu Dangosyddion Darbodus y Cyfalaf, gan gynnwys y Polisi Darpariaeth Isafswm Refeniw, Benthyca, a'r Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol. Wedi'u cynnwys yn y Datganiad hwn y mae'r Dangosyddion Darbodus a'r Dangosyddion Rheoli'r Trysorlys.

Ar ddiwedd y flwyddyn yn 31 Mawrth 2024 roedd trawsgrifiadau benthyca o fewn y terfynau cymeradwy; ac roedd pob buddsoddiad yn bodloni'r meini prawf credydol ar ddyddiad y taliad.

Mae'r tabl isod yn manylu ar y Gofyniad Cyllido Cyfalaf (GCC) o'i gymharu â Dyled Allanol.

	Amcangyfrif 2023/24 £000	Gwirioneddol 2023/24 £000
Gofyniad y Cyllid Cyfalaf (CFR)		
Yn agor 1 Ebrill 2023	41,447	35,482
Symudiad yn yr CFR yn cael ei gynrychioli gan:		
Angen cyllido net am y flwyddyn	6,702	9,189
Cyfraniadau Refeniw Uniongyrchol / Derbyniadau Cyfalaf / Grantiau a Chyfraniadau	0	(2,831)
Llai Darpariaeth Isafswm Refeniw / Darpariaeth Refeniw Gwirfoddol	(2,687)	(2,597)
Symudiad yn yr CFR	4,015	3,761
Yn cau 31 Mawrth 2024	45,462	39,243
Dyled Allanol		
Benthyca Allanol	37,030	33,030
Rhwymedigaethau Hirdymor Eraill	2,796	1,796
Cyfanswm y Ddyled Allanol	39,826	34,826
Tanfenthyca / (Gorfenthyca)	5,636	4,417

Pensiynau

Yn 2023/24, fe ymddeolodd 19 aelod o staff. Mae cost net Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân i'r gyllideb refeniw wedi cynyddu ychydig yn ystod y flwyddyn, ac mae rhwymedigaeth'r dyfodol o ran ymrwymiadau pensiwn wedi cynyddu oherwydd addasiadau a wnaed gan yr Actiwarïaid i'w rhagdybiaethau. Yr atebolwydd wedi'i asesu'n actiwaraid ar 31 Mawrth 2024 ar gyfer Cronfa Pensiwn y Diffoddwyr Tân oedd £386.587 milliwn.

Mae cost net y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (CPLIL) i'r gyllideb refeniw wedi gostwng yn ystod y flwyddyn, oherwydd enillion actiwaraid sy'n deillio o newidiadau mewn tybiaethau demograffig ac ariannol ac o ganlyniad mae gan gronfa'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol ased ar 31 Mawrth 2024 o £10.128 milliwn. Fodd bynnag, oherwydd gofyniad cyfrifyddu technegol IAS19 ac IFRIC14, mae'r asedau net ar y CPLIL wedi'u lleihau i ddim, yn unol â'r cyfyngiad nenfwd asedau.

O dan Safon Gyfrifyddu Ryngwladol 19 (Buddion Cyflogeion), mae'n ofynnol i'r Awdurdod ddarparu manylion yr asedau a rhwymedigaethau'r dyfodol ar gyfer pensiynau sy'n daladwy i gyflogeion, yn gyn-gyflogeion ac yn gyflogeion presennol, fel ei gilydd. Amlinellir hyn yn fanylach yn y datgeliadau i'r cyfrifon, o dan nodyn 30.

Cyfrifyddu o ran y Cyfrifon Wrth Gefn

Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, mae'r Datganiad o Gyfrifon yn dangos y Cronfeydd Wrth Gefn sy'n cael eu dwyn ymlaen i 2024/25. Mae hyn yn gyson â thriniaeth gyfrifyddu'r blynyddoedd blaenorol, ac mae'r arfer o gynnal a defnyddio Cronfeydd Wrth Gefn yn ffurfio conglfaen i sefydlogrwydd ariannol corfforaethol a'r gwaith o gynllunio gwasanaethau gweithredol yn y byrdymor a'r tymor canolig.

Costau Cyllid Cyfalaf

Roedd y tâl y codwyd amdano ar gyfrifon refeniw'r Gwasanaeth, er mwyn adlewyrchu cost yr asedau anghyfredol a ddefnyddiwyd wrth ddarparu gwasanaethau, yn £4.263 miliwn. Mae hon yn gost dybiannol ar gyfer dibrisiant ac amorteiddiad, ac addasir y balans ar ddiwedd y flwyddyn er mwyn peidio ag effeithio ar y cyfraniadau sy'n ofynnol i ariannu'r Gwasanaeth. Mae'r gost wirioneddol i'r Gwasanaeth o ran ariannu cyfalaf yn £1.031 miliwn ar gyfer llog benthyca a les cyllid, yn £2.597 miliwn ar gyfer Darpariaeth Isafswm Refeniw, ac yn £1.697 miliwn ar gyfer cyfraniad refeniw.

Effaith yr Hinsawdd Economaidd Gyfredol

Adlewyrchwyd goblygiadau ariannol yr hinsawdd economaidd bresennol yn y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig wedi'i diweddarau a gyflwynwyd i'r Awdurdod Tân ym mis Medi 2023. Mewn egwyddor, mae gan yr Awdurdod y pŵer i ofyn am yr adnoddau y mae arno eu hangen i ariannu ei wasanaethau ni waeth beth fo setliadau'r Awdurdodau Lleol. Fodd bynnag, mae'r Awdurdod yn cydnabod bod ganddo gyfrifoldeb i sicrhau nad yw'n gwaethygu'r heriau ariannol a wynebir gan Awdurdodau Lleol, ac felly mae'n adolygu ei gyllideb mewn modd systematig i ddod o hyd i gyfleoedd i greu arbedion a gostyngiadau yn y gyllideb, er enghraifft, trwy ad-drefnu'r gyllideb, adolygu rhagdybiaethau'r gyllideb, darpariaethau ar gyfer swyddi gwag, dull cyllidebu ym maes staffio, ac arferion rheoli'r trysorlys tra'n sicrhau cynaliadwyedd ariannol y Gwasanaeth ar yr un pryd.

Tra bod chwyddiant (Mynegai Prisiau Defnyddwyr) wedi cyrraedd uchafbwynt o 11.1% ym mis Hydref 2022, yn deillio o'r pandemig a Rwsia'n goresgyn Wcrain, a wthiodd brisiau ynni a nwyddau i fyny, mae'r sefyllfa economaidd dros y 12 mis diwethaf wedi gwella'n fawr. Mae'r Mynegai Prisiau Defnyddwyr wedi gostwng yn sylweddol dros y 12 mis diwethaf o 10.1% ym mis Mawrth 2022 i 3.2% ym mis Mawrth 2024. Erys ansicrwydd ynghylch pa mor gyflym y bydd chwyddiant Mynegai Prisiau Defnyddwyr yn dychwelyd yn gynaliadwy i darged 2% Pwyllgor Polisi Ariannol Banc Lloegr. Mae economegwyr yn rhagweld y bydd hi'n 2025 cyn i chwyddiant ostwng i'r targed hwn. Mae Banc Lloegr wedi codi cyfraddau llog o isafbwyntiau hanesyddol, 0.10% ym mis Mawrth 2020 i uchafbwynt o 5.25% ym mis Awst 2023, sef lefel nas profwyd ers 2008. Rhagwelir y bydd y gyfradd llog sylfaenol yn gostwng yn ystod 2024/25. Efallai y bydd yr etholiad cyffredinol, ar ddydd Iau 4 Gorffennaf, yn dod â chyfnod gwleidyddol newydd, ond mae'n annhebygol y bydd yn arwain at agwedd economaidd wahanol yn sylweddol. Yn y cyfamser, mae'r Awdurdod ynghyd â phob sefydliad arall yn y sector cyhoeddus a phreifat yn wynebu pwysau referniw sy'n deillio o dyfarniadau cyflog a chwyddiant prisiau, a chostau benthyca uwch sy'n effeithio ar fforddiadwyedd buddsoddi cyfalaf. Mae gan yr Awdurdod brosesau monitro cyllideb cadarn ar waith sy'n cydnabod bod pwysau ar referniw a chyfalaf yn debygol o godi dros y blynyddoedd nesaf gyda phwysau ar setliadau Awdurdodau Lleol gan Lywodraeth Cymru.

Strategaeth a Dyrannu Adnoddau

Mae ein Strategaeth Ariannol Tymor Canolig (SATC) yn dwyn ynghyd mewn un lle, yr holl ffactorau hysbys sy'n effeithio ar sefyllfa ariannol a chynaliadwyedd ariannol sefydliad yn y tymor canolig. Mae'r MTFs yn cydbwysu goblygiadau ariannol amcanion a pholisïau yn unol â chyfyngiadau o ran adnoddau, ac yn darparu'r sail ar gyfer gwneud penderfyniadau.

Mae'r Cyllidebau Referniw a'r Rhaglen Gyfalaf yn barod i gynorthwyo â'r gwaith o gyflawni strategaethau a chynlluniau'r Awdurdod:

Mae'r Cynllun Strategol 2022-2027 yn manylu ar ein gweledigaeth ar gyfer y dyfodol ac yn nodi sut y byddwn yn cyflawni hyn drwy ein Hymrwymiaid pum-mllynedd a'n Hamcanion Gwella a Llesiant fel y nodir yn ein Cynllun Gwella Busnes Blynyddol, a defnyddiwyd hyn i fonitro perfformiad yn ystod 2023/24.

Mae Cynllun Strategol 2022-2027 a'r Cynllun Gwella Busnes Blynyddol, o 1 Ebrill 2024, wedi'u disodli gan Gynllun Rheoli Risg Cymunedol 2040 cyntaf y Gwasanaeth. Cynlluniwyd Cynllun Rheoli Risg Cymunedol 2040 er mwyn cyflawni gweledigaeth, ymddygiad a galluogwyr y Gwasanaeth wrth gynllunio ar gyfer y tymor hwy ac mae'n nodi sut y cyflawnir hyn drwy'r wyth Amcan Gwella a Llesiant.

Mae ein Hasesiad Perfformiad Blynyddol yn rhoi gwybod i'n staff, ein cymunedau a'n rhanddeiliaid pa ganlyniadau a buddion a gyflawnwyd o gymharu ag Amcanion Gwella y flwyddyn flaenorol. Mae hefyd yn nodi sut yr ydym wedi cyfrannu at y nodau Llesiant a bennir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Mae'r Cynllun Cynaliadwyedd a'r Amgylchedd yn nodi'r prif egwyddorion, cynigion a chmau gweithredu gofynnol i leihau effeithiau gweithgareddau a gweithrediadau'r Gwasanaeth ar yr amgylchedd.

Mae'r Cynllun Cydraddoldeb Strategol yn cyfleu ymrwymiad parhaus yr Awdurdod a'r Prif Swyddog Tân i hyrwyddo cyfleoedd cyfartal ar draws holl swyddogaethau, polisïau, arferion a gweithdrefnau

Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru, ac yn nodi sut y bydd y Gwasanaeth yn ceisio cyflawni'r ymrwymiad hwn.

Mae Cynlluniau'r Awdurdod ar gael ar ei wefan.

Rydym wedi parhau i gynnal lefel wasanaeth sydd wedi sicrhau bod cymunedau Canolbarth a Gorllewin Cymru yn parhau i fod yn llefydd diogel i fyw a gweithio ynddynt ac i ymweld â nhw. Mae ein statws ariannol cyffredinol wedi'i gynnal ar lefel ddarbodus, er y bu gostyngiad ar ddiwedd y flwyddyn yn lefel y cronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio. Mae'r rhan fwyaf o'n cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi at ddibenion penodol, boed hynny i fynd i'r afael â rhwymedigaethau nawr neu yn y dyfodol e.e. cronfa wrth gefn Cyflogeion a Phensiynau, neu ar gyfer ariannu cynlluniau cyfalaf penodol.

Gwybodaeth Ychwanegol

Mae gwybodaeth ychwanegol am y cyfrifon hyn ar gael gan Swyddog Adran 151 yr Awdurdod a'r Pennaeth Cyllid. Mae gan aelodau o'r cyhoedd sydd â diddordeb hefyd hawl statudol i archwilio'r cyfrifon cyn i'r archwiliad gael ei gwblhau; hysbysebiri argaeledd y cyfrifon i'w harchwilio ar wefan Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru.

Cydnabyddiaethau

Yn olaf, hoffwn ddiolch i'r holl staff Cyllid yn y Gyfarwyddiaeth Adnoddau, ynghyd â'u cyd-weithwyr ledled yr Awdurdod, sydd wedi cyfrannu at y gwaith o baratoi'r datganiadau hyn. Hoffwn hefyd ddiolch i'r Prif Swyddog Tân a'r Tîm Arweinyddiaeth Gweithredol am eu cymorth a'u cydweithrediad drwy gydol y broses hon.

Sarah Mansbridge FCCA - Swyddog Adran 151

Datganiad o Gyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r Awdurdod

Mae'n ofynnol i'r Awdurdod wneud y canlynol:

- gwneud trefniadau i weinyddu ei faterion ariannol mewn modd priodol, a sicrhau bod un o'i swyddogion yn gyfrifol am weinyddu'r materion hynny. Yn yr Awdurdod hwn, y swyddog hwnnw yw'r Prif Swyddog Cyllid.
- rheoli ei faterion i sicrhau defnydd economaidd, effeithlon ac effeithiol o adnoddau, a diogelu ei asedau.
- cymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon.

CYMERADWYAETH YR AWDURDOD TÂN

Cymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon ar ôl yr archwiliad.

Llofnod:

Cadeirydd yr Awdurdod Tân

Dyddiad: 23 Medi 2024

Cyfrifoldebau'r Prif Swyddog Cyllid

Y Prif Swyddog Cyllid sy'n gyfrifol am baratoi Datganiad o Gyfrifon yr Awdurdod, gan gynnwys Cyfrifon y Gronfa Bensiwn, a hynny'n unol â'r arferion priodol a nodir yng Nghod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig ("y Cod").

Wrth baratoi'r Datganiad o Gyfrifon hwn, mae'r Prif Swyddog Cyllid wedi:

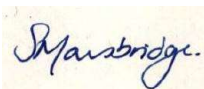
- dewis polisïau cyfrifyddu addas a'u cymhwyso'n gyson;
- gwneud dyfarniadau ac amcangyfrifon rhesymol a doeth;
- cydymffurfio â Chod yr Awdurdod Lleol.

Mae'r Prif Swyddog Cyllid hefyd wedi:

- cadw cofnodion cyfrifyddu priodol a chyfredol;
- cymryd camau rhesymol i atal a datgelu twyll ac achosion eraill o afreoleidd-dra.

TYSTYSGRIF Y PRIF SWYDDOG CYLLID

Rwy'n ardystio bod y cyfrifon yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol yr Awdurdod ar 31 Mawrth 2023, ynghyd â'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar y dyddiad hwnnw.

Llofnod:

Prif Swyddog Cyllid

Dyddiad: 23 Medi 2024

Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru i aelodau Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru

Barn ar y datganiadau ariannol

Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol:

- Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru
- Cronfa Bensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2024 dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn cynnwys y Dadansoddiad o Wariant a Chyllid, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Fantolen, y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn, y Datganiad Llifoedd Arian Parod a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys y polisïau cyfrifyddu perthnasedd arwyddocaol.

Mae Cyfrifon y Gronfa Bensiwn Diffoddwyr Tân yn cynnwys Datganiad Cyfrifon ac Asedau Net y Gronfa a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys y polisïau cyfrifyddu perthnasedd arwyddocaol.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a'r safonau cyfrifyddu rhyngwladol a fabwysiadwyd yn y DU fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan y Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2023/24.

Yn fy marn i, ym mhob ffordd berthnasol, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a Chronfa Pensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ar 31 Mawrth 2024 ac o'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar y dyddiad hwnnw; ac
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â'r gofynion deddfwriaethol a'r safonau cyfrifyddu rhyngwladol a fabwysiadwyd yn y DU fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan y Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2023/24.

Sail y farn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (ISAs (Y DU)) a Nodyn Ymarfer 10 'Archwilio Datganiadau Ariannol Endidau'r Sector Cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Caiff fy nghyfrifoldebau dan y safonau hynny eu disgrifio ymhellach yn yr adran o'm hadroddiad sy'n nodi cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol.

Mae fy staff a minnau'n annibynnol ar Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio yr wyf wedi'i chael yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail i'm barn.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod defnyddio'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol i baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Yn seiliedig ar y gwaith yr wyf wedi'i gyflawni, nid wyf wedi adnabod unrhyw ansicrwydd perthnasol mewn perthynas â digwyddiadau neu amodau a all, yn unigol neu ar y cyd, fwrw amheuaeth sylweddol ar allu Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a Chronfa

Pensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru i barhau i fabwysiadu'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o ddeuddeng mis o leiaf o'r dyddiad pan awdurdodir cyhoeddi'r datganiadau ariannol.

Caiff fy nghyfrifoldebau i a chyfrifoldebau'r swyddog cyllid cyfrifol mewn perthynas â busnes gweithredol eu disgrifio yn yr adrannau perthnasol o'r adroddiad hwn.

Gwybodaeth arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth yn yr adroddiad blynyddol, heblaw am y datganiadau ariannol a'm hadroddiad i fel archwilydd ar y rhain. Y Swyddog Cyllid Cyfrifol sy'n gyfrifol am yr wybodaeth arall yn yr adroddiad blynyddol. Nid yw fy marn am y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall a, heblaw i'r graddau a nodir yn benodol fel arall yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd ar yr wybodaeth arall honno.

Fy nghyfrifoldeb i yw darllen yr wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn berthnasol anghyson â'r datganiadau ariannol neu wybodaeth a gafwyd wrth gyflawni'r archwiliad, neu'n ymddangos fel arall fel pe bai wedi cael ei chamddatgan yn berthnasol. Os wyf yn canfod anghysonderau perthnasol o'r fath neu wybodaeth berthnasol o'r fath sy'n ymddangos fel pe bai wedi cael ei chamddatgan, mae'n ofynnol i mi benderfynu a yw hyn yn achosi camddatganiad perthnasol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Yn seiliedig ar y gwaith yr wyf wedi'i wneud, os wyf yn dod i'r casgliad bod yr wybodaeth arall hon wedi'i chamddatgan yn berthnasol, mae'n ofynnol i mi nodi'r ffaith honno.

Nid oes unrhyw beth gennyf i'w nodi yn hyn o beth.

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth a geir yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac yn unol â'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2023/24;
- mae'r wybodaeth a roddir yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac yn unol â'r canllawiau.

Materion y cyflwynaf adroddiad arnynt drwy eithriad

Yng ngoleuni'r wybodaeth a'r ddealltwriaeth am Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a Chronfa Pensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi unrhyw gamddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol, y cyflwynaf adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol, yn fy marn i:

- nid wyf wedi cael yr holl wybodaeth ac esboniadau y mae eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad;
- ni chadwyd cofnodion cyfrifyddu digonol, neu ni chafwyd ffurflenni sy'n ddigonol ar gyfer fy archwiliad o ganghennau nad ymwelodd fy nhîm â hwy; neu
- nid yw'r datganiadau ariannol yn gyson â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu.

Cyfrifoldebau'r swyddog cyllid cyfrifol am y datganiadau ariannol

Fel a esbonnir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau am y Datganiad Cyfrifon, y swyddog cyllid cyfrifol sy'n gyfrifol am:

- baratoi'r datganiad cyfrifon, sy'n rhoi darlun gwir a theg ac sy'n cydymffurfio ag arferion priodol;
- cadw cofnodion cyfrifyddu priodol;
- pa bynnag reolaethau mewnol sy'n angenrheidiol ym marn y swyddog cyllid cyfrifol i allu paratoi datganiadau cyfrifon heb unrhyw gamddatganiadau perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall; ac
- asesu gallu Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a Chronfa Pensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu fel y bo'n gymwys, faterion sy'n ymwneud â'r busnes gweithredol a defnyddio sail gyfrifyddu busnes gweithredol oni bai bod y swyddog cyllid cyfrifol yn rhagweld na fydd y gwasanaethau a ddarperir gan Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a Chronfa Pensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn parhau i gael eu darparu yn y dyfodol.

Cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol

Fy nghyfrifoldeb yw archwilio'r datganiadau ariannol yn unol â Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch p'un a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhai heb unrhyw gamddatganiad perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU wastad yn canfod camddatganiad perthnasol pan fo'n bodoli. Gall camddatganiadau ddeillio o dwyll neu wall ac fe'u hystyrir yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd, gellid yn rhesymol ddisgwyl iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wneir ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Mae afreolaidd-dra, gan gynnwys twyll, yn golygu achosion o ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau. Rwy'n dylunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau, a nodir uchod, i ganfod camddatganiadau perthnasol mewn perthynas ag afreolaidd-dra, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau'n cynnwys y canlynol:

- Holi'r rheolwyr, Archwilwyr Mewnol Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru (darperir gan Gyngor Sir Caerfyrddin) a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, gan gynnwys cael ac adolygu dogfennaeth ategol mewn perthynas â pholisïau a gweithdrefnau Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a Chronfa Pensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru sy'n ymwneud ag:
 - adnabod, gwerthuso a chydymffurfio â deddfau a rheoliadau a pha un a oeddent yn ymwybodol o unrhyw achosion o ddiffyg cydymffurfio;
 - canfod ac ymateb i'r risgiau o dwyll a pha un a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, tybiedig neu honedig; a hefyd
 - y rheolaethau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau.
- Ystyried fel tîm archwilio sut a ble allai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion posibl o dwyll. Fel rhan o'r drafodaeth hon, canfûm botensial ar gyfer twyll yn y meysydd canlynol: adnabod refeniw, adnabod gwariant, cofnodi dyddyfrau anarferol;
- Cael dealltwriaeth am y fframwaith awdurdod sydd gan Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a Chronfa Pensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru, yn ogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoleiddiol eraill y mae Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn gweithredu oddi

mewn iddynt, gan ganolbwyntio ar y deddfau a'r rheoliadau hynny a gafodd effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol neu a gafodd effaith sylfaenol ar weithrediadau Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a Chronfa Pensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru.

- Cael dealltwriaeth am berthnasoedd partïon cysylltiedig.

Yn ychwanegol at yr uchod, roedd fy ngweithdrefnau i ymateb i risgiau a ganfuwyd yn cynnwys y canlynol:

- adolygu'r datgeliadau yn y datganiadau ariannol a phrofi yn erbyn dogfennaeth ategol i asesu cydymffurfiaeth â deddfau a rheoliadau perthnasol a drafodir uchod;
- holi'r rheolwyr, y Pwyllgor Archwilio a Chraffu ar Berfformiad ac ymgynghorwyr cyfreithiol ynghylch ymgyfreithiad a hawliadau gwirioneddol a phosibl;
- darllen cofnodion cyfarfodydd y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu;
- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll trwy wrthwneud rheolaethau gan reolwyr, profi priodoldeb cofnodion dyddlyfr ac addasiadau eraill; asesu a yw'r dyfarniadau a wnaed wrth lunio amcangyfrifon cyfrifyddu'n rhoi arwydd o wyrduedd bosibl; a gwerthuso'r rhesymeg fusnes dros unrhyw drafodion arwyddocaol sy'n anarferol neu y tu allan i gwrs arferol busnes.

Fe wnes i hefyd gyfleu deddfau a rheoliadau dynodedig perthnasol a risgiau posibl o dwyll i holl aelodau'r tîm archwilio ac aros yn effro i unrhyw arwyddion o dwyll neu ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau trwy gydol yr archwiliad.

Effeithir ar y graddau y mae fy ngweithdrefnau'n gallu canfod afreolaidd-dra, gan gynnwys twyll, gan yr anhawster cynhenid o ran canfod afreolaidd-dra, effeithiolrwydd rheolaethau Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a Chronfa Pensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru, a natur, amseriad a hyd a lled y gweithdrefnau archwilio a gyflawnwyd.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol yn www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o'm hadroddiad archwilio.

Cyfrifoldebau eraill yr archwilydd

Rwy'n cyfathrebu gyda'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu ynghylch, ymhlith materion eraill, cwmpas ac amseriad arfaethedig yr archwiliad a chanfyddiadau archwilio arwyddocaol, gan gynnwys unrhyw ddiffygion arwyddocaol mewn rheolaeth fewnol yr wyf yn eu hadnabod yn ystod fy archwiliad.

Tystysgrif cwblhau'r archwiliad

Yr wyf yn tystio fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a Chronfa Pensiwn Diffoddwyr Tân Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Adrian Crompton

Adrian Crompton
Archwilydd Cyffredinol Cymru
Dyddiad 27 Medi 2024

1 Cwr y Ddinas
Stryd Tyndall
Caerdydd, CF10 4BZ

Dadansoddiad o Wariant a Chyllid (DWC)

Mae'r Dadansoddiad o Wariant a Chyllid yn dangos y modd y mae gwariant blynyddol yn cael ei ddefnyddio a'i ariannu o adnoddau (cyfraniadau gan awdurdodau cyfansoddol, grantiau'r llywodraeth, incwm arall, ac ati) gan yr Awdurdod o'i gymharu â'r adnoddau hynny a ddefnyddir neu a enillir gan yr Awdurdod yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Caiff yr incwm a gwariant y gwneir cyfrif amdanynt o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol eu cyflwyno'n fanylach yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r Dadansoddiad o Wariant a Chyllid yn nodyn i'r datganiadau ariannol, ac nid yn brif ddatganiad. Fodd bynnag, mae wedi cael ei osod gyda'r prif ddatganiadau i gynorthwyo dealltwriaeth y darllenwyr.

2022/23			2023/24		
Gwariant Net sy'n Daladwy i Falans y Gronfa Gyffredinol £000	Addasiadau rhwng y Sail Gyllido a'r Sail Gyfrifyddu £000	Gwariant Net yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr £000	Gwariant Net sy'n Daladwy i Falans y Gronfa Gyffredinol £000	Addasiadau rhwng y Sail Gyllido a'r Sail Gyfrifyddu £000	Gwariant Net yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr £000
50,386	6,547	56,933	58,363	(4,462)	53,901
(48,318)	8,644	(39,674)	(57,658)	11,516	(46,142)
2,068	15,191	17,259	705	7,054	7,759
		(Gwarged) neu Ddiffyg o ran Darparu Gwasanaethau			

2022/23			2023/24		
Balans y Gronfa Gyffredinol £000	Cronfeydd Wrth Gefn y Gronfa Gyffredinol wedi'u clustnodi £000	Cyfanswm Balans y Gronfa Gyffredinol £000	Balans y Gronfa Gyffredinol £000	Cronfeydd Wrth Gefn y Gronfa Gyffredinol wedi'u clustnodi £000	Cyfanswm Balans y Gronfa Gyffredinol £000
(1,336)	(7,553)	(8,889)	(1,880)	(4,941)	(6,821)
2,068	0	2,068	705	0	705
(2,612)	2,612	0	(825)	825	0
(1,880)	(4,941)	(6,821)	(2,000)	(4,116)	(6,116)
		Balans Terfynol			

Datganiadau Ariannol Craidd

Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

2022/23			2023/24			
Gwariant	Incwm	Net	Gwariant	Incwm	Net	
£000	£000	£000	£000	£000	£000	
62,498	(5,565)	56,933	Darparu Gwasanaethau Tân	56,490	(2,589)	53,901
62,498	(5,565)	56,933	Costau'r Gwasanaethau	56,490	(2,589)	53,901
	(97)		Incwm a Gwariant Gweithredol Eraill		(85)	
	14,991		Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi (Nodyn 10)		17,630	
	(54,568)		Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol (Nodyn 11)		(63,687)	
	17,259		(Gwarged) neu Ddiffyg o ran Darparu Gwasanaethau		7,759	
	(5,022)		(Gwarged) neu ddiffyg o ailbrizio Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar (Nodyn 18a)		(2,464)	
	(185,786)		Ailfesur rhwymediaeth/(ased) y buddion ddiffiniedig net (Nodyn 18c)		9,602	
	(190,808)		(Incwm) a Gwariant Cynhwysfawr Arall		7,138	
	(173,549)		Cyfanswm yr (Incwm) a Gwariant Cynhwysfawr		14,897	

Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn

Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn 2023/24	Balans y Gronfa Gyffredinol	Cronfeydd Wrth Gefn y Gronfa Gyffredinol	Cronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf	Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy	Cronfeydd Wrth Gefn Annefnyddiadwy	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn yr Awdurdod Tân
Balans ar 31 Mawrth 2023	(1,880)	(4,941)	0	(6,821)	313,423	306,602
Symudiadau:						
(Gwarged) / Diffyg o ran darparu gwasanaethau	7,759	0	0	7,759	0	7,759
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall	0	0	0	0	7,138	7,138
Cyfanswm yr Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	7,759	0	0	7,759	7,138	14,897
Addasiadau cyfrifyddu a chyllido (Nodyn 8)	(7,054)	0	0	(7,054)	7,054	0
(Cynnydd) / Gostyngiad net Cyn trosglwyddo	705	0	0	705	14,192	14,897
Trosglwyddiadau i / (o) Gronfeydd Wrth Gefn (Nodyn 9)	(825)	825	0	0	0	0
(Cynnydd) / Gostyngiad yn 2023/24	(120)	825	0	705	14,192	14,897
Balans ar 31 Mawrth 2024	(2,000)	(4,116)	0	(6,116)	327,615	321,499

Datganiad o symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn 2022/23	Balans y Gronfa Gyffredinol	Cronfeydd Wrth Gefn y Gronfa Gyffredinol	Cronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf	Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy	Cronfeydd Wrth Gefn Annefnyddiadwy	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn yr Awdurdod Tân
Balans ar 31 Mawrth 2022	(1,336)	(7,553)	0	(8,889)	489,040	480,151
Symudiadau:						
(Gwarged) / Diffyg o ran darparu gwasanaethau	17,259	0	0	17,259	0	17,259
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall	0	0	0	0	(190,808)	(190,808)
Cyfanswm yr Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	17,259	0	0	17,259	(190,808)	(173,549)
Addasiadau cyfrifyddu a chyllido (Nodyn 8)	(15,191)	0	0	(15,191)	15,191	0
(Cynnydd) / Gostyngiad net cyn trosglwyddo	2,068	0	0	2,068	(175,617)	(173,549)
Trosglwyddiadau i / (o) Gronfeydd Wrth Gefn (Nodyn 9)	(2,612)	2,612	0	0	0	0
(Cynnydd) / Gostyngiad yn 2022/23	(544)	2,612	0	2,068	(175,617)	(173,549)
Balans ar 31 Mawrth 2023	(1,880)	(4,941)	0	(6,821)	313,423	306,602

Mantolen

31 Mawrth 2023 £000	Mantolen	Nodyn	31 Mawrth 2024 £000
89,257	Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar	12	93,786
2,849	Asedau sy'n Cael eu Hadeiladu	12	4,924
377	Asedau Anniriaethol	13	323
30	Dyledwyr Hirdymor	15	26
92,513	Asedau Hirdymor		99,059
754	Rhestri eiddo		712
4,128	Dyledwyr Byrdymor	15	5,018
1,178	Arian Parod a'r Hyn sy'n Cyfateb i Arian Parod	16	1,225
6,060	Asedau Cyfredol		6,955
(3,218)	Benthyciadau Byrdymor	14	(8,327)
(5,531)	Credydwyr Byrdymor	17	(5,755)
(135)	Derbyniadau Grantiau Refeniw Ymlaen Llaw	25	(83)
(299)	Rhwymedigaethau Byrdymor Eraill	28	(311)
(9,183)	Rhwymedigaethau Cyfredol		14,476)
(24,530)	Benthyca tymor hir	14	(24,965)
(1,796)	Rhwymedigaethau Hirdymor Eraill	28	(1,485)
(369,666)	Rhwymedigaethau sy'n berthnasol i gynlluniau pensiwn â buddion wedi'u diffinio	30	(386,587)
(395,992)	Rhwymedigaethau Hirdymor		(413,037)
(306,602)	Rhwymedigaethau Net		(321,499)
(6,821)	Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy	9	(6,116)
313,423	Cronfeydd Wrth Gefn Andefnyddiadwy	18	327,615
306,602	Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn		321,499

Datganiad Llif Arian

2022/23		2023/24
£000		£000
17,259	(Gwarged) neu ddiffyg net o ran darparu gwasanaethau	7,759
(19,827)	ddasiad i'r gwarged neu'r diffyg o ran darparu (gwasanaethau ar gyfer symudiadau nad ydynt yn arian parod	(11,746)
884	Addasiad ar gyfer eitemau a gynhwysir yn y gwarged neu'r diffyg net o ran darparu gwasanaethau sy'n weithgareddau buddsoddi neu ariannu	1,134
(1,684)	Llif arian parod net (i mewn i)/allan o weithgareddau gweithredu	(2,853)
8,485	Llif arian parod net (i mewn i)/allan o weithgareddau buddsoddi	9,073
(5,242)	Llif arian parod net (i mewn i)/allan o weithgareddau ariannu	(6,267)
1,559	(Cynnydd) neu ostyngiad net mewn arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod	(47)
2,737	Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar ddechrau'r cyfnod adrodd	1,178
1,178	Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar ddiwedd y cyfnod adrodd	1,225

Darperir dadansoddiad manwl o'r Llif Arian Parod yn Nodiadau 19 i 21.

Nodiadau i'r Datganiadau Ariannol Craidd

Nodyn 1 – Polisiâu Cyfrifyddu

1. Egwyddorion Cyffredinol

Mae'r Datganiad o Gyfrifon yn crynhoi trafodiadau yr Awdurdod ar gyfer blwyddyn ariannol 2023/24, ynghyd â'i sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'n ofynnol i'r Awdurdod baratoi Datganiad o Gyfrifon blyneddol o dan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, a hynny'n unol ag arferion cyfrifyddu priodol. Mae'r arferion hyn o dan Adran 21 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2003 (Deddf 2003), cynnwys yn bennaf y Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2023/24, a gefnogir gan Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAAR) a chanllawiau statudol a gyhoeddir o dan adran 12 o Ddeddf 2003.

Mae'r confensiwn cyfrifyddu a fabwysiadwyd yn y Datganiad o Gyfrifon yn gostau hanesyddol, yn bennaf, sydd wedi'u haddasu trwy ailbriso categorïau penodol o asedau anghyffredol ac offerynnau ariannol.

2. Croniadau Incwm a Gwariant

Gwneir cyfrif o'r gweithgarwch yn y flwyddyn y mae'n digwydd, nid dim ond pan wneir taliadau arian parod neu pan ddaw taliadau o'r fath i law. Yn benodol:

- Cydnabyddir y refeniw o werthu nwyddau pan fydd yr Awdurdod yn trosglwyddo'r risgiau sylweddol a'r buddion perchnogaeth i'r prynwr, a'i bod yn debygol y bydd manteision economaidd neu botensial o ran gwasanaeth, sy'n gysylltiedig â'r trafodiad, yn llifo i'r Awdurdod.
- Cydnabyddir y refeniw o ddarparu gwasanaethau pan fydd yr Awdurdod yn gallu mesur, mewn modd dibynadwy, ganran y trafodiad sydd wedi'i chwblhau, a'i bod yn debygol y bydd manteision economaidd neu botensial o ran gwasanaeth, sy'n gysylltiedig â'r trafodiad, yn llifo i'r Awdurdod.
- Cofnodir cyflenwadau yn wariant pan gânt eu defnyddio – pan fo bwch rhwng y dyddiad y daw cyflenwadau i law a phan gânt eu defnyddio, fe'u cofnodir yn rhestri eiddo ar y Fantolen.
- Cofnodir treuliau mewn perthynas â gwasanaethau a gafwyd (gan gynnwys gwasanaethau a ddarperir gan gyflogeion) yn wariant, a hynny pan geir y gwasanaethau yn hytrach na phan gaiff y taliadau eu gwneud.
- Gwneir cyfrif o'r llog sy'n dderbyniadwy ar fuddsoddiadau ac sy'n daladwy ar fenthyciadau fel incwm a gwariant, yn eu tro, a hynny ar sail y gyfradd llog effeithiol ar gyfer yr offeryn ariannol perthnasol, yn hytrach na'r llifoedd arian a osodir neu a bennir gan y contract.
- Lle bo incwm a gwariant wedi cael eu cydnabod, ond lle nad oes arian parod wedi dod i law neu wedi cael ei dalu, cofnodir dyledwr neu gredydwr ar gyfer y swm perthnasol yn y Fantolen. Lle nad yw'r ddyled wedi cael ei thalu, gwneir cofnod o falans y dyledwyr, a chodir tâl ar refeniw ar gyfer yr incwm na fydd, o bosibl, yn cael ei gasglu.

3. Arian Parod a'r Hyn sy'n Cyfateb i Arian Parod

Cynrychiolir arian parod gan arian mewn llaw ac adnau gyda sefydliadau ariannol sy'n ad-daladwy heb gosb yn dilyn rhybudd o ddim mwy na 24 awr. Mae'r hyn sy'n cyfateb i arian parod yn fuddsoddiadau hylifol iawn sy'n aeddfedu cyn pen tri mis neu lai o'r dyddiad caffael, ac sy'n hawdd eu trawsnewid yn symiau hysbys o arian parod heb unrhyw risg sylweddol y bydd eu gwerth yn newid.

Yn y Datganiad Llif Arian, dangosir arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar ôl tynnu gorddrafftiau'r banc sydd i'w had-dalu yn ôl y galw, ac maent yn ffurfio rhan annatod o broses rheoli arian parod yr Awdurdod.

4. Addasiadau Cyfnod Blaenorol, Newidiadau o ran Polisiâu Cyfrifyddu, Amcangyfrifon a Chyfeiliornadau

Gall addasiadau cyfnod blaenorol godi o ganlyniad i newid yn y polisiâu cyfrifyddu neu i gywiro cyfeiliornad perthnasol. Gwneir cyfrif am newidiadau o ran amcangyfrifon cyfrifyddu yn rhagolygol, h.y. yn y flwyddyn gyfredol a'r blynyddoedd sydd i ddod yr effeithir arnynt gan y newid, ac nid ydynt yn arwain at addasiad cyfnod blaenorol.

Ni wneir newidiadau i'r polisiâu cyfrifyddu oni bai fod hynny'n ofynnol gan arferion cyfrifyddu priodol, neu fod y newid yn rhoi gwybodaeth fwy dibynadwy neu berthnasol am effaith trafodiadau, digwyddiadau eraill ac amodau ar sefyllfa ariannol neu berfformiad ariannol yr Awdurdod. Pan fydd newid yn cael ei wneud, caiff ei gymhwyso'n ôl-weithredol (oni nodir yn wahanol) trwy addasu balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol, fel pe bai'r polisi newydd wedi cael ei gymhwyso erioed.

Caiff cyfeiliornadau perthnasol a ganfuwyd yn ffigurau cyfnodau blaenorol eu cywiro'n ôl-weithredol trwy addasu balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol.

5. Taliadau a godir ar Refeniw ar gyfer Asedau Anghyfredol

Caiff gwasanaethau eu debydu gyda'r symiau canlynol er mwyn cofnodi cost cynnal asedau anghyfredol yn ystod y flwyddyn:

- dibrisiant a briodolir i'r asedau a ddefnyddiwyd gan y gwasanaeth perthnasol
- colledion oherwydd diffygiant ac ailbriso yn achos asedau a ddefnyddiwyd gan y Gwasanaeth, a lle nad oes unrhyw enillion cronnus yn y Gronfa Ailbriso Wrth Gefn y gellir dileu'r costau yn eu herbyn
- amorteiddiad yn achos asedau anniriaethol a briodolir i'r Gwasanaeth.

Nid yw'n ofynnol i'r Awdurdod godi ardoll i ariannu dibrisiant, ailbriso a cholledion oherwydd diffygiant, nac amorteiddiad. Fodd bynnag, mae'n ofynnol iddo wneud cyfraniad blynyddol o'r gronfa refeniw at sicrhau lleihad yn ei ofynion benthycy cyffredinol, sy'n hafal i swm a gyfrifir ar sail ddarbodus, ac a bennir gan yr Awdurdod, yn unol â chanllawiau statudol. Felly, disodlir dibrisiant, ailbriso, colledion oherwydd diffygiant ac amorteiddiad gan y cyfraniad ym Malans y Gronfa Gyffredinol, a hynny trwy drafodiad addasu gyda Chyfrif Addasu'r Cyfalaf yn y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn ar gyfer y gwahaniaeth rhwng y ddau.

6. Buddion Cyflogeion

Buddion sy'n Daladwy yn ystod Cyflogaeth

Buddion cyflogeion byrdymor yw'r rheiny a fydd yn cael eu talu yn eu cyfanrwydd cyn pen 12 mis i ddiwedd y flwyddyn. Mae'r rhain yn cynnwys buddion tebyg i gyflogau, gwyliau blynyddol â thâl, absenoldeb salwch â thâl, bonysau, a buddion nad ydynt yn ariannol (e.e. ceir) ar gyfer cyflogeion cyfredol, ac fe'u cydnabyddir yn draul ar gyfer gwasanaethau yn y flwyddyn pan fydd y cyflogeion yn rhoi gwasanaeth i'r Awdurdod. Gwneir cronriad ar gyfer cost gwyliau y mae gan gyflogeion yr hawl iddynt (neu unrhyw fath o absenoldeb, e.e. amser i ffwrdd yn gyfnewid) ond nas cymerwyd cyn diwedd y flwyddyn, ac y gall y cyflogeion eu dwyn ymlaen i'r flwyddyn ariannol nesaf. Gwneir y cronriad ar y cyfraddau cyflogau a thâl sy'n berthnasol yn y flwyddyn gyfrifyddu ganlynol, sef y

cyfnod pan fydd y cyflogai yn manteisio ar y budd. Codir tâl am y croniad ar y Gwaged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau, ond yna caiff ei dynnu'n ôl allan trwy'r Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn i'r Cyfrif Absenoldebau Cronnus, fel bod tâl am unrhyw wyliau sy'n ddyledus yn cael ei godi ar refeniw yn y flwyddyn ariannol y bydd yr absenoldeb oherwydd gwyliau yn digwydd.

Buddion Terfynu

Buddion terfynu yw'r symiau sy'n daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan yr Awdurdod i derfynu cyflogaeth swyddog cyn y dyddiad ymddeol arferol, neu benderfyniad gan swyddog i ymddiswyddo yn wirfoddol yn gyfnewid am y buddion hynny. Codir tâl amdanynt ar sail croniadau i'r segment gwasanaeth priodol, neu, lle bo hynny'n berthnasol, i segment gwasanaeth corfforaethol, a hynny naill ai pan na fydd yr Awdurdod yn gallu tynnu'r cynnig o'r buddion yn ôl mwyach, neu pan fydd yr Awdurdod yn cydnabod costau ar gyfer ailstrwythuro, pa un bynnag fydd yn digwydd gyntaf. Pan fydd buddion terfynu yn cynnwys gwella pensiynau, mae darpariaeth statudol yn ei gwneud yn ofynnol i godi tâl ar Falans y Gronfa Gyffredinol, sef y swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa bensiwn neu'r pensiwnwr yn y flwyddyn, ac nid y swm a gyfrifir yn unol â'r safonau cyfrifyddu perthnasol. Yn y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn, mae dyraniadau i mewn ac allan o'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn yn ofynnol er mwyn cael gwared ar y debydau a'r credydau tybiannol ar gyfer y buddion terfynu sy'n ymwneud â gwella'r pensiwn, a'u disodli â debydau ar gyfer yr arian parod a dalwyd i'r gronfa bensiwn ac i'r pensiwnwyr, ynghyd ag unrhyw symiau tebyg sy'n daladwy ond nad ydynt wedi cael eu talu ar ddiwedd y flwyddyn.

Buddion Ôl-gyflogaeth

Mae cyflogeion yr Awdurdod yn aelodau o ddau gynllun pensiwn ar wahân:

- y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a weinyddir gan Gronfa Bensiwn Dyfed, Cyngor Sir Caerfyrddin;
- Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân, a weinyddir gan Gronfa Bensiwn Dyfed, Cyngor Sir Caerfyrddin.

Mae'r ddau gynllun yn darparu buddion wedi'u diffinio i'r aelodau (cyfandaliadau a phensiynau wrth ymddeol), a enillwyd gan y cyflogeion wrth iddynt weithio i'r Awdurdod. Fodd bynnag, ariennir y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol trwy berchnogaeth o asedau, ond nid ariennir Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân.

Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (CPLIL)

Gwneir cyfrif o'r CPLIL fel cynllun â buddion wedi'u diffinio:

- Mae rhwymedigaethau Cronfa Bensiwn Dyfed, a briodolir i'r Awdurdod, wedi'u cynnwys yn y Fantolen ar sail actiwaraid, gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu unedau – h.y. asesiad o'r taliadau a wneir yn y dyfodol mewn perthynas â buddion ymddeoliad a enillwyd hyd yma gan y cyflogeion, a hynny'n seiliedig ar ragdybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaethau, cyfraddau trosiant cyflogeion, ac ati, ynghyd ag amcanestyniadau o enillion ar gyfer cyflogeion cyfredol.
- Caiff rhwymedigaethau eu gostwng i'w gwerth ar brisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgowntio o 4.9% (yn seiliedig ar y gyfradd ddychwelyd ddangosol ar fondiau corfforaethol o ansawdd uchel).
- Mae asedau Cronfa Bensiwn Dyfed, a briodolir i'r Awdurdod, wedi'u cynnwys yn y Fantolen yn ôl eu gwerth teg:

- gwarannau a ddyfynnwyd – pris cynnig cyfredol
- gwarannau nas dyfynnwyd – amcangyfrif proffesiynol
- gwarannau unedol – pris cynnig cyfredol
- eiddo – gwerth marchnadol

Dadansoddir y newid yn rhwymedigaeth net y pensiwn yn ôl y cydrannau canlynol:

- Costau gwasanaethau, yn cynnwys:
 - Cost y gwasanaethau cyfredol – y cynnydd yn y rhwymedigaethau o ganlyniad i flynyddoedd o wasanaeth a enillwyd eleni – a neilltuwyd yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gwasanaethau yr oedd y cyflogeion yn gweithio iddynt.
 - Cost gwasanaethau yn y gorffennol – y cynnydd yn y rhwymedigaethau o ganlyniad i ddiwygio neu gwtogi ar gynllun, y mae ei effaith yn berthnasol i flynyddoedd o wasanaeth a enillwyd mewn blynyddoedd blaenorol – wedi'u debydu i'r Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
 - Y llog net ar rwymedigaeth (ased) y buddion diffiniedig net, h.y. cost y llog net ar gyfer yr Awdurdod – y newid i rwymedigaeth (ased) y buddion diffiniedig net yn ystod y cyfnod, sy'n codi o ganlyniad i dreigl amser, ac y codir tâl amdano yn y llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr – caiff hwn ei gyfrifo trwy gymhwyso'r gyfradd ddisgowntio a ddefnyddir i fesur ymrwymiad y buddion diffiniedig ar ddechrau'r cyfnod at rwymedigaeth (ased) y buddion diffiniedig net ar ddechrau'r cyfnod – gan roi ystyriaeth i unrhyw newidiadau yn rhwymedigaeth (ased) y buddion diffiniedig net yn ystod y cyfnod o ganlyniad i dalu cyfraniadau a buddion.
- Ailfesuriadau, yn cynnwys:
 - Yr elw o asedau cynllunio – heb gynnwys y symiau sy'n gynnwysedig yn y llog net ar rwymedigaeth (ased) y buddion diffiniedig net – y codir tâl amdano ar y Cronfeydd Pensiwn Wrth Gefn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.
 - Enillion a cholledion actiwaraidd – newidiadau yn rhwymedigaethau net y pensiynau sy'n codi oherwydd nad yw'r digwyddiadau wedi cyd-fynd â'r rhagdybiaethau a wnaed yn ystod y gwerthusiad actiwaraidd diwethaf, neu oherwydd bod yr actiwarïaid wedi diweddarau eu rhagdybiaethau – y codir tâl amdanynt ar y Cronfeydd Pensiwn Wrth Gefn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.
 - Cyfraniadau a dalwyd i Gronfa Bensiwn Dyfed – arian parod a dalwyd ar ffurf cyfraniadau cyflogwr i'r gronfa pensiwn wrth setlo rhwymedigaethau; na roddir cyfrif amdanynt ar ffurf treuliau.

Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân

Gwneir cyfrif am Gynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân fel cynllun â buddion wedi'u diffinio nas ariennir; nid oes gan y cynllun unrhyw asedau nac unrhyw incwm o fuddsoddiadau:

- Mae'r rhwymedigaethau ar gyfer y Gronfa wedi'u cynnwys yn y Fantolen ar sail actiwaraidd, gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu unedau – h.y. asesiad o'r taliadau a wneir yn y dyfodol mewn perthynas â buddion ymddeoliad a enillwyd hyd yma gan y cyflogeion, a hynny'n seiliedig ar ragdybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaethau, cyfraddau trosiant cyflogeion, ac ati, ac amcanestyniadau o enillion ar gyfer cyflogeion cyfredol.
- Caiff rhwymedigaethau eu gostwng i'w gwerth ar brisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgowntio o 4.75% (yn seiliedig ar arenillion bondiau'r Llywodraeth, o'r hyd priodol, plws swm ychwanegol).

Dadansoddir y newid yn rhwymedigaeth net y pensiwn yn ôl y cydrannau canlynol:

Costau gwasanaethau, yn cynnwys:

- Cost y gwasanaethau cyfredol – y cynnydd yn y rhwymedigaethau o ganlyniad i flynyddoedd o wasanaeth a enillwyd eleni – a neilltuwyd yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gwasanaethau yr oedd y cyflogeion yn gweithio iddynt.
- Cost gwasanaethau yn y gorffennol – y cynnydd yn y rhwymedigaethau o ganlyniad i ddiwygio neu gwtogi ar gynllun, y mae ei effaith yn berthnasol i flynyddoedd o wasanaeth a enillwyd mewn blynyddoedd blaenorol – wedi'u debydu i'r Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- Y llog net ar rwymedigaeth y buddion diffiniedig net, h.y. cost y llog net ar gyfer yr Awdurdod – y newid i rwymedigaeth y buddion diffiniedig net yn ystod y cyfnod, sy'n codi o ganlyniad i dreigl amser, ac y codir tâl amdano yn y llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr – caiff hwn ei gyfrifo trwy gymhwyso'r gyfradd ddisgowntio a ddefnyddir i fesur ymrwymiad y buddion diffiniedig ar ddechrau'r cyfnod at rwymedigaeth y buddion diffiniedig net ar ddechrau'r cyfnod – gan roi ystyriaeth i unrhyw newidiadau yn rhwymedigaeth y buddion diffiniedig net yn ystod y cyfnod o ganlyniad i dalu cyfraniadau a buddion.

Ailfesuriadau, yn cynnwys:

- Enillion a cholledion actiwaraid – newidiadau yn rhwymedigaethau net y pensiwn sy'n codi oherwydd nad yw'r digwyddiadau wedi cyd-fynd â'r rhagdybiaethau a wnaed yn ystod y gwerthusiad actiwaraid diwethaf, neu oherwydd bod yr actiwaraid wedi diweddarau eu rhagdybiaethau – y codir tâl amdanynt ar y Cronfeydd Pensiwn Wrth Gefn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.
- Cyfraniadau a dalwyd i'r Gronfa – arian parod a dalwyd ar ffurf cyfraniadau cyflogwr i'r gronfa bensiwn wrth setlo rhwymedigaethau; na roddir cyfrif amdanynt ar ffurf treuliau.

O ran buddion ymddeoliad, mae darpariaeth statudol yn ei gwneud yn ofynnol i godi tâl ar Falans y Gronfa Gyffredinol, sef y swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa bensiwn neu yn uniongyrchol i'r pensiwnwr yn y flwyddyn, ac nid y swm a gyfrifir yn unol â'r safonau cyfrifyddu perthnasol. Yn y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn, golyga hyn fod yna drosglwyddiadau i'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn, ac allan ohoni, sy'n dileu'r debydau a'r credydau tybiannol ar gyfer buddion ymddeoliad, ac yn eu disodli â debydau ar gyfer yr arian parod a dalwyd i'r gronfa bensiwn ac i'r pensiwnwr, ynghyd ag unrhyw symiau tebyg sy'n daladwy ond nad ydynt wedi cael eu talu ar ddiwedd y flwyddyn. Felly, mae'r balans negyddol sy'n codi ar y Cronfeydd Pensiwn Wrth Gefn yn mesur yr effaith fuddiol ar y Gronfa Gyffredinol o ran y gofyniad i roi cyfrif am y buddion ymddeoliad, a hynny ar sail llifoedd arian yn hytrach nag wrth i'r cyflogeion ennill y buddion.

Buddion yn ôl Disgresiwn

Mae gan yr Awdurdod hefyd bwerau cyfyngedig i ddyfarnu buddion ymddeoliad yn ôl disgresiwn yn achos ymddeoliadau cynnar. Bydd unrhyw rwymedigaethau yr amcangyfrifir y byddant yn codi o ganlyniad i ddyfarniad i unrhyw aelod o staff yn cronni yn y flwyddyn y gwneir y penderfyniad i ddyfarnu'r wobwr honno, a gwneir cyfrif amdanynt gan ddefnyddio'r un polisiâu ag sy'n berthnasol i'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a Chynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân.

7. Digwyddiadau ar ôl y Cyfnod Adrodd

Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, yn rhai ffafriol ac anffafriol, fel ei gilydd, sy'n digwydd rhwng diwedd y cyfnod adrodd a'r dyddiad y rhoddir awdurdod i'r Datganiad o Gyfrifon gael ei gyhoeddi. Gellir nodi dau fath o ddigwyddiad:

- y rheiny sy'n darparu tystiolaeth o amodau a oedd yn bodoli ar ddiwedd y cyfnod adrodd – addasir y Datganiad o Gyfrifon i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath.
- y rheiny sy'n amlygu amodau a gododd ar ôl y cyfnod adrodd – nid addasir y Datganiad o Gyfrifon i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath, ond lle byddai categori o ddigwyddiadau yn cael effaith sylweddol, datgelir natur y digwyddiadau yn y nodiadau, ynghyd â'u heffaith ariannol amcangyfrifedig.

Nid adlewyrchir yn y Datganiad o Gyfrifon ddigwyddiadau sy'n digwydd ar ôl y dyddiad y rhoddir awdurdod i'w gyhoeddi.

8. Offerynnau Ariannol

Rhwymedigaethau Ariannol

Cydnabyddir rhwymedigaethau ariannol ar y Fantolen pan ddaw'r Awdurdod yn barti i ddarpariaethau contractiol offeryn ariannol, a chânt eu mesur ar werth teg i gychwyn, a'u cario ar eu cost amorteiddiedig. Mae costau blynyddol a godir ar y llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer llog sy'n daladwy, yn seiliedig ar swm cario ymlaen y rhwymedigaeth, wedi'i luosi â'r gyfradd llog effeithiol ar gyfer yr offeryn. Y gyfradd llog effeithiol yw'r gyfradd sy'n disgowntio, yn union, daliadau arian parod amcangyfrifedig yn y dyfodol dros oes yr offeryn, a hynny i'r swm a gydnabuwyd yn wreiddiol.

Yn achos y mwyafrif o fenthyciadau sydd gan yr Awdurdod, golyga hyn mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prif swm ad-daladwy sy'n disgwyl sylw (plws llog cronedig); a'r llog y codir tâl amdano yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n daladwy ar gyfer y flwyddyn, yn ôl cytundeb y benthyciad.

Asedau Ariannol

Dosberthir asedau ariannol ar sail dull dosbarthu a mesur sy'n adlewyrchu'r model busnes ar gyfer dal yr asedau ariannol a'u nodweddion llif arian.

Mae yna dri phrif ddsbarth o asedau ariannol, sy'n cael eu mesur yn ôl:

- cost wedi'i hamorteiddio
- gwerth teg trwy elw neu golled, a
- gwerth teg trwy incwm cynhwysfawr arall.

Mae model busnes yr awdurdod yn cynnal buddsoddiadau er mwyn casglu llifoedd arian dan gcontract. Felly, caiff asedau ariannol eu dosbarthu fel cost wedi'i hamorteiddio.

Rhwymedigaethau Ariannol wedi'u Mesur ar Gost Amorteiddiedig

Pan ddaw'r awdurdod yn barti i ddarpariaethau contractiol offeryn ariannol, cydnabyddir rhwymedigaethau ariannol wedi'u mesur ar gost amorteiddiedig ar y Fantolen, a chânt eu mesur ar werth teg i ddechrau. Yn dilyn hyn, cânt eu mesur ar eu gwerth amorteiddiedig. Mae credydau

blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer llog sy'n dderbyniadwy, yn seiliedig ar swm cario ymlaen yr ased, wedi'i luosi â'r gyfradd llog effeithiol ar gyfer yr offeryn. Yn achos mwyafswm yr asedau ariannol a ddelir gan yr Awdurdod, mae hyn yn golygu mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prif swm derbyniadwy sydd heb ei gasglu (plws llog cronodig), ac mai'r llog sydd wedi'i gredydu yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n dderbyniadwy ar gyfer y flwyddyn yng nghytundeb y benthyciad.

Bydd unrhyw enillion neu golledion sy'n codi o ganlyniad i ddatgydnabod ased yn cael eu credydu neu eu debydu i linell yr Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Model Colli Credyd Disgwyliedig

Mae'r awdurdod wedi mabwysiadu ymagwedd syml tuag at amhariad, ac mae'n mesur colledion Dyledwyr a Benthyciadau Masnach i Drydydd Partïon ar swm sy'n hafal i golled oes gyfan ddisgwyliedig, a hynny gan ddefnyddio darpariaeth sy'n seiliedig ar gyfuniad o oed y ddyled a chyfraddau casglu hanesyddol. Mae'r dull hwn yn sicrhau cydnabyddiaeth gynnar o amhariad asedau ariannol.

9. Grantiau a Chyfraniadau'r Llywodraeth

Pa un a chânt eu talu trwy gyfrif, trwy randaliadau neu ar ffurf ôl-ddyledion, cydnabyddir bod grantiau a chyfraniadau'r llywodraeth a thrydydd partïon yn ddyledus i'r Awdurdod pan fydd yna sicrwydd rhesymol o'r canlynol:

- y bydd yr Awdurdod yn cydymffurfio â'r amodau sydd ynghlwm wrth y taliadau, ac
- y bydd y grantiau neu'r cyfraniadau yn dod i law.

Ni chaiff symiau a gydnabyddir yn ddyledus i'r Awdurdod eu credydu i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hyd nes y bydd yr amodau sydd ynghlwm wrth y grant neu'r cyfraniad wedi cael eu bodloni. Mae'r amodau yn nodi bod yn rhaid i'r derbynnydd fanteisio ar y manteision economaidd neu'r potensial o ran gwasanaeth yn y dyfodol, sydd wedi'u hymgorffori yn yr ased ar ffurf grant neu gyfraniad, a hynny yn unol â'r hyn a bennir; neu bydd yn rhaid dychwelyd y manteision economaidd neu'r potensial o ran gwasanaeth yn y dyfodol yn ôl i'r trosglwyddwr.

Mae arian a flaendalwyd ar ffurf grantiau a chyfraniadau, a lle na fodlonwyd yr amodau, yn cael eu cario fel credydwyr yn y Fantolen. Pan gaiff yr amodau eu bodloni, bydd y grant neu'r cyfraniad yn cael ei gredydu i'r llinell berthnasol o wasanaeth (grantiau a chyfraniadau refeniw a briodolir) neu i'r Trethiant ac Incwm a Gwariant Grant Amhenodol (grantiau refeniw heb eu clustnodi a phob grant cyfalaf) yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Lle bo grantiau cyfalaf yn cael eu credydu i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, cânt eu tynnu'n ôl allan o Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Lle bo'r grant eto i gael ei ddefnyddio i ariannu gwariant cyfalaf, caiff ei bostio i Gronfa Wrth Gefn y Grantiau Cyfalaf nas Defnyddiwyd. Lle bo'r grant wedi cael ei ddefnyddio, caiff ei bostio i Gyfrif Addasu'r Cyfalaf. Caiff symiau yng nghronfa wrth gefn y Grantiau Cyfalaf nas Defnyddiwyd eu trosglwyddo i Gyfrif Addasu'r Cyfalaf ar ôl iddynt gael eu defnyddio i ariannu gwariant cyfalaf.

10. Asedau Anniriaethol

Caiff gwariant ar asedau anariannol nad oes iddynt sylwedd ffisegol, ond sy'n cael eu rheoli gan yr Awdurdod o ganlyniad i ddigwyddiadau yn y gorffennol (e.e. trwyddedau meddalwedd), ei gyfalafu pan ddisgwylir y bydd y manteision economaidd neu'r potensial o ran gwasanaeth yn y dyfodol yn llifo o'r ased anniriaethol i'r Awdurdod.

Caiff asedau a gynhyrchir yn fewnol eu cyfalafu lle gellir dangos bod y prosiect yn ymarferol dechnegol ac y bwriedir iddo gael ei gwblhau (lle bo adnoddau digonol ar gael), a bydd yr Awdurdod yn gallu cynhyrchu manteision economaidd neu gyflawni potensial o ran gwasanaeth yn y dyfodol trwy feddu ar y gallu i werthu neu ddefnyddio'r ased. Caiff gwariant ei gyfalafu lle gellir ei fesur mewn modd dibynadwy fel gwariant wedi'i briodoli i'r ased, ac mae'n gyfyngedig i'r hyn a ysgwyddir yn ystod y cyfnod datblygu (ni ellir cyfalafu gwariant ymchwil).

Caiff asedau anniriaethol eu mesur ar gost yn y lle cyntaf. Ni fydd symiau yn cael eu hailbrisio ond lle gellir pennu gwerth teg asedau'r Awdurdod trwy gyfeiriad at farchnad weithredol. Yn ymarferol, nid yw'r un ased anniriaethol a ddelir gan yr Awdurdod yn bodloni'r maen prawf hwn, ac felly cânt eu cario ar gost amorteiddiedig. Caiff gwerth dibrisiadwy ased anniriaethol ei amorteiddio dros gyfnod ei oes ddefnyddiol yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a hynny dros gyfnod o 3 i 15 mlynedd.

11. Rhestri Eiddo a Chontractau Hirdymor

Caiff rhestri eiddo eu cynnwys yn y Fantolen ar yr isaf o'r gost a'r gwerth dichonadwy net. Defnyddir y fformiwla 'Cyntaf i Mewn, Cyntaf Allan' i ddyrannu cost y rhestri eiddo.

Gwneir cyfrif am gontractau hirdymor ar sail codi tâl ar y Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau am werth y gwaith a'r gwasanaethau a geir o dan y contract yn ystod y flwyddyn ariannol.

12. Gweithrediadau ar y Cyd

Mae gweithrediadau ar y cyd yn drefniadau lle mae gan y partïon sydd â rheolaeth ar y cyd ar y trefniant hawliau i'r asedau ac ymrwymadau i'r rhwymedigaethau sy'n gysylltiedig â'r trefniant. Mae'r gweithgareddau y mae'r awdurdod yn ymgymryd â nhw ar y cyd â chydweithredwyr eraill yn cynnwys defnyddio asedau ac adnoddau'r cydweithredwyr hynny. O ran ei ddiddordeb mewn gweithrediad ar y cyd, mae'r Awdurdod, fel cydweithredwr, yn cydnabod y canlynol:

- ei asedau, gan gynnwys ei gyfran o unrhyw asedau a ddelir ar y cyd;
- ei rwymedigaethau, gan gynnwys ei gyfran o unrhyw rwymedigaethau yr eir iddynt ar y cyd;
- ei refeniw o werthu ei gyfran o'r allbwn a gyfyd o'r gweithrediad ar y cyd;
- ei gyfran o'r refeniw o werthu'r allbwn gan y gweithrediad ar y cyd;
- ei gostau, gan gynnwys ei gyfran o unrhyw gostau yr eir iddynt ar y cyd.

13. Lesoedd

Caiff lesoedd eu dosbarthu yn lesoedd cyllid lle mae telerau'r les yn trosglwyddo, mewn modd sylweddol, bob risg a gwobr sy'n gysylltiedig â pherchnogaeth o'r eiddo, y peiriannau neu'r cyfarpar oddi wrth y lesydd i'r lesddeiliad. Caiff pob les arall ei dosbarthu yn les weithredol.

Lle bo les yn cynnwys tir ac adeiladau, fel ei gilydd, bydd y tir a'r adeiladau yn cael eu hystyried yn elfennau ar wahân ar gyfer dosbarthu.

O dan y polisi hwn, a lle mae cyflawni'r trefniant yn ddibynnol ar ddefnyddio asedau penodol, gwneir cyfrif o drefniadau nad oes iddynt statws les gyfreithiol ond sy'n cyfleu hawl i ddefnyddio ased yn gyfnewid am dâl.

Yr Awdurdod fel Lesddeiliad

Lesoedd Cyllid

Cydnabyddir yr eiddo, y peiriannau a'r cyfarpar a ddelir o dan lesoedd cyllid ar y Fantolen ar ddechrau'r les, a mesurir ei gwerth teg ar adeg ei sefydlu (neu werth cyfredol y taliadau les lleiaf, os yw'n is). Mae'r ased a gydnabyddir yn cael ei pharu â rhwymedigaeth i'r ymrwymiad i dalu'r lesydd. Mae costau uniongyrchol cychwynnol yr Awdurdod yn cael eu hychwanegu at swm cario ymlaen yr ased. Cymhwysir y premiymau a dalwyd wrth ymuno â'r les er mwyn nodi rhwymedigaeth y les. Codir tâl am renti digwyddiadol fel treuliau yn ystod y cyfnodau y cânt eu hysgwyo. Dosrennir taliadau les rhwng y canlynol:

- tâl am gaffael y budd yn yr eiddo, y peiriannau neu'r cyfarpar – fe'i cymhwysir i nodi rhwymedigaeth y les, a
- thâl cyllid (wedi'i ddebydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Gwneir cyfrif o'r eiddo, y peiriannau a'r cyfarpar a gydnabyddir o dan lesoedd cyllid gan ddefnyddio'r polisiâu a ddefnyddir yn gyffredinol ar gyfer asedau o'r fath, a hynny yn amodol ar ddibrisiad y codir tâl amdano dros gyfnod y les, os yw hynny'n fyrrach na'r amcangyfrif o ran oes ddefnyddiol yr ased (lle nad yw perchnogaeth o'r ased yn trosglwyddo i'r Awdurdod ar ddiwedd cyfnod y les).

Lesoedd Gweithredol

Codir tâl am renti a dalwyd o dan lesoedd gweithredol ar y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a hynny fel traul o'r gwasanaethau sy'n elwa ar ddefnyddio'r eiddo, y peiriannau neu'r cyfarpar sydd ar les. Codir tâl ar sail llinell syth dros gyfnod y les, hyd yn oed os nad yw hynny'n cydweddu â phatrwm y taliadau (e.e. ceir cyfnod sy'n rhydd o rent ar ddechrau'r les).

Yr Awdurdod yn Lesydd

Lesoedd Cyllid

Bydd asedau a waredir o dan lesoedd cyllid yn cael eu dileu o'r Fantolen, a bydd swm yn cael ei gydnabod yn y Fantolen yn ddyledwr derbyniadwy sy'n adlewyrchu'r buddsoddiad net yn y les fel y'i diffinnir gan y safon cyfrifyddu briodol.

Bydd elfen gyfalaf unrhyw daliad rent sy'n ddyledus o dan les cyllid yn cael ei nodi yn y cyfrifon yn dderbyniad cyfalaf. Bydd atebolrwydd y dyledwr a'r atebolrwydd cyfatebol yn cael eu lleihau yn unol â'r swm hwnnw. Bydd yr elfen gyllid yn cael ei hystyried yn incwm refeniw.

14. Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar

Mae asedau sydd â sylwedd ffisegol ac a ddelir i'w defnyddio wrth gynhyrchu neu gyflenwi nwyddau neu wasanaethau, neu i ddibenion gweinyddol, lle disgwylir iddynt gael eu defnyddio fwy nag unwaith yn ystod y flwyddyn ariannol, yn cael eu dosbarthu fel eiddo, peiriannau a chyfarpar.

Cydnabod

Caiff y gwariant ar gaffael, creu neu wella eiddo, peiriannau a chyfarpar ei gyfalafu ar sail cronladau, a hynny ar yr amod ei bod yn debygol y bydd y manteision economaidd neu'r potensial o ran gwasanaeth yn y dyfodol, sy'n gysylltiedig â'r eitem, yn llifo i'r Awdurdod ac y gellir mesur cost yr eitem mewn modd dibynadwy. Codir tâl am wariant sy'n cynnal potensial ased i gyflawni'r manteision economaidd a'r potensial o ran y gwasanaeth yn y dyfodol (e.e. gwaith atgyweirio a chynnal a chadw), ond nad yw'n ychwanegu at y potensial hwnnw, fel traul pan fydd yn cael ei ysgwyddo.

Caiff Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar eu cyfalafu o dan yr amodau canlynol:

- maent yn cael eu dal i'w defnyddio i ddarparu gwasanaethau
- mae'n debygol y bydd buddion economaidd yn llifo i'r Awdurdod yn y dyfodol, neu y bydd gwasanaethau posibl yn cael eu darparu i'r Awdurdod
- disgwylir iddynt gael eu defnyddio am fwy nag un flwyddyn ariannol
- gellir mesur cost yr eitem yn ddibynadwy
- mae cost yr ased unigol yn £10,000, o leiaf
- mae cost ar y cyd adnewyddu asedau cyfarpar diogelu personol yn llwyr yn £40,000, o leiaf
- mae'r eitemau yn ffurfio grŵp o asedau sy'n cyd-fynd â'r amodau canlynol:
 - mae ganddynt gost unigol o £500, o leiaf, ac mae eu cost ar y cyd yn £40,000, o leiaf
 - mae'r asedau'n rhyngddibynnol yn weithredol
 - cawsant eu prynu ar yr un dyddiad, fwy neu lai
 - disgwylir iddynt gael eu gwaredu ar yr un dyddiad
 - maent o dan reolaeth un rheolwr
- mae'r eitemau yn ffurfio rhan o'r costau cyfarparu a gosod cychwynnol ar gyfer adeilad newydd neu waith adnewyddu ar orsaf neu swyddfeydd, ni waeth beth yw eu costau unigol neu ar y cyd. Pan fo ased mawr, er enghraifft adeilad, yn cynnwys nifer o gydrannau sydd ag oesau asedau gwahanol iawn, e.e. peiriannau a chyfarpar, yna caiff y cydrannau hyn eu trin fel asedau ar wahân, a'u dibrisio dros eu hoesau economaidd defnyddiol eu hunain.
- mae'r eitemau yn ffurfio rhan o'r costau cyfarparu a gosod cychwynnol ar gyfer peiriant neu gerbyd, ni waeth beth yw eu costau unigol neu ar y cyd.

Mesuriad

Caiff asedau eu mesur ar gost yn y lle cyntaf, sy'n cynnwys:

- y pris prynu,
- unrhyw gostau y gellir eu priodoli i ddod â'r ased i'r lleoliad a'r cyflwr sy'n angenrheidiol i'w alluogi i weithredu yn y modd y bwriadwyd iddo wneud gan y rheolwyr.

Nid yw'r Awdurdod yn cyfalafu costau benthyca yr eir iddynt tra bo asedau'n cael eu hadeiladu.

Ystyrir bod cost yr asedau a gaffaelwyd, ac eithrio trwy bryniant, yn werth teg, oni bai nad oes sylwedd masnachol i'r caffaeliad (h.y. ni fydd yn arwain at amrywiad yn llifoedd arian parod yr Awdurdod). Yn yr achos olaf, lle caiff ased ei gaffael trwy gyfnewid, cost y caffaeliad fydd swm cario ymlaen yr ased a roddir gan yr Awdurdod.

Caiff asedau rhoddedig eu mesur ar werth teg yn y lle cyntaf. Caiff y gwahaniaeth rhwng y gwerth teg ac unrhyw ystyriaeth a dalwyd ei gredu i linell Trethiant ac Incwm a Gwariant Grant Amhenodol y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, oni bai fod y rhodd wedi cael ei rhoi dan amodau. Hyd nes y bodlonir yr amodau, cedwir yr enillion yn y Cyfrif Asedau Rhoddedig. Lle bo enillion yn cael eu credydu i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, cânt eu tynnu'n ôl allan o Falans y Gronfa Gyffredinol i Gyfrif Addasu'r Cyfalaf yn y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Yna, caiff yr asedau eu cario yn y Fantolen gan ddefnyddio'r seiliau mesur canlynol:

- Seilwaith – cost hanesyddol ddibrisiedig
- Asedau sy'n cael eu hadeiladu – cost hanesyddol
- Swyddfeydd yr Awdurdod – gwerth cyfredol, wedi'i bennu fel y swm a delid am yr ased yn ei ddefnydd cyfredol (gwerth defnydd presennol)
- Asedau gwarged – mae'r sylfaen gyfredol o ran mesur gwerth yn werth teg, a amcangyfrifwyd ar ei uchaf ac ar sail y defnydd gorau o safbwynt cyfranogwr yn y farchnad
- Pob ased arall – gwerth cyfredol, wedi'i bennu fel y swm a delid am yr ased yn ei ddefnydd presennol (gwerth defnydd presennol)

Lle nad oes yna dystiolaeth o'r gwerth cyfredol sy'n seiliedig ar y farchnad, a hynny oherwydd natur arbenigol yr ased, defnyddir cost amnewid ddibrisiedig i amcangyfrif y gwerth cyfredol.

Lle bo gan asedau nad ydynt yn eiddo fywydau defnyddiol byr neu werthoedd isel (neu'r ddau), defnyddir cost hanesyddol ddibrisiedig fel sail i gynrychioli'r gwerth cyfredol.

Caiff asedau a gynhwysir yn y Fantolen ar eu gwerth cyfredol eu hailbrisio mewn modd digonol yn rheolaidd, a hynny o leiaf bob pum mlynedd, er mwyn sicrhau nad yw eu swm cario ymlaen yn sylweddol wahanol i'w gwerth cyfredol ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r cynnydd mewn prisiau yn cael ei baru â chredydau i'r Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn, er mwyn cydnabod enillion heb eu gwireddu.

Lle nodir gostyngiad mewn gwerth, gwneir cyfrif amdano ar sail y canlynol:

- lle y mae yna falans o enillion ailbrisio ar gyfer yr ased yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn, caiff swm cario ymlaen yr ased ei nodi yn unol â'r balans hwnnw (hyd at swm yr enillion cronodig).
- lle nad oes yna falans yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn, neu lle bo'r balans yn annigonol, caiff swm cario ymlaen yr ased ei nodi yn unol â'r llinell gwasanaeth berthnasol yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn yn cynnwys enillion ailbrisio a gydnabuwyd er 1 Ebrill 2007 yn unig, sef dyddiad gweithredu'r gronfa yn ffurfiol. Mae'r enillion a oedd yn codi cyn y dyddiad hwnnw wedi cael eu hymgorffori yng Nghyfrif Addasu'r Cyfalaf.

Amhariad

Ar ddiwedd pob blwyddyn, caiff asedau eu hasesu i ganfod a oes yna arwyddion y gallent fod yn amharedig. Lle bo arwyddion yn bodoli, a lle amcangyfrifir nad yw unrhyw wahaniaethau posibl yn rhai sylweddol, bydd swm adferadwy'r ased yn cael ei amcangyfrif, ac os bydd hynny'n llai na swm cario ymlaen yr ased, bydd colled oherwydd amhariad yn cael ei nodi am y diffyg.

Lle nodir colledion oherwydd amhariad, gwneir cyfrif amdanynt ar sail y canlynol:

- lle y mae yna falans o enillion ailbrisio ar gyfer yr ased yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn, caiff swm cario ymlaen yr ased ei nodi yn unol â'r balans hwnnw (hyd at swm yr enillion cronodig).
- lle nad oes yna falans yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn, neu lle bo'r balans yn annigonol, caiff swm cario ymlaen yr ased ei nodi yn unol â'r llinell gwasanaeth berthnasol yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Lle caiff colled oherwydd amhariad ei wrthdroi wedi hynny, caiff y gwrthdroad ei gredu i'r llinell gwasanaeth berthnasol yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, hyd at swm y golled wreiddiol, wedi'i addasu ar gyfer y dibrisiant a fyddai wedi cael ei godi pe na fyddai'r golled wedi cael ei chydabod.

Dibrisiant

Darperir dibrisiant ar yr holl asedau eiddo, peiriannau a chyfarpar, a hynny trwy'r dyraniad systematig sy'n ymwneud â'u symiau dibrisiadwy dros eu hoesau defnyddiol. Gwneir eithriad ar gyfer asedau nad oes ganddynt oes derfynol ddefnyddiol (h.y. tir rhydd-ddaliadol ac asedau cymunedol penodol), ynghyd ag asedau nad ydynt ar gael i'w defnyddio hyd yn hyn (h.y. asedau sy'n cael eu hadeiladu).

Cyfrifir dibrisiant fel a ganlyn:

- anheddau ac adeiladau eraill – dyraniad llinell syth dros oes ddefnyddiol yr eiddo, fel yr amcangyfrifir gan y prisiwr
- cerbydau, peiriannau, dodrefn a chyfarpar – dyraniad llinell syth fel y cynghorir gan swyddog â'r cymhwyster priodol
- seilwaith – dyraniad llinell syth (5-40 mlynedd)

Lle bo gan eitem o asedau eiddo, peiriannau a chyfarpar gydrannau mawr y mae eu costau yn sylweddol o gymharu â chyfanswm cost yr eitem, bydd y cydrannau hynny'n cael eu dibrisio ar wahân.

Caiff enillion ailbriso hefyd eu dibrisio, a hynny gyda swm sy'n hafal i'r gwahaniaeth rhwng dibrisiant y gwerth cyfredol a godir ar asedau a'r dibrisiant a fyddai wedi cael ei godi ar sail trosglwyddo eu costau hanesyddol yn flynyddol o'r Gronfa Ailbriso Wrth Gefn i Gyfrif Addasu'r Cyfalaf.

Gwarediadau ac Asedau Anghyfredol a Ddelir i'w Gwerthu

Pan fydd yn debygol y bydd swm cario ymlaen yr ased yn cael ei adennill yn bennaf trwy drafodiad gwerthu, yn hytrach na thrwy ei ddefnydd parhaus, bydd yr ased yn cael ei ailddosbarthu fel ased a ddelir i'w werthu. Caiff yr ased ei ailbriso yn union cyn cael ei ailddosbarthu, ac yna'i gario ar yr isaf o'r swm hwn a gwerth teg llai costau gwerthu. Lle bo yna ostyngiad dilynol i'r gwerth teg llai costau gwerthu, caiff y golled ei phostio i linell y Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Dim ond hyd at swm unrhyw golledion a gydnabuwyd yn flaenorol yn y Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau y caiff enillion mewn gwerth teg eu cydnabod. Ni chodir dibrisiant ar asedau a ddelir i'w werthu.

Os nad yw asedau bellach yn bodloni'r meini prawf ar gyfer cael eu dosbarthu'n asedau a ddelir i'w werthu, cânt eu hailddosbarthu'n ôl yn asedau anghyfredol a'u prisio ar yr isaf o'u swm cario cyn iddynt gael eu dosbarthu'n rhai a ddelir i'w werthu, wedi'i addasu ar gyfer dibrisiant, amorteiddiad neu ailbrisiad a fyddai wedi cael ei gydnabod pe na fyddent wedi cael eu dosbarthu'n asedau a ddelir i'w werthu, a'u swm adferadwy ar y dyddiad y gwnaed y penderfyniad i beidio â'u gwerthu.

Ni fydd asedau a waredir, neu a adewir i fynd yn segur, yn cael eu hailddosbarthu yn asedau a ddelir i'w werthu.

Pan fydd ased yn cael ei waredu neu ei ddatgomisiynu, bydd swm cario ymlaen yr ased yn y Fantolen (p'un a yw'n ased eiddo, peiriannau neu gyfarpar a ddelir i'w werthu) yn cael ei ddileu o'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a hynny'n rhan o'r enillion neu'r colledion o'i waredu. Caiff derbyniadau o warediadau (os o gwbl) eu credydu i'r un llinell yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a hefyd yn rhan o'r enillion neu'r colledion sy'n deillio o waredu (e.e. yn unol â gwerth cario ymlaen yr ased ar adeg ei waredu). Bydd unrhyw enillion ailbriso a gronnir ar gyfer yr ased yn y Gronfa Ailbriso Wrth Gefn yn cael eu trosglwyddo i Gyfrif Addasu'r Cyfalaf.

Bydd y symiau a dderbynnir ar gyfer gwarediadau yn cael eu categorio fel derbyniadau cyfalaf. Mae balans y derbyniadau yn parhau yng Nghronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf ac ni ellir ei ddefnyddio wedyn ac eithrio ar gyfer buddsoddiad cyfalaf newydd, neu gellir ei neilltuo i leihau angen sylfaenol yr Awdurdod i fenthycu (y gofyniad ariannu cyfalaf). Caiff derbyniadau eu neilltuo i'r Gronfa Wrth Gefn o Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Ni ellir trin derbyniadau o dan £10,000, na derbyniadau amrywiol nad ydynt yn gysylltiedig â gwaredu asedau, fel eitemau cyfalaf, a rhaid eu credydu i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

15. Darpariaethau, Rhwymedigaethau Digwyddiadol ac Asedau Digwyddiadol

Darpariaethau

Yn dilyn digwyddiad, gwneir darpariaethau sy'n rhoi ymrwymiad cyfreithiol neu adeiladol ar yr Awdurdod, a bydd hwnnw, yn ôl pob tebyg, yn gofyn am setliad trwy drosglwyddo manteision economaidd neu botensial o ran gwasanaeth, a gellir rhoi amcangyfrif dibynadwy o swm yr ymrwymiad.

Codir tâl am ddarpariaethau ar y llinell gwasanaeth briodol yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a hynny ar ffurf traul pan fydd gan yr Awdurdod ymrwymiad, a cânt eu mesur ar yr amcangyfrif gorau, ar ddyddiad y fantolen, o'r gwariant gofynnol i setlo'r ymrwymiad, gan roi ystyriaeth i risgiau ac ansicrwyddau perthnasol.

Pan wneir y taliadau yn y pen draw, codir tâl amdanynt ar y ddarpariaeth sy'n cael ei chario yn y Fantolen. Adolygir setliadau amcangyfrifedig ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol; lle y daw bellach yn llai na thebygol y bydd trosglwyddo manteision economaidd yn ofynnol (neu lle caiff setliad is na'r disgwyl ei wneud), caiff y ddarpariaeth ei gwrthdroi a'i chredydu yn ôl i'r gwasanaeth perthnasol.

Lle disgwylir y bydd rhan o'r taliad, neu'r taliad cyfan, sy'n ofynnol i setlo darpariaeth yn cael ei adfer oddi wrth barti arall (e.e. trwy hawliad yswiriant), cydnabyddir bod hyn yn incwm ar gyfer y gwasanaeth perthnasol dim ond os ydyw fwy neu lai'n sicr y bydd ad-daliad yn cael ei wneud os bydd yr Awdurdod yn setlo'r ymrwymiad.

Rhwymedigaethau Digwyddiadol

Mae rhwymedigaeth ddigwyddiadol yn codi yn sgil digwyddiad sy'n rhoi ymrwymiad posibl ar yr Awdurdod, a bydd ei bodolaeth ddim ond yn cael ei chadarnhau yn sgil digwyddiadau ansicr yn y dyfodol, neu beidio, nad ydynt o dan reolaeth lwyr yr Awdurdod. Mae rhwymedigaethau digwyddiadol hefyd yn codi mewn amgylchiadau lle byddai darpariaeth yn cael ei gwneud fel arall, ond nid yw naill ai'n debygol y bydd all-lif o adnoddau yn ofynnol, neu ni all swm yr ymrwymiad gael ei fesur mewn modd dibynadwy.

Ni chydabyddir rhwymedigaethau digwyddiadol yn y Fantolen, ond cânt eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon.

Asedau Digwyddiadol

Mae ased digwyddiadol yn codi yn sgil digwyddiad sy'n rhoi ased posibl i'r Awdurdod, y bydd ei fodolaeth ddim ond yn cael ei gadarnhau yn sgil digwyddiadau ansicr yn y dyfodol, neu beidio, nad ydynt o dan reolaeth lwyr yr Awdurdod.

Ni chydabyddir asedau digwyddiadol yn y Fantolen, ond cânt eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon pan fo'n debygol y bydd yna fewnlif o fanteision economaidd neu botensial o ran gwasanaeth.

16. Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r Awdurdod yn neilltuo symiau penodol fel Cronfeydd Wrth Gefn i ddibenion polisi yn y dyfodol neu er mwyn mynd i'r afael â threuliau annisgwyl. Caiff Cronfeydd Wrth Gefn eu creu trwy drosglwyddo symiau allan o Falans y Gronfa Gyffredinol. Caiff y cronfeydd hyn eu hegluro yn y nodiadau perthnasol i'r Fantolen.

Cedwir Cronfeydd Wrth Gefn penodol i reoli'r prosesau cyfrifyddu ar gyfer asedau anghyfredol, offerynnau ariannol, trethiant lleol, ymddeoliad a buddion cyflogeion, ac nid ydynt yn cynrychioli adnoddau y gall yr Awdurdod eu defnyddio.

17. Treth ar Werth (TAW)

Caiff y TAW sy'n daladwy ei chynnwys fel traul dim ond i'r graddau nad yw'n adferadwy gan Gyllid a Thollau Ei Fawrhydi (CThEF). Caiff y TAW sy'n dderbyniadwy ei heithrio o'r incwm.

Nodyn 2 – Safonau Cyfrifyddu a Gyhoeddwyd, ond Nas Mabwysiadwyd

Lle bo Safon newydd wedi cael ei chyhoeddi ond heb gael ei mabwysiadu hyd yma gan y Cod, mae'n ofynnol i'r Awdurdod ddatgelu gwybodaeth sy'n ymwneud ag effaith y newid cyfrifyddol. Mae'r newidiadau a gyflwynir i God 2024/25 yn cynnwys:

- Prydlesi FRS 16 (ond dim ond ar gyfer yr awdurdodau lleol hynny sydd wedi penderfynu peidio gweithredu IFRS 16 yn wirfoddol yn y flwyddyn 2023/24).
- Dosbarthu rhwymedigaethau fel rhai Cyfredol neu Anghyfredol (Diwygiadau i IAS 1) a gyhoeddwyd ym mis Ionawr 2020.
- Atebolrwydd Lesio wrth Werthu a Lesio'n Ôl (Diwygiadau i IFRS 16) a gyhoeddwyd ym mis Medi 2022.
- Rhwymedigaethau nad ydynt yn gyfredol a sydd â Chyfamodau (Diwygiadau i IAS 1) a gyhoeddwyd ym mis Hydref 2022.
- Diwygio Treth Ryngwladol: Rheolau Model Colofn Dau (Diwygiadau i IAS 12) a gyhoeddwyd ym mis Mai 2023.
- Trefniadau Cyllid Cyflenwyr (Diwygiadau i IAS 7 ac IFRS 7) a gyhoeddwyd ym mis Mai 2023.

Ni ragwelir y bydd y diwygiadau uchod yn effeithio'n sylweddol ar yr wybodaeth a ddarperir yn natganiadau ariannol yr Awdurdod.

Mae gweithredu IFRS16 yn orfodol o 1 Ebrill 2024. Ar hyn o bryd mae gan y Gwasanaeth nifer fach o lesioedd gweithredu, ar gyfer cerbydau, y bydd angen eu hailddosbarthu o 1 Ebrill 2024 a bydd yr asedau a'r datgeliadau hawl i ddefnyddio perthnasol yn cael eu cynnwys yn Natganiad Cyfrifon 2024/25.

Nodyn 3 – Dyfarniadau Beirniadol o ran Cymhwyso Polisiâu Cyfrifyddu

Wrth gymhwyso'r polisiâu cyfrifyddu a nodir yn Nodyn 1, bu'n rhaid i'r Awdurdod wneud dyfarniadau penodol am drafodiadau cymhleth neu'r rheiny a oedd yn cynnwys ansicrwydd ynghylch digwyddiadau yn y dyfodol. Mae'r dyfarniadau beirniadol a wnaed yn y Datganiad o Gyfrifon fel a ganlyn:

- Mae yna gryn ansicrwydd ynghylch lefel y cyllid ar gyfer llywodraeth leol yn y dyfodol. Fodd bynnag, mae'r Awdurdod wedi pennu nad yw'r ansicrwydd hwn yn ddigon eto i awgrymu bod asedau'r Awdurdod, o bosibl, yn ddiffygiol o ganlyniad i'r angen i leihau lefelau'r gwasanaethau a ddarperir.

- Caiff asedau a gynhwysir yn y Fantolen ar eu gwerth cyfredol eu hailbrizio yn ddigon rheolaidd, fel sy'n ofynnol o dan bolisi cyfrifyddu'r Awdurdod ar gyfer 'Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar', a hynny o leiaf bob pum mlynedd, er mwyn sicrhau nad yw eu swm cario ymlaen yn sylweddol wahanol i'w gwerth cyfredol ar ddiwedd y flwyddyn. Cynhaliwyd ailbrisiad pum mlynedd o'r holl asedau eiddo ar 1 Ebrill 2020. Ers y dyddiad hwn bu cynnydd sylweddol yn nata adeiladu y Gwasanaeth Gwybodaeth am Gostau Adeiladu (BCIS), felly, ar 31 Mawrth 2024, ac ar gyfer y ddwy flynedd ariannol flaenorol, cafodd ymarfer bwrdd gwaith i ailbrizio eiddo gweithredol gan ddefnyddio mesur y Gost Adnewyddu Ddibrisiedig (DRC) ei gynnal gan Briswyr Cyngor Sir Caerfyrddin. Cytunwyd na fyddai'r Priswyr yn cynnal unrhyw archwiliadau safle mewn perthynas â'r ymarfer hwn.

Nodyn 4 – Rhagdybiaethau a wnaed ynghylch y Dyfodol a Ffynonellau Mawr Eraill o Ansicrwydd o ran Amcangyfrifon

Mae'r Datganiad o Gyfrifon yn cynnwys ffigurau amcangyfrifedig sy'n seiliedig ar ragdybiaethau a wnaed gan yr Awdurdod ynghylch y dyfodol, neu sydd, fel arall, yn ansicr. Gwneir amcangyfrifon trwy ystyried profiad hanesyddol, tueddiadau cyfredol, a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, gan na ellir pennu balansau yn gwbl sicr, gallai'r gwir ganlyniadau fod yn sylweddol wahanol i'r rhagdybiaethau a'r amcangyfrifon.

Mae'r eitemau ym Mantolen yr Awdurdod ar 31 Mawrth 2024, y mae iddynt risg sylweddol o gael eu haddasu'n berthnasol yn y flwyddyn ariannol sydd i ddod, fel a ganlyn:

- Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar – caiff asedau anghyfredol eu dibrisio dros oesau defnyddiol sy'n ddibynnol ar ragdybiaethau ynghylch lefel yr atgyweiriadau a'r gwaith cynnal a chadw a fydd yn codi mewn perthynas ag asedau unigol. Mae'r hinsawdd economaidd sydd ohoni yn golygu nad oes sicrwydd y bydd yr Awdurdod yn gallu cynnal ei wariant cyfredol ar atgyweiriadau a gwaith chynnal a chadw, gan fwrw amheuaeth ar yr oesau defnyddiol a bennir ar gyfer asedau. Os bydd oes ddefnyddiol yr ased yn lleihau, bydd dibrisiant yn cynyddu a swm cario ymlaen yr ased yn gostwng.
- Rhwymedigaethau pensiynau – mae amcangyfrif o'r rhwymedigaeth net ar gyfer talu pensiynau yn dibynnu ar nifer o ddyfarniadau cymhleth sy'n gysylltiedig â'r gyfradd ddisgowntio a ddefnyddir, y gyfradd y rhagwelir y bydd cyflogau yn cynyddu, newidiadau o ran oedran ymddeol, cyfraddau marwolaethau, ac, ar gyfer y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, y tâl disgwylidig ar asedau'r gronfa pensiwn. Cyflogir Actiwariaid Ymgynghorol i roi cyngor arbenigol i'r Awdurdod ar y rhagdybiaethau i'w rhoi ar waith. Cyfeiriwch at Nodyn 30 ar gyfer dadansoddiad o sensitifrwydd rhwymedigaeth pensiwn.

Nodyn 5 – Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen

Cafodd y Datganiad o Gyfrifon ei awdurdodi i'w gyhoeddi gan y Prif Swyddog Cyllid ar y dyddiad a nodir ar dudalen 13. Nid yw digwyddiadau sy'n digwydd ar ôl y dyddiad hwn yn cael eu hadlewyrchu yn y datganiadau ariannol na'r nodiadau. Lle roedd digwyddiadau a ddigwyddodd cyn y dyddiad hwn yn rhoi gwybodaeth am y sefyllfa ar 31 Mawrth 2024, mae'r ffigurau yn y datganiadau ariannol a'r nodiadau wedi cael eu haddasu ym mhob ffordd berthnasol i adlewyrchu effaith yr wybodaeth hon.

Ni chafwyd yr un digwyddiad perthnasol ar ôl dyddiad y Fantolen.

Nodyn 6 – Nodyn i'r Dadansoddiad o Wariant a Chyllid

2023/24				
	Addasiadau Statudol i Gyfalaf Net £000	Addasiadau Statudol i Bensiynau Net £000	Gwahaniaethau Eraill £000	Cyfanswm yr Addasiadau £000
Darparu Gwasanaethau Tân	5,077	(9,599)	60	(4,462)
Cost Net Gwasanaethau	5,077	(9,599)	60	(4,462)
Incwm a Gwariant Arall	(5,402)	16,918	0	11,516
Gwahaniaeth rhwng y Tâl Statudol a'r Gwarged neu'r Diffyg yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(325)	7,319	60	7,054

2022/23				
	Addasiadau Statudol i Gyfalaf Net £000	Addasiadau Statudol i Bensiynau Net £000	Gwahaniaethau Eraill £000	Cyfanswm yr Addasiadau £000
Darparu Gwasanaethau Tân	4,992	1,523	32	6,547
Cost Net Gwasanaethau	4,992	1,523	32	6,547
Incwm a Gwariant Arall	(5,670)	14,314	0	8,644
Gwahaniaeth rhwng y Tâl Statudol a'r Gwarged neu'r Diffyg yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(678)	15,837	32	15,191

Addasiadau Statudol i Gyfalaf Net – mae'r golofn hon yn ychwanegu dibrisiant ac amhariad ac enillion a cholledion ailbrizio yn y llinell gwasanaethau, ac ar gyfer:

- Gwariant gweithredu arall – mae'n addasu ar gyfer gwarediadau cyfalaf, gyda'r incwm yn cael ei drosglwyddo wrth waredu asedau, a'r symiau'n cael eu dileu ar gyfer yr asedau hynny.
- Incwm a gwariant cyllido a buddsoddi – costau statudol cyllido cyfalaf, h.y. caiff Darpariaeth Isafswm Refeniw a chyfraniadau refeniw eraill eu tynnu o incwm a gwariant arall gan na ellir codi tâl am y rhain o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol.
- Trethiant ac incwm a gwariant grant amhenodol – caiff grantiau cyfalaf eu haddasu ar gyfer incwm nad yw'n daladwy o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Caiff grantiau refeniw eu haddasu o'r rhai sy'n dderbyniadwy yn y flwyddyn i'r rhai sy'n dderbyniadwy heb amodau neu yr oedd yr amodau ar eu cyfer wedi'u bodloni trwy gydol y flwyddyn. Caiff y llinell Trethiant ac Incwm a Gwariant Grant Amhenodol ei chredydu â grantiau cyfalaf sy'n dderbyniadwy yn y flwyddyn heb amodau neu yr oedd yr amodau ar eu cyfer wedi'u bodloni yn y flwyddyn.

Addasiadau Statudol i Bensiynau Net – newid net ar gyfer dileu cyfraniadau pensiwn ac ychwanegu incwm a gwariant sy'n ymwneud â phensiwn, sef IAS 19 Buddion Cyflogeion:

- Ar gyfer Gwasanaethau, mae hyn yn cynrychioli dileu cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a delir gan yr Awdurdod, yn unol â'r hyn a ganiateir yn ôl statud, a'u hamnewid am gostau'r gwasanaeth cyfredol a chostau'r gwasanaeth yn y gorffennol.
- Ar gyfer incwm a gwariant cyllido a buddsoddi, codir tâl ar y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr am y llog net ar rwymedigaeth y buddion wedi'u diffinio.

Gwahaniaethau Eraill rhwng symiau sy'n cael eu debydu/credydu i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r symiau sy'n daladwy/dderbyniadwy i'w cydnabod o dan statud:

- Ar gyfer incwm a gwariant cyllido a buddsoddi, mae'r golofn gwahaniaethau eraill yn nodi'r addasiadau i'r Gronfa Gyffredinol mewn perthynas â'r gwahaniaethau amseru ar gyfer premïymau a disgowntiau.
- Mae'r tâl a godir o dan Drethiant ac Incwm a Gwariant Grant Amhenodol yn cynrychioli'r gwahaniaeth rhwng yr hyn y gellir codi tâl amdano o dan reoliadau statudol ac y rhagwelid y byddai'n dod i law ar ddechrau'r flwyddyn, a'r incwm a gydnabyddir o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol yn y Cod. Mae hwn yn wahaniaeth amseru, gan y bydd unrhyw wahaniaeth yn cael ei ddwyn ymlaen mewn Gwargedion neu Ddiffygion yn y Gronfa Gasglu yn y dyfodol.

Nodyn 7 – Incwm a Gwariant wedi'u Dadansoddi yn ôl Natur

2022/23 £000		2023/24 £000
	Gwariant	
49,645	Costau Cyflogeion	43,952
12,850	Costau Gweithredu Eraill	13,735
9,323	Gwasanaethau Cymorth	10,643
4,992	Dibrisiant, Amorteiddiad, Amhariad ac Ailbriso	5,077
789	Llog a Dalwyd	1,035
(97)	Enill ar waredu Asedau	(86)
77,502	Cyfanswm y Gwariant	74,356
	Incwm	
(1,392)	Ffioedd, Taliadau ac Incwm Arall y Gwasanaeth	(903)
(110)	Llog ac Incwm Buddsoddi	(321)
(53,824)	Ardollau gan Awdurdodau Unedol	(62,665)
(4,917)	Grantiau'r Llywodraeth, Cyfraniadau a Rhoddion	(2,708)
(60,243)	Cyfanswm yr Incwm	(66,597)
17,259	(Gwarged) neu Ddiffyg o ran Darparu Gwasanaethau	7,759

Refeniw o Gontractau â Derbynwyr Gwasanaethau

Mae'r Awdurdod wedi cynnal adolygiad o'i ffrydiau incwm sy'n bodloni'r gofynion ar gyfer IFRS 15 Contractau Refeniw. Oherwydd y gwerth ar 31 Mawrth 2024, ystyriwyd ei fod yn amherthnasol ei gynnwys yn y cyfrifon, ac mae Nodyn 7 yn darparu digon o wybodaeth.

Nodyn 8 – Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifyddu a'r Sail Gyllido o dan Reoliadau

Mae'r nodyn hwn yn manylu ar yr addasiadau a wneir i gyfanswm yr incwm a gwariant cynhwysfawr a gydnabyddir gan yr Awdurdod yn y flwyddyn, yn unol ag arferion cyfrifyddu cywir, er mwyn sicrhau bod yr adnoddau a nodir gan ddarpariaethau statudol yn rhai sydd ar gael i'r Awdurdod i dalu gwariant cyfalaf a refeniw yn y dyfodol. Mae'r canlynol yn amlinellu disgrifiad o'r Cronfeydd Wrth Gefn y gwneir yr addasiadau yn unol â nhw.

- Balans y Gronfa Gyffredinol – y Gronfa Gyffredinol yw'r gronfa statudol y mae'n ofynnol i holl dderbyniadau unrhyw Awdurdod gael eu talu iddi, ac allan o ba un y caiff holl rwymedigaethau'r Awdurdod eu bodloni, ac eithrio i'r graddau y gallai rheolau statudol ddarparu'n wahanol. Gall y rheolau hyn hefyd nodi'r flwyddyn ariannol pan ddylai rhwymedigaethau a thaliadau effeithio ar Falans y Gronfa Gyffredinol, ac ni fydd hyn o reidrwydd yn unol ag arferion cyfrifyddu cywir. Felly, mae Balans y Gronfa Gyffredinol yn crynhoi'r adnoddau y mae'r Awdurdod wedi ei rymuso'n statudol i'w gwario ar ei wasanaethau neu ar fuddsoddiad cyfalaf (neu ar y diffyg yn yr adnoddau y mae'n ofynnol i'r Awdurdod eu hadfer) ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.
- Mae Cronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf yn dal yr enillion o waredu tir ac asedau anghyfredol eraill, sydd wedi'u hatal trwy statud rhag cael eu defnyddio, ac eithrio i ariannu gwariant cyfalaf newydd neu i gael eu gosod o'r neilltu i ariannu gwariant cyfalaf hanesyddol. Mae balans y gronfa wrth gefn yn dangos yr adnoddau sydd eto i gael eu defnyddio i'r dibenion hyn ar ddiwedd y flwyddyn.

2022/23				Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifyddu a'r Sail Gyllido o dan Reoliadau	2023/24			
Y Gronfa Gyffredinol a Chronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi £000	Derbyniadau Cyfalaf £000	Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy £000	Cronfeydd Wrth Gefn Annefnyddiadwy £000		Y Gronfa Gyffredinol a Chronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi £000	Derbyniadau Cyfalaf £000	Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy £000	Cronfeydd Wrth Gefn Annefnyddiadwy £000
(4,222)	0	(4,222)	4,222	Dibrisiant	(4,194)	0	(4,194)	4,194
(947)	0	(947)	947	Amhariad ac Anwellhaol	(839)	0	(839)	839
251	0	251	(251)	Enillion / (Colledion) o ganlyniad i ailbriso Eiddo	26	0	26	(26)
(74)	0	(74)	74	Amorteiddiad Anniriaethol	(69)	0	(69)	69
97	(140)	(43)	43	Gwaredu asedau anghyfredol	85	(112)	(27)	27
2,271	0	2,271	(2,271)	Gwariant Cyfalaf a Ariennir gan Gronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi	1,697	0	1,697	(1,697)
744	0	744	(744)	Gwariant Cyfalaf a Ariennir gan Grantiau	1,022	0	1,022	(1,022)
0	140	140	(140)	Gwariant Cyfalaf a Ariennir gan Dderbyniadau	0	112	112	(112)
2,558	0	2,558	(2,558)	Ariannu Cyfalaf Darpariaeth Isafswm Refeniw	2,597	0	2,597	(2,597)
678	0	678	(678)		325	0	325	(325)
(33,295)	0	(33,295)	33,295	Gwrthdroi buddion ymddeol yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(25,112)	0	(25,112)	25,112
17,458	0	17,458	(17,458)	Cyfraniadau Pensiwn y Cyflogwr a thaliadau I Bensiynwyr	17,793	0	17,793	(17,793)
(15,837)	0	(15,837)	15,837		(7,319)	0	(7,319)	7,319
(32)	0	(32)	32	Symudiadau yn y Croniad Absenoldeb Cronedig	(60)	0	(60)	60
(15,191)	0	(15,191)	15,191	Addasiadau rhwng y sail gyfrifyddu a'r sail gyllido o dan reoliadau	(7,054)	0	(7,054)	7,054

Nodyn 9 – Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy

	Balans ar 1 Ebrill 2022	Trosglwyddia dau i Mewn 2022/23	Trosglwyddi adau Allan 2022/23	Trosglwyd- diadau Rhwng Cronfeydd Wrth Gefn	Dyraniad i'r Cyfalaf	Balans ar 31 Mawrth 2023	Trosglwy -ddiadau i Mewn 2023/24	Trosglwy -ddiadau Allan 2023/24	Trosglwyd -diadau Rhwng Cronfeydd Wrth Gefn	Dyraniad i'r Cyfalaf	Balans ar 31 Mawrth 2024
	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Balans y Gronfa Gyffredinol	(1,336)	(0)	0	(544)	0	(1,880)	0	21	(141)	0	(2,000)
Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi:											
Cronfa Buddsoddi i Arbed	(277)	0	0	277	0	0	0	0	0	0	0
Y Gronfa Gyfalaf	(1,093)	(1,124)	0	300	1,550	(367)	(1,451)	0	0	1,635	(183)
Digwyddiadau Mawr	(400)	0	0	0	0	(400)	0	0	0	0	(400)
Codi Arian ac Incwm Amrywiol wedi'i Glustnodi	(376)	(9)	127	(300)	0	(558)	(16)	60	0	0	(514)
Cronfa Wrth Gefn ar gyfer Cydraddoli Ardollau	(1,000)	(245)	484	167	0	(594)	0	592	2	0	0
Meddalwedd a Chyfathrebu	(1,018)	0	0	0	0	(1,018)	(374)	0	(2)	0	(1,394)
Rheoli Risgiau	(590)	0	245	0	0	(345)	0	261	(15)	0	(99)
Rheoli Newid – Cyflogeion a Phensiynau	(1,200)	0	0	200	0	(1,000)	0	0	0	0	(1,000)
Diogelwch Gweithwyr	(1,399)	0	194	0	721	(484)	0	0	0	62	(422)
Ailgyflunio Gwasanaeth	(200)	0	125	(100)	0	(175)	(85)	0	156	0	(104)
Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi	(7,553)	(1,378)	1,175	544	2,271	(4,941)	(1,926)	913	141	1,697	(4,116)
Derbyniadau Cyfalaf	0	(140)	0	0	140	0	(112)	0	0	112	0
Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy	(8,889)	(1,518)	1,175	0	2,411	(6,821)	(2,038)	934	0	1,809	(6,116)

Manylir ar ddiben y Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy a ddelir gan yr Awdurdod yn y tabl canlynol:

Enw	Diben
Balans y Gronfa Gyffredinol	Cronfa Wrth Gefn heb ei Chlustnodi a gynhelir i liniaru effaith argyfyngau a gwrthbwysu effaith digwyddiadau annisgwyl.
Cydraddoli Ardollau	I'w ddefnyddio i "liniaru" newidiadau yn yr ardoll a godir bob blwyddyn i'r Awdurdodau Unedol cyfansoddol.
Buddsoddi i Arbed	Cronfa Wrth Gefn a gynhelir i ddarparu adnoddau er mwyn galluogi'r Awdurdod i fuddsoddi yn y broses o drawsnewid ei wasanaethau a gwireddu gostyngiadau o ran costau/effeithlonrwydd yn y dyfodol.
Y Gronfa Gyfalaf	Cronfa Wrth Gefn a gynhelir i ddarparu adnoddau ychwanegol ar gyfer y rhaglen gyfalaf, gan gynnig hyblygrwydd mewn perthynas ag ariannu buddsoddiad cyfalaf.
Digwyddiadau Mawr	Cyllid wedi'i neilltuo at ddigwyddiadau untro nad ydynt yn rhan o'r gweithgarwch arferol o ran darparu gwasanaethau. Caiff ei hail-lenwi trwy'r gyllideb sylfaenol yn y blynyddoedd i ddod er mwyn cynnal y lefel sy'n ofynnol i reoli digwyddiadau mawr.
Codi Arian ac Incwm Amrywiol wedi'i Glustnodi	Gwargedion a gynhyrchir gan gynlluniau gwahanol, e.e. defnyddio'r cynllun aberthu cyflog i lesio car a digwyddiadau codi arian i ddibenion penodol.
Meddalwedd a Chyfathrebu	Cronfa Wrth Gefn a gynhelir i ddarparu adnoddau i gyllido buddsoddiad seilwaith TGCh untro, yn ogystal â rhwydwaith gwasanaethau brys yn y dyfodol.
Rheoli Risgiau	Cronfa Wrth Gefn a gynhelir i fynd i'r afael â'r posibilrwydd y bydd yr Awdurdod yn dod i gysylltiad â hawliadau o dan ei drefniadau yswiriant; i ddarparu hyblygrwydd mewn perthynas ag ansefydlogrwydd y farchnad yswiriant; ac i ddarparu adnoddau er mwyn cymryd camau i wella sefyllfa'r Awdurdod o ran dod i gysylltiad â risg.
Cyflogeion a Phensiwn	Wedi'i gynnal i dalu costau untro sy'n gysylltiedig â chyflogeion: e.e. yr ombwdsmon pensiynau, tribiwnlysoedd cyflogaeth, diswyddiadau.
Diogelwch Gweithwyr	Wedi'i gynnal i ateb y galwadau am sicrhau a gwella diogelwch Diffoddwyr Tân gan gynnwys gofynion offer a hyfforddiant.
Ad-drefnu'r Gwasanaeth	Wedi'i gynnal i gefnogi'r Awdurdod i fynd i'r afael â phwysau fydd yn codi yn y dyfodol o ofynion rheoleiddio a deddfwriaethol, ac i fuddsoddi mewn trawsnewid y gwasanaeth.
Derbyniadau Cyfalaf	Yn cadw'r enillion a ddaw i law yn sgil gwerthu asedau, sydd ar gael i ariannu gwariant cyfalaf yn y dyfodol.

Nodyn 10 – Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi

2022/23		2023/24
£000		£000
789	Llog sy'n daladwy a ffioedd tebyg	1,031
14,314	Llog net ar rwymedigaeth (ased) y buddion diffiniedig net	16,918
(3)	Symudiadau yn y Ddarpariaeth Drwgddyled	0
1	Drwgddyledion wedi'u Dileu *	2
(110)	Llog sy'n dderbyniadwy ac incwm tebyg	(321)
14,991	Cyfanswm	17,630

Nodyn 11 – Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol

2022/23		2023/24
£000		£000
(53,824)	Ardollau gan awdurdodau cyfansoddol	(62,665)
(744)	Grantiau cyfalaf a chyfraniadau	(1,022)
(54,568)	Cyfanswm	(63,687)

Nodyn 12 – Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar

Symudiadau hyd at 31 Mawrth 2024	Tir ac Adeiladau	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Chyfarpar	Asedau Seilwaith	Asedau sy'n Cael eu Hadeiladu	Cyfanswm Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar
	£000	£000	£000	£000	£000
Cost neu Brisiad: Gwerth Gros ar Bapur ar 31 Mawrth 2023	65,378	42,254	344	2,849	110,825
Ychwanegiadau	839	4,207	0	4,128	9,174
Gwariant Anwellhaol	(839)	0	0	0	(839)
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig a ddilëwyd i'r Gwerth Gros ar Bapur	(1,919)	0	0	0	(1,919)
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbriso a gydnabyddir yn y gronfa ailbriso	2,464	0	0	0	2,464
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbriso a gydnabyddir yn y gwarged/diffyg wrth ddarparu gwasanaethau	26	0	0	0	26
Datgydnabod – gwaredu	0	(1,713)	0	0	(1,713)
Ailddosbarthu a throsglwyddo	0	2,052	0	(2,052)	0
Cost neu Brisiad: Gwerth Gros ar Bapur ar 31 Mawrth 2024	65,949	46,800	344	4,925	118,018
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig ar 31 Mawrth 2023	(215)	(18,363)	(141)	0	(18,719)
Dibrisiant a ddilëir i'r Gwarged / Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau	(2,017)	(2,168)	(9)	0	(4,194)
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig a ddilëwyd i'r Gwerth Gros ar Bapur	1,919	0	0	0	1,919
Colledion amhariad/(gwrthdroi) a gydnabyddir yn y Gronfa Ailbriso	0	0	0	0	0
Colledion amhariad/(gwrthdroi) a gydnabyddir yn y gwarged/diffyg ar ddarparu gwasanaethau	0	0	0	0	0
Datgydnabod – gwaredu	0	1,687	0	0	1,687
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig ar 31 Mawrth 2024	(313)	(18,844)	(150)	0	(19,307)
Gwerth Net ar y Llyfrau ar 31 Mawrth 2023	65,163	23,891	203	2,849	92,106
Gwerth Net ar y Llyfrau ar 31 Mawrth 2024	65,636	27,956	194	4,925	98,711

Symudiadau hyd at 31 Mawrth 2023	Tir ac Adeiladau £000	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Chyfarpar £000	Asedau Seilwaith £000	Asedau sy'n Cael eu Hadeiladu £000	Cyfanswm Eiddo, Peirianna a Chyfarpar £000
Cost neu Brisiad: Gwerth Gros ar Bapur ar 31 Mawrth 2022	61,843	37,572	344	882	100,641
Ychwanegiadau	1,051	4,672	0	2,849	8,572
Gwariant Anwellhaol	(947)	0	0	0	(947)
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig a ddilëwyd i'r Gwerth Gros ar Bapur	(1,841)	0	0	0	(1,841)
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbriso a gydnabyddir yn y gronfa ailbriso	5,022	0	0	0	5,022
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbriso a gydnabyddir yn y gwarged/diffyg wrth ddarparu gwasanaethau	251	0	0	0	251
Datgydnabod – gwaredu	(17)	(856)	0	0	(873)
Ailddosbarthu a throsglwyddo	16	866	0	(882)	0
Cost neu Brisiad: Gwerth Gros ar Bapur ar 31 Mawrth 2023	65,378	42,254	344	2,849	110,825
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig ar 31 Mawrth 2022	(171)	(16,893)	(132)	0	(17,196)
Dibrisiant a ddilëir i'r Gwarged / Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau	(1,902)	(2,311)	(9)	0	(4,222)
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig a ddilëwyd i'r Gwerth Gros ar Bapur	1,841	0	0	0	1,841
Colledion amhariad/(gwrthdroi) a gydnabyddir yn y gronfa Ailbriso	0	0	0	0	0
Colledion amhariad/(gwrthdroi) a gydnabyddir yn y gwarged/diffyg ar ddarparu gwasanaethau	0	0	0	0	0
Datgydnabod – gwaredu	17	841	0	0	858
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig ar 31 Mawrth 2023	(215)	(18,363)	(141)	0	(18,719)
Gwerth Net ar y Llyfrau ar 31 Mawrth 2022	61,672	20,679	212	882	83,445
Gwerth Net ar y Llyfrau ar 31 Mawrth 2023	65,163	23,891	203	2,849	92,106

Ymrwymïadau Cyfalaf

Ar 31 Mawrth 2024, nid oedd gan yr Awdurdod unrhyw ymrwymïadau cyfalaf mawr.

Ailbrisiadau ac Amhariadau

Yn unol â pholisi cyfrifyddu, rhaid i asedau a gynhwysir yn y Fantolen ar eu gwerth cyfredol gael eu hailbrïo yn ddigon rheolaidd, a hynny o leiaf bob pum mlynedd, er mwyn sicrhau nad yw eu swm cario ymlaen yn sylweddol wahanol i'w gwerth cyfredol ar ddiwedd y flwyddyn. Cynhaliwyd yr ailbrïad pum mlynedd diwethaf ar 1 Ebrill 2020. Yn 2021/22 a 2022/23 penderfynodd asesiad o oblygiadau newidiadau yn data'r Gwasanaeth Gwybodaeth am Gostau Adeiladu (BCIS) fod newid sylweddol mewn gwybodaeth am gostau adeiladu ac effaith ganlyniadol ar asedau a werthfawrogir yn y cyfrifon ar sail Cost Amnewid Dibrisciaded (DRC). Yn 2023/24 penderfynodd asesiad tebyg o ddata BCIS o chwarter 2 2023 i chwarter 1 2024 fod yna newid eto. Mae gwerthoedd cario ymlaen asedau DRC wedi'u diwygio yn sgil newidiadau yn nata'r BCIS, gan gymhwyso diwygiadau anarferiant perthnasol ers y prïad bwrdd gwaith diwethaf ar 1 Ebrill 2023.

Er 1 Ebrill 2024, o ran y gwerth defnydd presennol (EUV), nid oedd yna unrhyw dystiolaeth ar gael o'r farchnad yn y meysydd dan sylw i nodi bod yna newid sylweddol mewn gwerth wedi digwydd oddi ar y dyddiad prïo, sef 1 Ebrill 2020.

Cynhaliwyd yr adolygiad ailbrïadau ac amhariadau gan aelod o Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig, a gyflogwyd gan Gyngor Sir Caerfyrddin.

Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar Anweithredol (Asedau Dros Ben)

Nid oes gan yr Awdurdod unrhyw asedau dros ben.

Nodyn 13 – Asedau Anniriaethol

Mae'r Awdurdod yn gwneud cyfrif am ei feddalwedd fel asedau anniriaethol, i'r graddau nad yw'r feddalwedd yn rhan annatod o system TG penodol, ac y gwneir cyfrif amdani yn rhan o'r eitem galedwedd yn eiddo, peiriannau a chyfarpar. Mae'r asedau anniriaethol yn cynnwys trwyddedau a brynwyd a meddalwedd a gynhyrchwyd yn fewnol, fel ei gilydd.

Pennir oes ddefnyddiol gyfyngedig ar gyfer pob meddalwedd, a hynny'n seiliedig ar asesiadau o'r cyfnod y disgwylir i'r feddalwedd fod o ddefnydd i'r Awdurdod. Pennir oes ddefnyddiol o 10 mlynedd ar gyfer y prif gyfresi meddalwedd a ddefnyddir gan yr Awdurdod.

Mae'r symudiad ar falansau yr asedau anniriaethol yn ystod y flwyddyn fel a ganlyn:

2022/23		2023/24
£000		£000
	Gwerth Gros ar Bapur	
875	Balans agoriadol ar 1 Ebrill	873
54	Ychwanegiadau	15
0	Amhariad	0
(56)	Datgydnabod	(6)
873	Balans Terfynol ar 31 Mawrth	882
	Amorteiddiad Cronedig	
(450)	Ar 1 Ebrill	(496)
(74)	Amorteiddiad	(69)
0	Amhariad	0
28	Datgydnabod	6
(496)	Balans Terfynol ar 31 Mawrth	(559)
	Gwerth Net ar Bapur	
425	Balans agoriadol ar 1 Ebrill	377
377	Balans terfynol ar 31 Mawrth	323

Nodyn 14 – Offerynnau Ariannol

Caiff y categorïau canlynol o Offerynnau Ariannol eu cario yn y Fantolen:

	Hirdymor 31 Mawrth 2023 £000	Hirdymor 31 Mawrth 2024 £000	Cyfredol 31 Mawrth 2023 £000	Cyfredol 31 Mawrth 2024 £000
Asedau Ariannol ar Gost Amorteiddiedig:				
Arian Parod a'r Hyn sy'n Cyfateb i Arian Parod	0	0	1,178	1,225
Dyledwyr	30	26	4,128	5,018

Rhwymedigaethau Ariannol ar Gost Amorteiddiedig:

Benthyca	(24,530)	(24,965)	(3,090)	(8,065)
Llog Cronedig	0	0	(128)	(262)
Cyfanswm Benthyca	(24,530)	(24,965)	(3,218)	(8,327)
Rhwymedigaethau'r Lesoedd Cyllid	(1,796)	(1,485)	(299)	(311)
Credydwyr	0	0	(5,531)	(5,755)

Incwm, Treuliau, Enillion a Cholledion	2022/23		2023/24	
	Rhwymedigaethau ariannol wedi'u mesur ar gost amorteiddiedig £000	Asedau ariannol wedi'u mesur ar gost amorteiddiedig £000	Rhwymedigaethau ariannol wedi'u mesur ar gost amorteiddiedig £000	Asedau ariannol wedi'u mesur ar gost amorteiddiedig £000
Cost llog	789	0	1,031	0
Cyfanswm y traul yn y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	789	0	1,031	0
Incwm llog	0	(110)	0	(321)
Cyfanswm yr incwm yn y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	0	(110)	0	(321)
Colledion / (enillion) net ar gyfer y flwyddyn	789	(110)	1,031	(321)

Offerynnau Ariannol – Gwerth Teg

Caiff rhwymedigaethau ariannol ac asedau ariannol a gynrychiolir gan fenthyciadau a symiau derbyniadwy eu cario ar y Fantolen ar gost amorteiddiedig (mewn asedau/rhwymedigaethau hirdymor gyda llog cronedig mewn asedau/rhwymedigaethau cyfredol). Gellir asesu eu gwerth teg trwy gyfrifo gwerth presennol y llifoedd arian parod sy'n digwydd dros weddill oes yr offerynnau, gan ddefnyddio'r rhagdybiaethau canlynol:

- Ar gyfer benthyciadau gan y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB) a benthyciadau eraill sy'n daladwy, defnyddiwyd benthyciadau gan y PWLB er mwyn darparu'r gwerth teg o dan weithdrefnau adfer dyledion y PWLB;
- Ni chydabyddir unrhyw ad-daliad cynnar nac amhariad;
- Pan fo offeryn yn aeddfedu ymhen llai na 12 mis, neu pan fo'n swm sy'n dderbyniadwy trwy fasnach neu fel arall, ystyrir mai'r gwerth teg yw'r swm cario ymlaen neu'r swm y codir tâl amdano;
- Ystyrir mai gwerth teg swm sy'n dderbyniadwy trwy fasnach neu fel arall yw'r swm sydd ar yr anfoneb neu y codir tâl amdano.

Mae'r gwerthoedd teg a gyfrifwyd fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2023		31 Mawrth 2024	
	Swm cario ymlaen	Gwerth Teg	Swm cario ymlaen	Gwerth Teg
	£000	£000	£000	£000
PWLB	27,620	25,494	25,530	22,968
Dyled nad yw i'r PWLB	0	0	7,500	7,611
Cyfanswm	27,620	25,494	33,030	30,579

Ar 31 Mawrth 2024 a 31 Mawrth 2023 mae'r gwerth teg, ar cyfraddau llog newydd, yn is na'r swm cario ymlaen oherwydd byddai ad-dalu holl ddyled Y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB) yn gynnar yn arwain at ostyngiad ad-dalu cynnar net, sy'n gysylltiedig â'r cynnydd mewn cyfraddau llog benthycia presennol. Oherwydd y cyfnodau benthycia gwahanol a'r cyfraddau llog benthycia gwahanol, mae yna fenthyciadau yn y portffolio sydd â gostyngiad ad-dalu cynnar ac eraill â phremiwm ad-dalu cynnar.

Mae benthyciadau ar lefel 2 yn yr Hierarchaeth Gwerth Teg, hynny yw maen nhw wedi'u prasio ar brisiau sy'n weladwy naill ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol.

Nodyn 15 – Dyledwyr

31 Mawrth 2023		31 Mawrth 2024
£000	Dyledwyr Byrdymor	£000
3,256	Cyrff Llywodraeth Ganolog	4,237
229	Awdurdodau Lleol Eraill	133
96	Cyrff y GIG	70
199	Endidau ac Unigolion Eraill	182
361	Taliadau Ymlaen Llaw	409
(13)	Darpariaeth ar gyfer dyledion anadferadwy	(13)
4,128	Cyfanswm y Dyledwyr	5,018

31 Mawrth 2023		31 Mawrth 2024
£000	Dyledwyr Hirdymor	£000
30	Endidau ac Unigolion Eraill	26
30	Cyfanswm y Dyledwyr	26

Nodyn 16 – Arian Parod a'r Hyn sy'n Cyfateb i Arian Parod

31 Mawrth 2023		31 Mawrth 2024
£000		£000
1,178	Arian Parod a Balansau Banc	1,225
0	Adneuon Byrdymor	0
1,178	Cyfanswm yr Arian Parod a'r Hyn sy'n Cyfateb i Arian Parod	1,225

Nodyn 17 – Credydwyr

31 Mawrth 2023		31 Mawrth 2024
£000		£000
(1,843)	Cyrff Llywodraeth Ganolog	(1,286)
(740)	Awdurdodau Lleol Eraill	(747)
(2,936)	Endidau ac Unigolion Eraill	(3,702)
(12)	Derbyniadau Ymlaen Llaw	(20)
(5,531)	Cyfanswm y Credydwyr	(5,755)

Nodyn 18 – Cronfeydd Wrth Gefn Annefnyddiadwy

31 Mawrth 2023		31 Mawrth 2024	
£000		£000	
(32,353)	Y Gronfa Ailbrisió Wrth Gefn	(33,793)	
(24,643)	Cyfrif Addasu'r Cyfalaf	(25,992)	
369,666	Y Gronfa Bensiwn Wrth Gefn	386,587	
753	Cyfrif Absenoldebau a Gronnwyd	813	
313,423	Cyfanswm	327,615	

Nodyn 18a – Y Gronfa Ailbrisió Wrth Gefn

Mae'r Gronfa Ailbrisió Wrth Gefn yn cynnwys yr enillion a wneir gan yr Awdurdod o ganlyniad i gynnydd yng ngwerth ei eiddo, ei beiriannau a'i gyfarpar, ynghyd â'i asedau anniriaethol.

Bydd y balans yn gostwng pan fydd asedau sydd ag enillion cronedig:

- yn cael eu hailbrisió ar i lawr neu yn lleihau o ran gwerth, a'r enillion yn cael eu colli
- yn cael eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, a'r enillion yn cael eu treulio trwy ddibrisiant, neu
- yn cael eu gwaredu, a'r enillion yn cael eu gwireddu.

Nid yw'r Gronfa Wrth Gefn yn cynnwys dim ar wahân i'r enillion ailbrisió sydd wedi cronni er 1 Ebrill 2007, sef y dyddiad y crëwyd y Gronfa Wrth Gefn. Caiff enillion cronedig sy'n codi cyn y dyddiad hwnnw eu cyfuno yn y balans ar Gyfrif Addasu'r Cyfalaf.

2022/23		2023/24	
£000		£000	
(28,218)	Balans ar 1 Ebrill	(32,353)	
(5,022)	Ailbrisiad ar i fyny ar gyfer asedau	(2,705)	
0	Ni chodir tâl am ailbrisiad ar i lawr ar gyfer asedau na cholledion amhariad oherwydd diffygiant ar y Gwarged na'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau	241	
(5,022)	Ni chodir tâl am warged neu ddiffyg o ailbrisió asedau anghyfredol ar y Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau	(2,464)	
887	Y gwahaniaeth rhwng dibrisiant gwerth teg a dibrisiant cost hanesyddol	1,024	
0	Enillion cronedig ar asedau a werthwyd neu a waredwyd	0	
887	Y swm a ddilëir i Gyfrif Addasu'r Cyfalaf	1,024	
(32,353)	Balans ar 31 Mawrth	(33,793)	

Nodyn 18b – Cyfrif Addasu'r Cyfalaf

Mae Cyfrif Addasu'r Cyfalaf yn amsugno'r gwahaniaethau o ran amseriad sy'n codi o ganlyniad i drefniadau cyfrifyddu gwahanol ar gyfer defnyddio asedau anghyfredol, ac ar gyfer ariannu'r gwaith o gaffael neu adeiladu'r asedau hynny, neu ychwanegu atynt, o dan ddarpariaethau statudol. Caiff y Cyfrif ei ddebydu o ran y gost caffael ac adeiladu, neu gostau dilynol, gan y codir tâl am ddibrisiant, colledion oherwydd amhariad, ac amorteiddiadau ar y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gyda phostiadau adfer o'r Gronfa Ailbriso Wrth Gefn er mwyn trosi ffigurau gwerth teg a chyfredol yn sail costau hanesyddol). Caiff y cyfrif ei gredydu â'r symiau a neilltuwyd gan yr Awdurdod i fod yn gyllid ar gyfer y costau caffael ac adeiladu a chostau dilynol.

Mae'r Cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion cronedig ar Eiddo Buddsoddi ac enillion, a gydnabyddir ar asedau rhoddedig sydd eto i'w defnyddio gan yr Awdurdod.

Mae'r Cyfrif hefyd yn cynnwys enillion ailbriso a gronnwyd ar eiddo, peiriannau a chyfarpar cyn 1 Ebrill 2007, sef y dyddiad y crëwyd y Gronfa Ailbriso Wrth Gefn i ddal enillion o'r fath.

2022/23		2023/24
£000		£000
(23,078)	Balans ar 1 Ebrill	(24,643)
5,169	Taliadau ar gyfer dibrisiant ac amhariad asedau anghyfredol	5,033
74	Amorteiddiad ac Amhariad asedau anniriaethol	69
(251)	Colledion / (enillion) ailbriso ar eiddo, peiriannau ac offer	(26)
43	Symiau'r asedau anniriaethol a ddilëir wrth waredu neu werthu yn rhan o'r enillion/colledion o'u gwaredu i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	27
5,035	Gwrthdroi eitemau sy'n berthnasol i wariant cyfalaf a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	5,103
(887)	Symiau a addaswyd ac a ysgrifennwyd allan o'r Gronfa Ailbriso Wrth Gefn	(1,024)
4,148	Swm net a ddilëir o ran cost asedau anghyfredol a ddefnyddiwyd yn ystod y flwyddyn	4,079
(140)	Y defnydd o Gronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf i gyllido gwariant cyfalaf newydd	(112)
(744)	Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf a gredydwyd i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ac a ddefnyddiwyd i gyllido cyfalaf	(1,022)
(2,558)	Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad cyfalaf y codir tâl amdano ar y Gronfa Gyffredinol	(2,597)
(2,271)	Gwariant Cyfalaf y codir tâl amdano ar y Gronfa Gyffredinol	(1,697)
(5,713)	Cyllid cyfalaf a ddefnyddiwyd yn y flwyddyn:	(5,428)
(24,643)	Balans ar 31 Mawrth	(25,992)

Nodyn 18c – y Gronfa Bensiwn Wrth Gefn

Mae'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn yn amsugno'r gwahaniaethau o ran amseriad sy'n codi o ganlyniad i drefniadau cyfrifyddu gwahanol ar gyfer buddion ôl-gyflogaeth ac ar gyfer ariannu buddion yn unol â darpariaethau statudol. Mae'r Awdurdod yn gwneud cyfrif am fuddion ôl-gyflogaeth yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a hynny oherwydd bod y buddion yn cael eu hennill gan gyflogeion sy'n cronni blynyddoedd o wasanaeth, gan wedyn ddiweddarau'r rhwymedigaethau a gydnabyddir sy'n adlewyrchu chwyddiant, rhagdybiaethau sy'n newid, ac enillion ar fuddsoddiadau ar unrhyw adnoddau a neilltuwyd i dalu'r costau.

Fodd bynnag, mae'r trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i fuddion a enillir gael eu hariannu, a hynny am fod yr Awdurdod yn cyfrannu i'r cronfeydd pensiwn ar ran y cyflogeion neu, yn y pen draw, yn talu unrhyw bensiynau y mae'n uniongyrchol gyfrifol amdanynt. Felly, mae balans y ddyled ar y Gronfa Bensiwn Wrth Gefn yn dangos diffyg sylweddol yn y buddion a enillwyd gan gyn-gyflogeion a chyflogeion presennol a'r adnoddau a neilltuwyd gan yr Awdurdod i'w talu. Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau y bydd cyllid wedi cael ei neilltuo pan ddaw'n amser talu'r buddion.

2022/23		2023/24
£000		£000
539,615	Balans ar 1 Ebrill	369,666
(185,786)	Ailfesuriadau o (rwymedigaeth) / ased y buddion diffiniedig net	9,602
33,295	Gwrthdroi eitemau sy'n berthnasol i fuddion pensiwn a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	25,112
(17,458)	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn y flwyddyn	(17,793)
369,666	Balans ar 31 Mawrth	386,587

Nodyn 18d – Cyfrif Absenoldebau a Gronnwyd

Mae'r Cyfrif Absenoldebau a Gronnwyd yn amsugno'r gwahaniaethau a fyddai, fel arall, yn codi ar Falans y Gronfa Gyffredinol o ganlyniad i gronni ar gyfer absenoldebau digolledol a enillwyd ond nas cymerwyd yn y flwyddyn, e.e. yr hawl i wyliau blynyddol wedi'i gario ymlaen ar 31 Mawrth. Mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i'r effaith ar falans y Gronfa Gyffredinol gael ei gwrthbwysu gan drosglwyddiadau i'r Cyfrif ac allan ohono.

2022/23		2023/24
£000		£000
721	Balans ar 1 Ebrill	753
32	Y gwahaniaeth rhwng y gydnabyddiaeth ariannol i swyddogion, y codir tâl amdani ar y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail cronniadau, a'r gydnabyddiaeth y codir tâl amdani yn y flwyddyn, yn unol â gofynion statudol	60
753	Balans ar 31 Mawrth	813

Nodyn 19 – Llif Arian o Weithgareddau Gweithredu

Mae'r llifoedd arian ar gyfer gweithgareddau gweithredu yn cynnwys yr eitemau canlynol:

2022/23		2023/24
£000		£000
(84)	Llog a gafwyd	(309)
742	Llog a dalwyd	896

Mae'r gwarged neu'r diffyg o ran darparu gwasanaethau wedi cael eu haddasu ar gyfer y symudiadau canlynol nad ydynt yn arian parod:

2022/23		2023/24
£000		£000
(4,222)	Dibrisiant	(4,194)
(947)	Amhariad	(839)
251	Enillion a golledion ailbriso	26
(74)	Amorteiddiad	(69)
1,125	(Cynnydd)/gostyngiad o ran credydwyr	(172)
(62)	Cynnydd/(gostyngiad) o ran dyledwyr	890
(18)	Cynnydd/(gostyngiad) o ran rhestri eiddo	(42)
(15,837)	Symudiad yn y rhwymedigaeth pensiynau	(7,319)
(43)	Swm cario ymlaen yr asedau anghyfredol a'r asedau anghyfredol a ddelir i'w gwerthu, a werthwyd neu a ddatgydnabuwyd	(27)
(19,827)	Cyfanswm	(11,746)

Mae'r gwarged neu'r diffyg o ran darparu gwasanaethau wedi cael eu haddasu ar gyfer yr eitemau canlynol, sy'n weithgareddau buddsoddi a chyllido:

2022/23		2023/24
£000		£000
744	Grant Cyfalaf/Cyfraniadau/Rhoddion a ddefnyddiwyd	1,022
140	Enillion o ganlyniad i werthu eiddo, peiriannau a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	122
884	Cyfanswm	1,144

Nodyn 20 – Llif Arian o Weithgareddau Buddsoddi

2022/23		2023/24
£000		£000
8,626	Prynu eiddo, peiriannau a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	9,189
(140)	Enillion o ganlyniad i werthu eiddo, peiriannau a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	(112)
(1)	Derbyniadau eraill ar gyfer gweithgareddau buddsoddi	(4)
8,485	Llif arian net o weithgareddau buddsoddi	9,073

Nodyn 21 – Llif Arian o Weithgareddau Ariannu

2022/23		2023/24
£000		£000
(5,500)	Derbyniadau arian parod o ganlyniad i fenthyciadau byrdymor a hirdymor	(8,500)
(271)	Derbyniadau eraill o weithgareddau ariannu	(1,022)
423	Taliadau arian parod ar gyfer lleihau'r rhwymedigaethau sy'n disgwyl sylw mewn perthynas â lesioedd cyllid	299
106	Ad-dalu benthyciadau byrdymor a hirdymor	2,956
(5,242)	Llif arian net o weithgareddau ariannu	(6,267)

Nodyn 22 – Lwfansau'r Aelodau

Talodd yr Awdurdod y symiau canlynol i aelodau etholedig yn ystod y flwyddyn:

2022/23		2023/24
£000		£000
67	Cyflogau	78
2	Treuliau	2
69	Cyfanswm Lwfansau'r Aelodau	80

Nodyn 23 – Cydnabyddiaeth Ariannol i'r Swyddogion

Ceir manylion am y taliadau a wnaed i uwch swyddogion yr Awdurdod yn y tabl canlynol. Mae Uwch Swyddogion sy'n derbyn cyflog o £150,000 neu fwy yn cael eu henwi:

	Cyf. Nodyn	Flwyddyn	Cyflogau, Ffioedd a Lwfansau £	Ôl-daliadau Cyflogau'r Blynnyddoedd Blaenorol £	Lwfansau Treuliau £	Budd mewn Nwyddau £	Cyfraniad Pensiwn Cyflogwyr £	Cyfanswm £
Y Prif Swyddog Tân 1	2	2023/24	0	1,667	0	0	0	1,667
		2022/23	2,240	0	0	0	0	2,240
Y Prif Swyddog Tân 2 – Roger Thomas	3	2023/24	174,888	7,829	469	0	49,882	233,068
		2022/23	159,025	0	421	0	43,414	202,860
Dirprwy Brif Swyddog Tân 1	4	2023/24	0	1,367	0	0	373	1,740
		2022/23	1,839	0	4	0	502	2,345
Dirprwy Brif Swyddog Tân 2	3	2023/24	143,594	6,428	752	0	40,956	191,730
		2022/23	130,569	0	249	0	35,645	166,463
Prif Swyddog Tân Cynorthwyol 1	5	2023/24	0	1,164	0	0	318	1,482
		2022/23	1,572	0	4	0	429	2,005
Prif Swyddog Tân Cynorthwyol 2	3	2023/24	122,745	5,494	180	0	35,009	163,428
		2022/23	111,612	0	249	0	30,470	142,331
Y Prif Swyddog Cynorthwyol (Cyfarwyddwr Adnoddau)	1, 3	2023/24	121,200	6,580	958	1,098	19,295	149,131
		2022/23	111,759	0	768	1,098	16,987	130,612
Y Clerc / Swyddog Monitro		2023/24	40,837	0	465	0	6,166	47,468
		2022/23	39,456	0	555	0	5,997	46,008
Trysorydd / Swyddog Adran 151	6	2023/24	60,439	0	759	0	9,126	70,324
		2022/23	38,930	0	324	0	5,917	45,171

Sylwer - Ni fu unrhyw newidiadau i ddeiliaid swyddi'r uwch swyddogion yn ystod 2023/24.

Nodiadau

1. Yn wahanol i'r Uwch Swyddogion eraill, roedd yn ofynnol i'r Prif Swyddog Cynorthwyol (Cyfarwyddwr Adnoddau) brynu tanwydd electrig ar gyfer milltiroedd busnes ac yna hawlio treuliau yn ôl. Hefyd, cyfrifir treth ar fuddion mewn nwyddau ar sail car cwmni sy'n wahanol i Uwch Swyddogion eraill ac sy'n arwain at dreuliau a ffigyrau buddion mewn nwyddau llawer uwch.
2. Ymdeolodd y Prif Swyddog Tân 1 o'r Gwasanaeth ar 5 Ebrill 2022. Ei gyflog wrth ymddiswyddo oedd £157,749. Defnyddiwyd dyfarniad cyflog wedi'i ôl-ddyddio i Ionawr 2022 ym mis Mehefin 2023 a thalwyd ôl-daliadau yn unol â hynny.
3. Defnyddiwyd dyfarniad cyflog wedi'i ôl-ddyddio i Ionawr 2022 ym mis Mehefin 2023 a thalwyd ôl-daliadau yn unol â hynny yr un mis.
4. Cafodd y Dirprwy Brif Swyddog Tân 1 ei ddirchafu'n Brif Swyddog Tân 2 ar 6 Ebrill 2022 ac ym mis Mehefin 2023 rhoddwyd dyfarniad cyflog wedi'i ôl-ddyddio i Ionawr 2022 a thalwyd ôl-daliadau yn unol â hynny.
5. Cafodd y Prif Swyddog Tân Cynorthwyol 1 ei ddirchafu'n Ddirprwy Brif Swyddog Tân 2 ar 6 Ebrill 2022 ac ym mis Mehefin 2023 rhoddwyd dyfarniad cyflog wedi'i ôl-ddyddio i Ionawr 2022 a thalwyd ôl-daliadau yn unol â hynny.
6. Yn 2022/23, newidiodd yr Awdurdod ei drefniadau ar gyfer darparu gwasanaethau Swyddog Adran 151 a ddarparwyd o dan Gytundeb Lefel Gwasanaeth gyda Chyngor Sir Caerfyrddin ers 2018, gan benodi Trysorydd Dros Dro / Swyddog Adran 151 rhwng 1 Awst 2022 a 31 Gorffennaf 2023. Yn gynnar yn 2023/24 gwerthusodd yr Awdurdod y trefniant interim a phenderfynodd barhau gyda Thrysorydd / Swyddog Adran 151 wedi'i benodi gan yr Awdurdod. Yn dilyn proses recriwtio agored, penodwyd Trysorydd parhaol ar 1 Awst 2023. Y costau Cytundeb Lefel Gwasanaeth ar gyfer 2023/24 oedd £dim (2022/23 £ 16,175).

Cydnabyddiaeth Ariannol i'r Swyddogion

Talwyd y symiau canlynol i gyflogeion eraill yr Awdurdod a oedd yn cael cydnabyddiaeth ariannol o dros £60,000 ar gyfer y flwyddyn (ac eithrio cyfraniadau pensiwn y cyflogwr):

	Nifer y Cyflogeion	
	2022/23	2023/24
£60,001 i £65,000	13	32
£65,001 i £70,000	13	6
£70,001 i £75,000	4	10
£75,001 i £80,000	1	1
£80,001 i £85,000	3	2
£85,001 i £90,000	1	2
£90,001 i £95,000	0	3
Cyfanswm	35	56

Yn 2023/24, cymhareb cyflog y Prif Swyddog Tân i daliad cydnabyddiaeth canolrifol cyflog cyfwerth ag amser llawn yr holl gyflogeion, sef £36,230, yw 4.93:1. (Yn 2022/23, canolrif y cyflog cyfwerth ag amser llawn oedd £34,501, a'r gymhareb oedd 4.67:1).

Pecynnau Ymadael

Mae nifer y pecynnau ymadael a chyfanswm y gost fesul band, ynghyd â chyfanswm cost y diswyddiadau gorfodol a diswyddiadau eraill wedi'u nodi yn y tabl isod:

Band costau pecyn gadael (yn cynnwys taliadau arbennig)	Nifer y diswyddiadau gorfodol		Nifer yr ymadawiadau cytunedig eraill		Cyfanswm nifer y pecynnau gadael yn ôl band costau		Cyfanswm cost y pecynnau gadael ymhob band (£000)	
	2022/23	2023/24	2022/23	2023/24	2022/23	2023/24	2022/23	2023/24
£0- £20,000	0	1	0	0	0	0	0	16
£20,001 - £40,000	0	0	0	0	0	0	0	0
£40,001 - £60,000	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyfanswm y costau a gynhwysir yn y DIGC	0	1	0	0	0	0	0	16

Nodyn 24 – Costau'r Archwiliad Allanol

Mae'r ffioedd canlynol yn daladwy mewn perthynas â'r gwaith o archwilio'r Datganiad o Gyfrifon, yr arolygiadau statudol, a'r gwasanaethau eraill nad ydynt yn ymwneud â'r archwiliad, a ddarparwyd gan archwilyr allanol yr Awdurdod:

2022/23		2023/24
£000		£000
	Ffioedd sy'n daladwy i archwilyr allanol mewn perthynas â gwasanaethau archwilio allanol a ddarparwyd gan yr archwilydd penodedig ar gyfer y flwyddyn ar gyfer:	
59	Gwaith Archwilio Ariannol	61
17	Gwaith Archwilio Perfformiad	16
76	Cyfanswm	77

Nodyn 25 – Incwm Grant

Incwm Grant a Gredydwyd i Drethiant ac Incwm a Gwariant Grant Amhenodol

2022/23		2023/24
£000		£000
(709)	Grantiau Cyfalaf, Cyfraniadau a Rhoddion	(1,022)
(709)	Cyfanswm	(1,022)

Credydwyd i Wasanaethau

2022/23 £000		2023/24 £000
	Llywodraeth Cymru:	
(112)	Atal Tanau Bwriadol	(102)
(324)	Cyfarpar Diogelwch yn y Cartref	(330)
(123)	Diogelwch Cymunedol Arall	(121)
(505)	Dimensiynau Newydd, USAR ac MTFA	(462)
(592)	Airwave (Firelink)	0
(259)	Y Cyd-grŵp Gwasanaethau Brys	(276)
(29)	GovTech	0
(1,844)	Cyllid Pensiynau **	0
(78)	Cronfa Galedi Covid-19	(52)
(306)	Arall *	(343)
(4,172)	Cyfanswm	(1,686)

* Grantiau (cyllid allanol) eraill sy'n cynnwys cyllid ar gyfer prosiectau bach, anailadroddus.

** Cyllid Pensiynau am 2023/24 yn Ddim. O 1 Ebrill 2023 mae'r cyllid hwn wedi'i dalu yn uniongyrchol gan Lywodraeth Cymru i Awdurdodau Lleol fel rhan o'r Grant Cefnogi Refeniw. Mae'r cyllid hwn wedi ei gynnwys yn "Ffynonellau Cyllid Refeniw" fel rhan o Gyfraniadau Awdurdodau Unedol ar gyfer 2023/24.

Yn 2023/24 aeth Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ati i gydlynu'r grant Diogelwch yn y Cartref gwerth £900 mil, a'r grant Lleihau Tanau Bwriadol gwerth £346 mil, a hynny ar ran Llywodraeth Cymru. Yn dilyn hynny, rhoddodd Llywodraeth Cymru £1.246 miliwn (£1.258 miliwn yn 2022/23) yr un i'r tri Gwasanaeth Tân yng Nghymru.

Mae'r Awdurdod yn gweithredu fel asiant ar ran Llywodraeth Cymru o ran gweinyddi'r ddau gynllun grant hyn ar gyfer pob Gwasanaeth Tân yng Nghymru. Telir y grantiau a gymeradwyir i Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru, sydd wedyn yn gyfrifol am ddsbarthu'r grantiau i'r ddau Wasanaeth Tân arall yng Nghymru. Mae gwerthoedd y grantiau a dalwyd i'r ddau Wasanaeth Tân arall yng Nghymru ar gyfer y ddau gynllun, fel a ganlyn:

Grantiau a Weinyddwyd ar ran Gwasanaethau Tân ac Achub eraill

2022/23 £000		2023/24 £000
	Llywodraeth Cymru:	
(247)	Atal Tanau Bwriadol	(244)
(575)	Cyfarpar Diogelwch yn y Cartref	(570)
(822)	Cyfanswm	(814)

Mae'r Awdurdod wedi derbyn y grantiau refeniw canlynol sydd eto i'w cydnabod fel incwm gan fod amodau ynghlwm wrthynt a fydd yn ei gwneud yn ofynnol i'r arian gael ei ddychwelyd i'r corff cyllido os nad yw'r amodau'n cael eu bodloni. Mae'r balansau ar ddiwedd y flwyddyn fel a ganlyn:

Rhwymedigaethau Cyfredol – Derbyniadau Grantiau Refeniw Ymlaen Llaw

2022/23		2023/24
£000		£000
(19)	GovTech (Llywodraeth Cymru)	(19)
(116)	Cronfa Galedi Covid-19 (Llywodraeth Cymru)	(64)
(135)	Cyfanswm	(83)

Nodyn 26 – Partïon perthnasol

Mae'n ofynnol i'r Awdurdod ddatgelu trafodiadau perthnasol i bartïon cysylltiedig – cyrff neu unigolion sydd â'r potensial i reoli'r Awdurdod neu ddylanwadu arno, neu i gael eu rheoli neu eu dylanwadu gan yr Awdurdod. Mae datgelu'r trafodiadau hyn yn galluogi'r darllenwyr i asesu i ba raddau y cyfyngwyd ar yr Awdurdod, o bosibl, o ran ei allu i fargeinio'n rhydd â'r Partïon Cysylltiedig.

Llywodraeth Cymru (LIC)

Mae Llywodraeth Cymru yn dylanwadu'n sylweddol ar weithrediadau cyffredinol yr Awdurdod – mae'n gyfrifol am ddarparu'r fframwaith statudol y mae'r Awdurdod yn gweithredu ynddo, ac yn darparu cyllid ar ffurf grantiau. Amlinellir y grantiau a gafwyd gan adrannau o'r Llywodraeth yn nodyn 25.

Aelodau

Mae gan Aelodau'r Awdurdod Tân ac Achub reolaeth uniongyrchol ar bolisïau ariannol a gweithredol yr Awdurdod. Dangosir cyfanswm y lwfansau a dalwyd i'r Aelodau yn 2023/24 yn nodyn 22.

Mae gan yr Awdurdod drefniadau ar waith yn gofyn i Aelodau a Swyddogion nodi a datgelu trafodiadau partïon cysylltiedig.

Uwch Swyddogion

Cwblhawyd yr Uwch Swyddogion ddatganiad o ddiddordebau gyda phartïon perthnasol am y flwyddyn 2023/24.

Ni fu i'r un Swyddog ddatgan buddiant ariannol yn unol ag adran 117 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972.

Cyrff Cyhoeddus Eraill

Mae'r Awdurdod yn cael y rhan fwyaf o'i gyllid refeniw trwy godi ardoll, yn seiliedig ar y boblogaeth, ar y chwe Chyngor Sir Unedol yn ei ardal. Mae manylion y symiau a ddaeth i law trwy ardollau i'w gweld yn naratif y Datganiad o Gyfrifon.

Mae gan yr Awdurdod Gytundeb Lefel Gwasanaeth (CLG) gyda Chyngor Sir Caerfyrddin dros Wasanaethau Ariannol.

Yr Awdurdod yw'r Awdurdod Gweinyddu ar gyfer Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân. Mae manylion Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân i'w gweld yn nodyn 30, ac mae cyfrifon Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân i'w gweld ar dudalennau 66 i 77 a 83 i 85.

Mae'r tablau canlynol yn manylu ar drafodiadau a balansau gyda Phartion Cysylltiedig, fel yr oeddent ar 31 Mawrth 2024:

Parti Cysylltiedig	Trafodiadau yn ystod y Flwyddyn		Balans 31 Mawrth 2024	
	Incwm	Gwariant	Yn ddyledus i'r Awdurdod (Dyledwr)	Yn ddyledus gan yr Awdurdod (Credydwr)
			£000	£000
Llywodraeth Cymru	(9,104)	1	1,134	0
Cyngor Sir Caerfyrddin	(13,064)	424	0	(248)
Cyngor Sir Ceredigion	(4,859)	65	0	0
Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot	(9,923)	135	0	(1)
Cyngor Sir Penfro	(8,677)	98	0	0
Cyngor Sir Powys	(9,107)	194	10	(2)
Cyngor Dinas a Sir Abertawe	(17,122)	127	5	(5)
Cyfanswm	(71,856)	1,044	1,149	(256)

Mae gan yr Awdurdod hefyd fenthyciadau i'w had-dalu yn ystod 2024/25 nad ydynt wedi'u cynnwys yn y balansau credydwr uchod.

- Cyngor Sir Caerfyrddin £5.0 milliwn
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot £2.5 milliwn

Gweithrediadau ar y Cyd

Ym mis Ebrill 2014, ymrwymodd Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru (GTACGC) i Femorandwm Cyd-ddealltwriaeth â Heddlu De Cymru a Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru (GTADC) i gydweithio i sefydlu Cyd-ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus. Ym mis Hydref 2017, aeth y Cyd-ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus “yn fyw”. Mae gan GTACGC a GTADC reolaeth ar y cyd ar y gwaith hwn, a nodir y dull y cytunwyd arno gan y ddau Wasanaeth Tân ac Achub mewn Cytundeb Lefel Gwasanaeth (CLG). Mae'r CLG yn amlinellu set o egwyddorion lefel uchel cytunedig mewn perthynas â'r gwaith o reoli'r tîm o ddydd i ddydd. Mae Prif Swyddogion Tân y ddau Wasanaeth Tân ac Achub yn disgwyl i'r ddau Wasanaeth gydweithredu i gyflawni'r nodau ac amcanion a nodir yn yr CLG.

Roedd yr CLG yn pennu bod cyllideb y staff (costau uniongyrchol ac anuniongyrchol) yn cael ei rannu 50% yr un rhwng y ddau Wasanaeth Tân ac Achub, a hynny o'r adeg yr oedd y tîm yn weithredol (sef mis Hydref 2017). Ar gyfer 2018/19 ymlaen, aildrafodwyd yr CLG, ac arweiniodd hynny at sail ddiwygiedig – costau staff uniongyrchol: 40% i GTACGC a 60% i GTADC, a 50% yr un ar gyfer costau staff anuniongyrchol.

Yn unol â pholisi cyfrifyddu 12, mae'r cofnodion perthnasol wedi cael eu hymgorffori ym mhrif ddatganiadau ariannol yr Awdurdod. Dangosir cyfran yr Awdurdod o Gyfrif Incwm a Gwariant a Mantolen y Cytundeb ar y Cyd yn y tabl isod:

Y Cyd-ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus	2022/23		2023/24	
	Cyfanswm Gweithredol ar y Cyd £000	Cyfran GTACGC £000	Cyfanswm Gweithredol ar y Cyd £000	Cyfran GTACGC £000
Refeniw				
Gwariant ar Gostau Staffio	2,690	1,076	2,783	1,113
Gwariant nad yw'n Gostau Staffio	128	64	196	98
Cyfanswm y Gwariant	2,818	1,140	2,979	1,211
Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar				
Gwerth Gros ar Bapur	0	0	374	187
Amorteiddiad Cronedig	0	0	0	0
Gwerth Net ar Bapur	0	0	374	187
Ased Anniriaethol				
Y System Gorchymyn a Rheoli:				
Gwerth Gros ar Bapur	680	340	680	340
Amorteiddiad Cronedig	(392)	(196)	(464)	(232)
Gwerth Net ar Bapur	288	144	216	108

Nodyn 27 – Gwariant Cyfalaf ac Ariannu Cyfalaf

Dangosir cyfanswm y gwariant cyfalaf y codir tâl amdano yn ystod y flwyddyn yn y tabl isod, ynghyd â'r adnoddau a ddefnyddiwyd i'w ariannu. Lle bo'r gwariant cyfalaf i gael ei ariannu mewn blynyddoedd i ddod trwy godi tâl ar refeniw wrth i'r asedau gael eu defnyddio gan yr Awdurdod, mae'r gwariant yn arwain at gynnydd yng Ngofyniad y Cyllid Cyfalaf (CFR), sef mesur o'r gwariant cyfalaf yr aed iddo yn hanesyddol gan yr Awdurdod ond sydd eto i gael ei ariannu. Dadansoddir yr CFR yn ail ran y nodyn hwn.

2022/23		2023/24
£000		£000
32,569	Gofyniad Agoriadol y Cyllid Cyfalaf	35,482
	<i>Buddsoddiad Cyfalaf:</i>	
8,572	Peiriannau a Chyfarpar	9,174
54	Asedau Anniriaethol	15
8,626	Cyfanswm y Gwariant Cyfalaf	9,189
	<i>Ffynonellau Cyllid</i>	
(140)	Derbyniadau Cyfalaf	(112)
(744)	Grantiau'r Llywodraeth a chyfraniadau / rhoddion eraill	(1,022)
	Symiau a neilltuwyd ar sail refeniw:	
(2,271)	Cyfraniadau Refeniw Uniongyrchol	(1,697)
	Darpariaeth Isafswm Refeniw:	
(194)	Opsiwn 1 – gwariant cyn 31 Mawrth 2009	(186)
(1,941)	Opsiwn 3 – gwariant ar ôl 1 Ebrill 2009	(2,112)
(423)	Lesoedd Cyllid	(299)
(5,713)	Cyfanswm Ffynonellau Cyllid	(5,428)
35,482	Gofyniad Cau y Cyllid Cyfalaf	39,243

Esboniad o'r symudiadau yn y flwyddyn

2022/23		2023/24
£000		£000
2,913	Cynnydd yn yr angen sylfaenol i fenthyca (heb gymorth ariannol y llywodraeth)	3,761
2,913	Cynnydd/(gostyngiad) yng Ngofyniad y Cyllid Cyfalaf	3,761

Nodyn 28 – Lesoedd

Yr Awdurdod yn Lesydd – Lesoedd Cyllid

Nid yw dyledwyr lesioedd cyllid yn berthnasol gan fod taliadau ystyriaeth wedi'u gwneud ar ddechrau cyfnod y les a'u cymhwyso i leihau atebolrwydd y les, nid oes unrhyw atebolrwydd yn ddyledus.

Yr Awdurdod fel Lesddeiliad – Lesoedd Cyllid

Mae'r Awdurdod wedi caffael nifer o gerbydau gweithredol o dan lesioedd cyllid.

Caiff yr asedau a gafwyd o dan y lesioedd hyn eu cario ar ffurf Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar yn y Fantolen, a hynny ar y symiau net canlynol:

31 Mawrth 2023		31 Mawrth 2024
£000		£000
1,766	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn, Cyfarpar ac Eraill	1,488
1,766	Cyfanswm	1,488

Mae'r Awdurdod wedi ymrwymo i dalu'r isafswm o dan y lesioedd hyn, sy'n cynnwys setlo'r rhwymedigaeth hirdymor ar gyfer y llog yn y cerbydau a brynwyd gan yr Awdurdod, a'r costau cyllid a fydd yn daladwy gan yr Awdurdod mewn blynyddoedd i ddod tra bo'r rhwymedigaeth yn dal i ddisgwyl sylw. Mae isafswm taliadau'r lesioedd yn cynnwys y symiau canlynol:

31 Mawrth 2023	Rhwymedigaethau'r lesioedd cyllid (gwerth presennol net isafswm taliadau'r lesioedd):	31 Mawrth 2024
£000		£000
299	- Cyfredol	311
1,796	- Anghyfredol	1,485
202	Costau cyllid a fydd yn daladwy mewn blynyddoedd i ddod	138
2,297	Isafswm taliadau'r lesioedd	1,934

Bydd isafswm taliadau'r lesioedd yn daladwy dros y cyfnodau canlynol:

Isafswm Taliadau'r Lesioedd			Rhwymedigaethau'r Lesioedd Cyllid	
31 Mawrth 2023	31 Mawrth 2024		31 Mawrth 2023	31 Mawrth 2024
£'000	£'000		£'000	£'000
363	363	Ymhen blwyddyn, fan bellaf	299	311
1,452	1,452	Yn hwyrach na blwyddyn, ac nid yn hwyrach na phum mlynedd	1,317	1,365
482	119	Yn hwyrach na phum mlynedd	479	120
2,297	1,934	Cyfanswm	2,095	1,796

Yr Awdurdod fel Lesddeiliad – Lesoedd Gweithredol

Mae'r Awdurdod wedi caffael nifer o gerbydau ysgafn trwy ymrwymo i lesoedd gweithredol, sydd ag oesau nodweddiadol o 5 i 7 mlynedd.

Mae isafswm taliadau'r lesoedd sy'n daladwy o dan lesoedd na ellir eu canslo mewn blynyddoedd i ddod fel a ganlyn:

31 Mawrth 2023 £000		31 Mawrth 2024 £000
88	Ymhen blwyddyn, fan bellaf	88
64	Yn hwyrach na blwyddyn, ac nid yn hwyrach na phum mlynedd	151
0	Yn hwyrach na phum mlynedd	0
152	Cyfanswm	239

Nodyn 29 – Buddion Terfynu

Terfynodd yr Awdurdod un cytundeb a arweiniodd at rwymedigaeth o £16 mil yn 2023/24 (£0 yn 2022/23), gweler nodyn 23 am fanylion pecynnau ymadael a chyfanswm cost fesul band.

Nodyn 30 – Cynllun Pensiwn â Buddion wedi'u Diffinio

Cyfranogiad mewn Cynlluniau Pensiwn

Yn rhan o delerau ac amodau cyflogaeth ei Swyddogion, mae'r Awdurdod yn cyfrannu at gost buddion ôl-gyflogaeth. Er na fydd y buddion hyn, mewn gwirionedd, yn daladwy tan i'r cyflogai ymddeol, mae gan yr Awdurdod ymrwymiad i wneud y taliadau (ar gyfer y buddion hynny), ac i'w datgelu ar yr adeg y mae'r cyflogaeth yn ennill yr hyn y bydd ganddynt hawl iddo yn y dyfodol.

Mae'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn cael ei weithredu o dan y fframwaith rheoleiddio ar gyfer y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a chyfrifoldeb Cronfa Bensiwn Dyfed, Cyngor Sir Caerfyrddin, yw llywodraethu'r cynllun. Pennir y polisi yn unol â Rheoliadau'r Gronfa Bensiwn. Penodir rheolwyr buddsoddi'r gronfa gan bwyllgor pensiynau Cyngor Sir Caerfyrddin. Prif risgiau'r cynllun hwn i'r Awdurdod yw'r rhagdybiaethau o ran hirhoedledd, newidiadau statudol a strwythurol i'r cynllun (h.y. tynnu arian o'r cynllun ar raddfa fawr), newidiadau o ran chwyddiant, arenillion bondiau, a pherfformiad y buddsoddiadau ecwiti a ddelir gan y cynllun. Caiff y rhain eu lliniaru i ryw raddau gan y gofynion statudol i godi tâl ar y Gronfa Gyffredinol a'r symiau sy'n ofynnol trwy statud, fel y disgrifir yn y nodyn i'r polisiâu cyfrifyddu. Rydym yn cydnabod cost buddion ymddeoliad yng nghost y gwasanaethau yr adroddir amdanynt, pan fyddant yn cael eu hennill gan y cyflogaeth, yn hytrach na phan gaiff y buddion eu talu yn y pen draw ar ffurf pensiynau.

Fodd bynnag, mae'r tâl y mae'n ofynnol i ni ei godi yn ôl ardoll yn seiliedig ar yr arian parod sy'n daladwy yn y flwyddyn, felly caiff cost wirioneddol y buddion ôl-gyflogaeth/ymddeoliad ei thynnu'n ôl allan o'r Gronfa Gyffredinol trwy'r Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Cafodd y trafodiadau canlynol eu gwneud yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a Balans y Gronfa Gyffredinol trwy'r Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod y flwyddyn.

Mae buddion dewisol ar ôl ymddeol yn dilyn ymddeoliad cynnar yn drefniant â buddion wedi'u diffinio nas ariennir, a chydabyddir rhwymedigaethau pan wneir dyfarniadau. Nid oes unrhyw asedau cynlluniedig wedi'u cronni i fodloni'r rhwymedigaethau pensiwn hyn.

Mae Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân yn gynllun â buddion wedi'u diffinio nas ariennir, sy'n golygu na ddelir unrhyw fuddsoddiadau i ariannu'r rhwymedigaethau. Delir y cyfraniadau a wneir gan y cyflogwr a'r cyflogeion, ar gyfradd a osodir gan Lywodraeth Cymru, mewn cyfrif cronfa bensiwn; codir tâl ar y cyfrif am y buddion a delir, ac mae unrhyw falans ar y cyfrif yn dod o Lywodraeth Cymru, neu yn daladwy iddi.

Mae'r wybodaeth sy'n dilyn wedi'i thynnu o'r adroddiadau datgelu a ddarparwyd gan Mercer (ar gyfer cynllun pensiwn CPLIL) a GAD (ar gyfer Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân (FFPS)). Mae'r ffactorau mwyaf perthnasol sy'n effeithio ar y cronfeydd pensiwn wedi'u nodi isod:

Cydraddoli a Mynegeo Pensiynau ag Isafswm Gwarantedig (GMP)

Mae'r Llywodraeth wedi cyhoeddi ymgynghoriad (7 Hydref 2020) ynghylch mynegeo a chydraddoli'r Pensiwn ag Isafswm Gwarantedig (GMP), a'r cynnig yw ymestyn yr 'ateb dros dro' i'r aelodau hynny sy'n cyrraedd oedran Pensiwn y Wladwriaeth ar ôl 5 Ebrill 2021. Roedd cost gwasanaethau yn y gorffennol wedi'i chynnwys yn natgeliadau 2019/20 am ymestyn y broses gydraddoli i bawb a fydd yn ymddeol yn y dyfodol.

Cafwyd dyfarniad pellach hefyd gan lys barn ar 20 Tachwedd 2020 ynghylch cydraddoli Pensiynau ag Isafswm Gwarantedig. Dyfarnodd y llys ei bod yn ofynnol i ymddiriedolwyr y cynllun ailedrych ar Werthoedd Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod (CETV) i sicrhau cydraddoli Pensiynau ag Isafswm Gwarantedig. Gallai hyn arwain at daliadau ariannol ychwanegol pan fydd y broses o gydraddoli Pensiynau ag Isafswm Gwarantedig yn golygu na chafodd yr aelodau y taliadau llawn yr oedd ganddynt hawl i'w cael. O ran cynlluniau pensiwn gwasanaethau cyhoeddus, mae Adran Actwari'r Llywodraeth (GAD) yn disgwyl y bydd y dyfarniad hwn yn cael ei ddwyn ymlaen ar sail traws-gynllun, ac y bydd angen mewnbwn cyfreithiol. Gallai hyn ei gwneud yn ofynnol ailedrych ar achosion CETV o'r gorffennol yn achos aelodau a gyrhaeddodd oedran Pensiwn y Wladwriaeth ar ôl 5 Ebrill 2016 ac a gymerodd CETV o'r cynllun cyn i CETV gael ei gydraddoli. Nid yw cwmpas unrhyw gostau wedi'i bennu eto, ac nid oes gan GAD ddata sy'n ymwneud ag achosion CETV hanesyddol i amcangyfrif yr effaith bosibl, ond y disgwyl yw y bydd yn godiad cymharol fach i is-set gymharol fach o'r aelodau (h.y., y rheiny a gymerodd CETV ac sydd o fewn cwmpas y taliadau ychwanegol).

Ni chydabuwyd unrhyw gostau ychwanegol ar gyfer cydraddoli a mynegeo GMP yn 2021/22 na 2022/23, ac ni ddisgwylir iddynt ychwaith ar gyfer 2023/24. Yn absenoldeb unrhyw ddatblygiadau pellach, mae GAD yn cynnig na chaiff unrhyw gostau ychwanegol eu cydnabod ar gyfer 2024/25.

Chwyddiant rhan o flwyddyn

Mae Adran Actiwari'r Llywodraeth (GAD) wedi caniatáu ar gyfer chwyddiant hysbys rhwng Medi 2023 a 31 Mawrth 2024.

Heriau cyfreithiol i fuddion goreswyr (Goodwin)

Yn 2020 dygwyd her gyfreithiol yn erbyn Cynllun Pensiwn yr Athrawon ynghylch buddion goreswyr a ddarperir i briod gwrywaidd aelod benywaidd. Yn y cynllun hwnnw, seilir buddion dibynnydd gwrywaidd a oedd yn briod ag aelod benywaidd ar wasanaeth oddi ar 1988, ac ni chynhwysir unrhyw wasanaeth cyn 1988.

Oherwydd y strwythur buddion cyfartal hanesyddol yng Nghynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân 1992, mae Llywodraeth Cymru wedi cynghori GAD nad yw'n credu bod yna sefyllfa debyg yng Nghynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân yng Nghymru, ac felly nid yw'n ofynnol darparu ar gyfer yr her gyfreithiol hon yn ein datgeliadau cyfrifyddu ar gyfer 2023/24.

Achos cyfreithiol Cyflog Pensiynadwy (Booth)

Ym mis Mawrth 2019 dyfarnodd yr uchel lys o blaid aelod yn herio'r diffiniad mewn cyflog pensiynadwy a ddefnyddiwyd gan y Gwasanaeth (Booth). Yn benodol, roedd y dyfarniad yn ymwneud â statws pensiynadwy lwfansau a dderbynir gan rai diffoddwyr tân. Yn dilyn y dyfarniad hwn efallai y bydd rhai Awdurdodau Tân ac Achub wedi gorfod addasu cyflogau pensiynadwy rhai diffoddwyr tân.

Ni wnaed unrhyw addasiadau yn y datganiadau cyfrifeg 2023/24 mewn perthynas â'r achos hwn.

Achos cyfreithiol adran 37

Ym mis Mehefin 2023, canfu'r Uchel Lys yn achos Virgin Media fod newidiadau i fuddion aelodau mewn cynlluniau pensiwn buddion diffiniedig a gafodd eu contractio allan rhwng 1996 a 2016 yn gofyn am dystysgrif actiwaraid yn unol ag adran 37 o Ddeddf Cynlluniau Pensiwn 1993, a bod newidiadau heb yr ardystiad hwn i'w hystyried yn ddi-rym. Mae'r gofyniad hwn yn berthnasol i hawliau gwasanaeth yn y gorffennol a hawliau gwasanaeth yn y dyfodol, ac i newidiadau er anfantais neu fudd i aelodau'r cynllun. Apeliwyd y dyfarniad, a chafodd yr apêl ei chlywed a'i diswyddo ym mis Mehefin 2024.

Mewn egwyddor, mae hyn yn berthnasol i'r CPLIL a'r FFPS. Mae Adran Actiwari'r Llywodraeth wedi cadarnhau eu bod yn rhagweld y bydd yr holl ofynion wedi'u bodloni ar gyfer CPLIL a FFPS.

Mecanwaith capio costau

Yn 2023, gwrthododd yr Uchel Lys Adolygiad Barnwrol a gyflwynwyd gan Undeb y Brigadau Tân a Chymdeithas Feddygol Prydain yn erbyn Trysorlys EF mewn perthynas â'r mecanwaith rheoli costau. Rhoddwyd caniatâd i apelio a gwrandawodd y Llys Apêl ar yr apêl honno ym mis Chwefror 2024. Mae disgwyl dyfarniad y Llys Apêl yn ystod yr wythnosau a'r misoedd nesaf. Gan nad yw canlyniad yr apêl yn hysbys, nid yw Adran Actiwari'r Llywodraeth wedi ystyried hyn yn natganiadau cyfrifyddu 2023/24.

Goblygiadau Covid-19

Mae rhagamcanion presennol y cyfraddau marwolaethau ymhlith y boblogaeth yn rhoi ystyriaeth tymor byr ar gyfer effaith pandemig Covid-19. Wrth ddeillio rhagamcanion gwella cyfraddau marwolaeth seiliedig ar SYG 2020, rhoddodd panel o arbenigwyr marwolaethau eu barn ar effaith pandemig Covid-19 ar gyfraddau marwolaethau yn y tymor byr. Yn seiliedig ar hyn, gwnaed addasiadau tymor byr yn y cyfnod 2019 i 2024 i ganiatáu ar gyfer marwolaethau amcangyfrifedig yn 2021 a chynnig cyfartaledd o farn yr arbenigwyr ar welliannau amcangyfrifedig yn ôl grŵp oedran dros y cyfnod hwn. Ni ragwelir y bydd gwelliannau cyfraddau marwolaethau yn y dyfodol yn newid o ganlyniad i Covid-19. Byddai cyfradd marwolaeth o Covid-19 yn fwy na'r hyn a ganiateir eisoes yn y rhagdybiaethau marwolaethau yn dod i'r amlwg ar ffurf ennill profiad mewn cyfrifon yn y dyfodol. Mae Adran Actiwari'r Llywodraeth (GAD) yn disgwyl y bydd rhagamcaniad effaith hirdymor pandemig Covid-19 ar ddisgwyliad oes yn parhau i ddatblygu wrth i brofiad a thystiolaeth ddod i'r amlwg yn y dyfodol.

McCloud / Sargeant a rheoli costau prisio 2016

Cyflwynwyd honiadau o wahaniaethu ar sail oedran mewn perthynas â thelerau'r trefniadau diogelu trosiannol gan grwpiau o ddiffoddwyr tân ac aelodau o'r Farnwriaeth yn achos cyfreithiol McCloud/Sargeant (a elwir yma yn 'McCloud'). Traddododd y Llys Apêl ei ddyfarniad ar yr honiad hwn ar 20 Rhagfyr 2018, gan ddyfarnu bod y trefniadau diogelu trosiannol yn gwahaniaethu ar sail oedran. O ganlyniad, gohiriwyd elfen rheoli costau prisiaid 2016 tra bod y Llywodraeth yn mynd i'r afael â'r angen i unioni'r gwahaniaethu hwn ar draws holl gynlluniau pensiwn y gwasanaethau cyhoeddus. Ers hynny, mae'r mecanwaith capio costau ar gyfer prisiaid 2016 wedi aildddechrau ac mae'r cyfrifiadau wedi'u cwblhau, a'r canlyniad yw nad oes yna newidiadau i fuddion na chyfraniadau.

Cafodd y ffordd y caiff y dewis gohiriedig ei drin yn sail i gost aelod at ddibenion cap cost, ynghyd â'r cyfnod lledaenu o bedair blynedd ei herio mewn Adolygiad Barnwrol a gafodd ei glywed yn gynnar yn 2023. Gwrthodwyd yr honiadau a wnaed yn yr Adolygiad Barnwrol gan yr Uchel Lys, mewn dyfarniad a gyflwynwyd ddydd Gwener 10 Mawrth 2023. Felly, ni roddwyd unrhyw ystyriaeth yn y datgeliadau cyfrifyddu GAD ar 31 Mawrth 2024.

Unioniad McCloud

Bu cyfnod unioniad McCloud (honiadau ynghylch gwahaniaethu ar sail oedran) rhwng 1 Ebrill 2015 a 31 Mawrth 2022. Bydd aelodau cymwys yn gallu dewis pa gynllun y maent yn dymuno derbyn buddion ohono ar gyfer y cyfnod hwn. Oherwydd y gwahanol strwythurau buddion mae GAD yn disgwyl i'r mwyafrif o weithwyr tân cymwys ddewis cymryd buddion cynllun gwaddol (Cynllun 1992 neu Gynllun 2007) ar gyfer y cyfnod unioni.

Cafodd lwfans ar gyfer McCloud ei gynnwys gyntaf yn y datgeliadau 2018/19 fel cost gwasanaeth yn y gorffennol ar gyfer gwasanaeth unioni pedair blynedd o 2015-2019. Priodolwyd y gost gwasanaeth hon yn gymesur i gynlluniau 1992 a 2007. Ar gyfer blynyddoedd dilynol hyd at 2021/22, rhoddwyd lwfans yng nghostau gwasanaeth 2015 ar gyfer cronni gwasanaeth unioni ychwanegol yn flynyddol.

Nawr bod y ffenestr unioni wedi cau, mae GAD wedi symud holl rwymedigaethau cysylltiedig McCloud ar gyfer aelodau cymwys ar gyfer y cyfnod 2019-2022 i'r cynlluniau gwaddol cysylltiedig. Mae hyn yn golygu bod holl rwymedigaethau McCloud yn cael ei gadw o fewn y cynllun gwaddol y mae GAD yn disgwyl i fuddion gael eu talu ohono.

Yn natganiadau 2022/23, arweiniodd hyn at gost gwasanaeth yn y gorffennol yng Nghynllun 1992 a Chynllun 2007 ac enillion gwasanaeth yn y gorffennol yng Nghynllun 2015.

Fodd bynnag, nawr bod yr holl rwymedigaethau cysylltiedig â McCloud wedi symud i'r cynlluniau etifeddiaeth, mae gweinyddwyr yn gwneud addasiadau i gyfraniadau er mwyn sicrhau bod aelodau yr effeithir arnynt wedi talu'r cyfraniadau cywir ar gyfer y rhan hon o'r gwasanaeth. Gall yr addasiadau hyn fod yn gadarnhaol neu'n negyddol, yn dibynnu ar ba gynlluniau y mae aelod yn symud rhyngddynt. Yn ein datgeliadau cyfrifyddu ar 31 Mawrth 2024, rydym wedi caniatáu ar gyfer unrhyw addasiadau cyfraniadau a wnaed yn ystod 2023/24 fel cost neu enillion gwasanaeth yn y gorffennol.

Aelodau wrth gefn arbennig (Matthews)

Ym mis Tachwedd 2018, cafodd dyfarniad ar yr achos cyfreithiol yn ymwneud â barnwyr rhan amser (O'Brien v Y Weinyddiaeth Gyfiawnder) effaith uniongyrchol ar yr achos cyfatebol ar gyfer diffoddwyr tân wrth gefn (Matthews). Cytunodd Gweinidogion Llywodraeth Cymru i ymestyn yr hawl

i bensiwn i ddiffoddwyr tân cymwys wrth gefn i gynnwys gwasanaeth cyn mis Gorffennaf 2000. Mae'r Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth a lofnodwyd ym mis Mawrth 2022 yn nodi cwmpas a gweithrediad bwriadedig yr ymarfer opsiynau sy'n ofynnol i unioni'r achos hwn.

Bydd yr ymarfer opsiynau hwn yn cynyddu'r hawl i bensiwn ar gyfer rhai aelodau wrth gefn arbennig cyfredol a hefyd yn caniatáu mynediad i'r cynllun ar gyfer cyn-ddiffoddwyr tân ychwanegol wrth gefn. Mae GAD yn cynnwys isod amcangyfrif, ar ragdybiaethau cyfrifyddu 2023 ar gyfer y rhwymedigaeth ychwanegol posibl a allai godi yn dilyn yr ymarfer opsiynau hwn.

Er bod yr ymarfer opsiynau ar waith, mae ansicrwydd data sylweddol iawn wrth gyfrifo'r rhwymedigaeth hon a bu'n rhaid gwneud rhagdybiaethau sylweddol. Amlinellir y rhagdybiaethau mwyaf arwyddocaol isod:

Niferoedd sy'n gymwys - Mae ansicrwydd ynghylch nifer y diffoddwyr tân oedd yn ddiffoddwyr tân wrth gefn o fewn y ffenestr gymhwysedd. Lle bo modd, mae GAD wedi defnyddio gwybodaeth a ddarparwyd ar gyfer pob awdurdod yn ogystal â data aelodaeth prisio 2020 ar gyfer y cynllun wedi'i addasu. Mae hyn wedi rhoi amcangyfrif gorau cyffredinol o'r nifer cymwys o 1,700 yn genedlaethol.

Cyfnod gwasanaeth cymwys - Mae diffoddwyr tân cymwys yn gallu prynu buddion am wasanaeth o ddechrau eu cyflogaeth gymwys. Nid oes gwybodaeth gywir am y gwasanaeth ar gael i bob aelod cymwys eto. Mae angen caniatáu hefyd ar gyfer unrhyw wasanaeth a brynwyd eisoes yn ystod yr ymarfer opsiynau cyntaf. Yn seiliedig ar ddata aelodau diffoddwyr tân wrth gefn sydd ar gael, mae GAD wedi tybio bod cyflogaeth wedi dechrau yn 30 oed ar gyfartaledd.

Cymhareb tâl gwirioneddol a thâl cyfeirio— Mae lefel y buddion a gronnir yn ystod gwasanaeth cymwys yn dibynnu ar gyflog gwirioneddol diffoddwyr tân yn ystod y cyfnod hwn, o'i gymharu â'r tâl cyfeirio amser llawn ar gyfer eu rôl. Nid yw hyn yn hysbys yn fanwl iawn i bob aelod cymwys, yn benodol efallai na fydd cofnodion yn bodoli mwyach am gyfnodau cyn 2000. Tybir bod y cyflog gwirioneddol yn 25% o'r tâl cyfeirio mewn achosion o'r fath. Mae GAD wedi defnyddio'r gymhareb hon fel amcangyfrif gorau o'r gymhareb tâl gwirioneddol a thâl cyfeirio ar gyfer cyfrifo'r rhwymedigaeth posibl.

Manteisio - Nid yw pob diffoddwr tân sy'n gymwys yn manteisio ar yr opsiwn. Mae'r rheolau cymhwysedd ar gyfer yr ail ymarfer yn wahanol i'r un cyntaf ac mae hefyd yn cwmpasu cyfnod gwasanaeth sylweddol ehangach. Mae treigl amser hefyd yn golygu y bydd oedran yr aelodau sy'n gymwys yn hŷn nag o dan yr ymarfer cyntaf. Mae hyn yn golygu y bydd proffil diffoddwyr tân cymwys yn wahanol i broffil yr ymarfer cyntaf. Felly, gall y gyfradd fanteisio fod yn wahanol iawn rhwng yr ymarferion opsiwn cyntaf a'r ail opsiwn ac mae'n anodd iawn amcangyfrif ymlaen llaw.

Mae GAD wedi amcangyfrif y nifer sy'n manteisio drwy amcangyfrif cyfran y nifer cymwys a gwmpesir gan wahanol grwpiau pendant, ac ystyried y nifer posibl sy'n manteisio ar bob un:

- Aelodau a brynodd fuddion o dan yr ymarfer cyntaf. Mae'r unigolion hyn ar gyfartaledd yn hŷn na grwpiau eraill, ac yn flaenorol wedi dewis prynu buddion, felly mae GAD wedi tybio y byddant hefyd yn prynu buddion o dan yr ail ymarfer.
- Diffoddwyr tân eraill sydd dros oedran pensiwn y cynllun wedi'i addasu. Mae GAD wedi rhagdybio y bydd cyfran yr aelodau eraill sy'n prynu buddion yn adlewyrchu bod yr aelodau a oedd yn gymwys ar gyfer yr ymarfer cyntaf, dros oedran pensiwn y cynllun wedi'i addasu, ac sydd hefyd yn gymwys ar gyfer yr ail ymarfer.

- Diffoddwyr tân eraill sydd o dan oedran pensiwn y cynllun wedi'i addasu. Unwaith eto, gan dybio bod cyfraddau yn unol â'r rhai ar gyfer y grŵp ymarfer cyntaf tebyg.

Gyda'i gilydd, mae hyn yn arwain at gyfradd fanteisio tybiedig o 30%. Er bod ystod eang o ganlyniadau posibl ar gyfer manteisio, mae GAD o'r farn bod y dull hwn yn defnyddio'r wybodaeth gyfyngedig sydd ar gael ar hyn o bryd i gael yr amcangyfrif gorau priodol.

Yn seiliedig ar y data sydd ar gael a'r rhagdybiaethau y mae'n ofynnol i GAD eu gwneud ar hyn o bryd, maent yn amcangyfrif mai'r cynnydd posibl mewn rhwymedigaeth o'r ail ymarferiad Matthew yw £8miliwn.

Fel yr amlinellwyd uchod mae ansicrwydd sylweddol iawn yn yr amcangyfrif rhwymedigaeth ychwanegol hwn ac mae'n debygol iawn y bydd profiad gwirioneddol yr awdurdod yn wahanol i'r rhagdybiaethau y mae GAD wedi'u gwneud. Gall y rhwymedigaeth amcangyfrifedig a nodir uwchben fod yn wahanol iawn i effaith wirioneddol yr ymarfer opsiynau ar ôl iddo ddod i ben.

O ystyried y meysydd o ansicrwydd data a amlinellir uchod, nododd GAD hydeimledd eu hamcangyfrif i ragdybiaethau amgen:

Niferoedd sy'n gymwys: Os yw'r boblogaeth gymwys yn y pen draw 10% yn uwch (neu'n is), yna gallai'r rhwymedigaethau gynyddu (neu leihau) tua 10%.

Cyfnod gwasanaeth cymwys: Os dechreuodd aelodau cymwys gyflogaeth bum mlynedd yn gynharach (neu'n hwyrach), gellir tanddatgan (neu orddatgan) y rhwymedigaethau tua 25%.

Cymhareb tâl gwirioneddol a thâl cyfeirio: Byddai newid o 10% yn y rhagdybiaeth hon yn newid y rhwymedigaethau tua 10%.

Manteisio: Os yw nifer y bobl sy'n cymryd rhan yn 10% yn uwch (neu'n is) yna gellir tanddatgan (neu orddatgan) y rhwymedigaethau llif arian o tua 10%.

Ynghyd â'r rhagdybiaethau unigryw sy'n ofynnol ar gyfer yr ymarfer opsiynau, cyfrifwyd yr amcangyfrif atebolrwydd ychwanegol uchod gan ddefnyddio rhagdybiaethau demograffig ac ariannol sy'n gyson â'r datgeliadau yn Datgeliadau Pensiwn Adran Actiwari'r Llywodraeth 2023/24.

2022/23		Trafodiadau'r Gronfa Gyffredinol		2023/24	
Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol £000	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân £000	Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr – Costau'r Gwasanaethau		Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol £000	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân £000
Costau'r gwasanaethau, yn cynnwys:					
3,132	15,150	Cost y gwasanaethau cyfredol		1,560	6,570
0	0	Cost gwasanaethau yn y gorffennol		0	(30)
0	670	Trosglwyddiadau i Mewn		0	50
0	0	(Enillion)/colledion trwy gwtogiadau		9	0
0	0	(Enillion)/colledion trwy setliadau		0	0
29	0	Treuliau gweinyddol		35	0
Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi:					
594	13,720	Traul llog net		(222)	17,140
3,755	29,540	Y cyfanswm y codir tâl amdano ar y (Gwarged) a'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau		1,382	23,730
Buddion ôl-gyflogaeth eraill y codir tâl amdanynt ar y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr					
Ailfesuriad o rwymedigaeth y budd diffiniedig net, yn cynnwys:					
3,597	0	Yr enillion o asedau cynllunio (ac eithrio'r swm a gynhwysir yn y traul llog net)		(3,682)	0
7,321	29,020	(Enillion) a cholledion actiwaraidd – profiad		289	12,890
(2,349)	(15,720)	(Enillion) a cholledion actiwaraidd sy'n deillio o newidiadau mewn rhagdybiaethau demograffig		(762)	0
(36,895)	(170,760)	(Enillion) a cholledion actiwaraidd sy'n deillio o newidiadau mewn rhagdybiaethau arianno		(2,041)	(7,220)
0	0	Effaith IAS19/IFRIC14 - Cyfyngiad Nenfwd Asedau *		10,128	0
(28,326)	(157,460)	Cyfanswm wedi'i godi ar Ddatganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall		3,932	5,670
(24,571)	(127,920)	Cyfanswm wedi'i godi ar Ddatganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall		5,314	29,400
Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn					
(3,755)	(29,540)	Gwrthdroi'r taliadau net y codir tâl amdanynt ar y Gwarged (neu'r Diffyg) o ran Darparu Gwasanaethau		(1,382)	(23,730)
Y Gwir swm y codir tâl amdano ar Falans y Gronfa Gyffredinol ar gyfer pensiynau yn y flwyddyn:					
1,178		Cyfraniadau'r cyflogwr sy'n daladwy i'r cynllun		1,393	
	16,280	Buddion ymddeoliad sy'n daladwy i bensiynwyr			16,400

2022/23			2023/24		
Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân	Asedau a Rhwymedigaethau Pensiynau a Gydnabyddir yn y Fantolen	Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân	
£000	£000		£000	£000	
(56,342)	(373,587)	Gwerth presennol yr ymrwymiad diffiniedig	(57,290)	(386,587)	
60,263	0	Gwerth teg yr asedau cynllunio	67,418	0	
0	0	Effaith IAS19/IFRIC14 – Cyfyngiad Nenfwd Asedau *	(10,128)	0	
3,921	(373,587)	Ased / (Rhwymedigaeth) net yn deillio o'r ymrwymiad budd diffiniedig	0	(386,587)	

* O ganlyniad i fater cyfrifeg technegol, mae'r asedau net ar y CPLIL wedi'u cyfyngu. Mae'r arian dros ben wedi'i leihau i ddim, oherwydd cyfyngiad nenfwd asedau, sydd wedi'i gyfyngu gan IAS19 ac IFRIC14.

2022/23			2023/24		
Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân	Symudiad yng Ngwerth Asedau'r Cynllun	Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân	
£000	£000		£000	£000	
61,837	0	Gwerth teg agoriadol asedau'r cynllun	60,263	0	
1,736	0	Incwm llog	2,907	0	
		Enillion/(colledion) ar sail ailfesuriad:			
(3,597)	0	- Yr elw ar asedau'r cynllun, ac eithrio'r swm a gynhwysir yn y traul llog net	3,682	0	
1,178	16,280	Cyfraniadau gan y cyflogwr	1,393	16,400	
500	0	Cyfraniadau gan y cyflogeion i'r cynllun	591	0	
(1,362)	(16,280)	Buddion / trosglwyddiadau a dalwyd	(1,383)	(16,400)	
(29)	0	Treuliau gweinyddol	(35)	0	
60,263	0	Gwerth cau asedau'r cynllun	67,418	0	

**Wedi'i ailddatgan
2022/23**

2023/24

Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol £000	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân £000	Symudiadau yng Ngwerth Teg Rhwymedigaethau'r Cynllun	Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol £000	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân £000
(83,665)	(517,787)	Balans agoriadol ar 1 Ebrill	(56,342)	(373,587)
(3,132)	(15,150)	Cost y gwasanaethau cyfredol	(1,560)	(6,570)
0	(670)	Trosglwyddiadau i Mewn	0	(50)
(2,330)	(13,720)	Cost llog	(2,685)	(17,140)
(500)	0	Cyfraniadau gan gyfranogwyr y cynllun	(591)	0
Ailfesuriad o enillion a cholledion:				
(7,321)	(29,020)	- Enillion/(colledion) actiwaraidd – profiad *	(289)	(12,890)
2,349	15,720	- Enillion/(colledion) actiwaraidd o newidiadau mewn rhagdybiaethau demograffig **	762	0
36,895	170,760	- Enillion/(colledion) actiwaraidd o newidiadau mewn rhagdybiaethau ariannol	2,041	7,220
0	0	Cost Gwasanaethau yn y gorffennol	0	30
0	0	Enillion/(colledion) trwy gwtogiadau	(9)	0
1,362	16,280	Buddion/trosglwyddiadau a dalwyd	1,383	16,400
(56,342)	(373,587)	Balans ar 31 Mawrth	(57,290)	(386,587)

* Ailddatgan CPLIL 2022/23 gan ei fod wedi'i gategoreiddio'n anghywir. Dylai fod wedi'i gategoreiddio fel 'Enillion / (colledion) actiwaraidd – profiad', ond fe'i nodwyd fel 'Enillion / (colledion) actiwaraidd o newidiadau mewn rhagdybiaethau demograffig'.

** Ailddatgan CPLIL 2022/23 gan ei fod wedi'i gategoreiddio'n anghywir. Dylai fod wedi'i gategoreiddio fel 'Enillion / (colledion) actiwaraidd o newidiadau mewn rhagdybiaethau demograffig', ond fe'i nodwyd fel 'Enillion / (colledion) actiwaraidd – profiad'.

Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol – Asedau yn cynnwys:

2022/23			Gwerth teg asedau'r cynllun	2023/24		
Wedi'i ddyfynnu £000	Heb ei ddyfynnu £000	Cyfanswm £000		Wedi'i ddyfynnu £000	Heb ei ddyfynnu £000	Cyfanswm £000
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod:						
434	0	434	Cyfrifon arian parod	337	0	337
434	0	434	Is-gyfanswm yr arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod	337	0	337
Ecwitiâu:						
11,499	0	11,499	Y Deyrnas Unedig – wedi'i ddyfynnu	8,263	0	8,263
24,617	0	24,617	Dyfynnwyd yn Fyd-eang	32,745	0	32,745
2,127	0	2,127	Japan	2,704	0	2,704
4,857	0	4,857	Marchnadoedd datblygol	3,849	0	3,849
1,730	0	1,730	Ewropeaidd ac eithrio'r Deyrnas Unedig	1,488	0	1,488
44,830	0	44,830	Is-gyfanswm yr Ecwitiâu	49,049	0	49,049
Bondiau:						
325	0	325	Mynegai Llywodraeth y Deyrnas Unedig	0	0	0
4,267	0	4,267	Dosbarth 1 Arall	6,344	0	6,344
4,592	0	4,592	Is-gyfanswm y Bondiau	6,344	0	6,344
Eiddo:						
0	8,105	8,105	Cronfeydd Eiddo	0	8,304	8,304
0	8,105	8,105	Is-gyfanswm yr Eiddo	0	8,304	8,304
Dewisiadau Amgen:						
0	2,302	2,302	BlackRock UK SAIF	0	2,576	2,576
0	0	0	Infrastructure WPP GCM Grosvener	0	468	468
0	0	0	Infrastructure WPP Capital Dynamics	0	53	53
0	0	0	WPP Global Private Credit	0	287	287
0	2,302	2,302	Is-gyfanswm y Dewisiadau Amgen	0	3,384	3,384
49,856	10,407	60,263	Cyfanswm yr Asedau	55,730	11,688	67,418

Y sail ar gyfer Amcangyfrif Asedau a Rhwymedigaethau

Aseswyd y rhwymedigaethau ar sail actiwaraid, gan ddefnyddio'r dull uned ragamcanol, sef amcangyfrif o'r pensiynau a fydd yn daladwy yn y blynyddoedd i ddod yn ddibynnol ar ragdybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaethau, lefelau cyflogau, ac ati.

Amcangyfrifwyd y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol gan gwmni Mercer, sy'n gwmni annibynnol o actiwariaid, ac mae'r Cynllun Pensiwn Diffoddwyr Tân wedi'i brisio gan Adran Actiwari y Llywodraeth (GAD). Mae'r amcangyfrifon ar gyfer Cronfa Bensiwn Dyfed (yr LGPS) yn seiliedig ar brisiad llawn diweddaraf y cynllun ar 1 Ebrill 2022.

Roedd y rhagdybiaethau perthnasol a ddefnyddiwyd gan yr actiwari fel a ganlyn:

2022/23	Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	2023/24
Rhagdybiaethau o ran marwolaethau		
<i>Hirhoedledd ar adeg ymddeol ar gyfer pensiynwyr cyfredol</i>		
21.9	Dynion	21.5
24.1	Menywod	23.8
<i>Hirhoedledd ar adeg ymddeol ar gyfer pensiynwyr yn y dyfodol</i>		
23.3	Dynion	22.9
26.0	Menywod	25.6
<i>Rhagdybiaethau eraill</i>		
2.70%	Cyfradd chwyddiant	2.60%
4.20%	Cyfradd y cynnydd mewn cyflogau	4.10%
2.80%	Cyfradd y cynnydd mewn pensiynau	2.70%
4.80%	Ar gyfer rhwymedigaethau'r cynllun disgowntio	4.90%
2.70%	Cyfradd ailbrisio CARE	2.60%
2022/23	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân	2023/24
Rhagdybiaethau o ran marwolaethau		
<i>Hirhoedledd ar adeg ymddeol ar gyfer pensiynwyr cyfredol</i>		
21.2	Dynion	21.3
21.2	Menywod	21.3
<i>Hirhoedledd ar adeg ymddeol ar gyfer pensiynwyr yn y dyfodol</i>		
22.9	Dynion	22.9
22.9	Menywod	22.9
<i>Rhagdybiaethau eraill</i>		
2.60%	Cyfradd chwyddiant	2.60%
3.85%	Cyfradd y cynnydd mewn cyflogau	3.85%
2.60%	Cyfradd y cynnydd mewn pensiynau	2.60%
4.65%	Ar gyfer rhwymedigaethau'r cynllun disgowntio	4.75%
3.85%	Cyfradd ailbrisio CARE	3.85%

Hyd pwysedig amcangyfrifedig ymrwymiad y buddion diffiniedig yw 16 mlynedd ar gyfer Cynllun y Diffoddwyr Tân, ac 19 mlynedd ar gyfer y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

Mae'r amcangyfrif o ymrwymiad y buddion wedi'u diffinio yn sensitif i'r rhagdybiaethau actiwaraid a nodir yn y tabl uchod.

Efallai y bydd gan fathau eraill o rwymedi lefelau gwahanol o sensitifrwydd i'r rhagdybiaethau hyn; felly mae'r dadansoddiadau o'r sensitifrwydd, a welir isod, wedi'u pennu yn seiliedig ar fod newidiadau rhesymol bosibl yn digwydd i'r rhagdybiaethau ar ddiwedd y cyfnod adrodd, ac yn tybio, yn achos pob newid, fod y rhagdybiaeth a ddadansoddiwyd yn newid tra bo'r holl ragdybiaethau eraill yn parhau'n ddigyfnewid. Er enghraifft, mae'r rhagdybiaethau o ran hirhoedledd yn tybio bod disgwyliad oes yn codi neu'n disgyn ar gyfer dynion a menywod. Yn ymarferol, mae hyn yn annhebygol o ddigwydd, a bydd newidiadau o ran rhai rhagdybiaethau, o bosibl, yn rhyngysylltiedig. Mae'r amcangyfrifon yn y dadansoddiad o sensitifrwydd wedi dilyn y polisïau cyfrifyddu ar gyfer y cynllun, h.y. ar sail actiwaraid, gan ddefnyddio'r dull credydu uned ragamcanol. Ni newidiodd y dulliau a'r mathau o ragdybiaethau a ddefnyddiwyd wrth baratoi'r dadansoddiad sensitifrwydd isod o'r rhai a ddefnyddiwyd yn y cyfnod blaenorol.

Effaith y rhagdybiaethau ar yr ymrwymiad – y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

	Fel yr Adroddwyd £000	Y gyfradd ddisgownt Cynnydd o 0.5% £000	Chwyddiant Cynnydd o 0.25% £000	Twf Cyflog Cynnydd o 0.25% £000	Disgwyliad Oes Cynnydd 1 Flwyddyn £000	+/- Newid o 1% yn enillion buddsoddiad 2023/24	
						+1%	-1%
						£000	£000
Rhwymedigaethau	(57,290)	(52,620)	(59,779)	(57,834)	(58,717)	(57,290)	(57,290)
Asedau	67,418	67,418	67,418	67,418	67,418	68,095	66,741
(Diffyg) / Gwaged	10,128	14,798	7,639	9,584	8,701	10,805	9,451
Cost Ragamcanol y Gwasanaeth ar gyfer y Flwyddyn Ddilynol	1,439	1,219	1,560	1,439	1,477	1,439	1,439
Cost Ragamcanol y Llog Net ar gyfer y Flwyddyn Ddilynol	(530)	(837)	(407)	(503)	(459)	(563)	(497)

Effaith rhagdybiaethau ar y rhwymedigaeth – Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân

	Yn ôl yr hyn a Adroddwyd £000	Y Gyfradd Ddisgowntio ar Rwymedigaethau Cynnydd o 0.5% £000	Cynnydd mewn Cyflogau Cynnydd o 0.5% £000	Disgwyliad Oes Cynnydd 1 Flwyddyn £000	Cynnydd mewn Pensiynau Cynnydd o 0.5% £000						
						Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân	(386,587)	(358,587)	(392,587)	(396,587)	(412,587)

Yr Effaith ar Lifoedd Arian yr Awdurdod

Rydym yn cydnabod cost buddion ymddeoliad yng nghost y gwasanaethau yr adroddir amdanynt, pan fyddant yn cael eu hennill gan y cyflogeion, yn hytrach na phan gaiff y buddion eu talu yn y pen draw ar ffurf pensiynau. Fodd bynnag, mae'r tâl y mae'n ofynnol i ni ei godi yn ôl yr ardoll yn seiliedig ar yr arian parod sy'n daladwy yn y flwyddyn, felly caiff cost wirioneddol y buddion ôl-gyflogaeth/ymddeol ei thynnu'n ôl allan o'r Gronfa Gyffredinol trwy'r Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Cafodd y trafodiadau yn y tabl blaenorol eu gwneud yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ac ym Malans y Gronfa Gyffredinol trwy'r Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod y flwyddyn.

Mae'r tabl uchod yn dangos y swm a gynhwysir yn y Fantolen sy'n deillio o ymrwymiad yr Awdurdod mewn perthynas â'i gylluniau o ran buddion wedi'u diffinio.

Nodyn 31 – Natur a Maint y Risgiau sy'n deillio o Offerynnau Ariannol

Mae gweithgarwch yr Awdurdod yn golygu ei fod yn agored i amrywiaeth o risgiau ariannol:

- Risgiau credyd – y posibilrwydd y gallai partïon eraill fethu talu symiau sy'n ddyledus i'r Awdurdod.
- Risgiau hylifedd – y posibilrwydd na fydd gan yr Awdurdod gyllid i fodloni ei ymrwymïadau i wneud taliadau.
- Risgiau o ran y farchnad – y posibilrwydd o golled ariannol i'r Awdurdod o ganlyniad i newidiadau o ran mesurau tebyg i'r gyfradd llog a symudiadau yn y farchnad stoc.

Mae rhaglen rheoli risgiau gyffredinol yr Awdurdod yn canolbwyntio ar natur anrhagweladwy'r marchnadoedd ariannol, ac yn ceisio lleihau'r effeithiau andwyol posibl ar yr adnoddau sydd ar gael i ariannu'r gwasanaethau. Cynhelir gweithgareddau rheoli risgiau ariannol yn unol â pholisïau a gymeradwywyd gan yr Awdurdod yn Strategaeth Rheoli Flynyddol y Trysorlys. Mae'r Awdurdod yn darparu egwyddorion ysgrifenedig ar gyfer rheoli risgiau cyffredinol, yn ogystal â chanllawiau ysgrifenedig sy'n ymwneud â meysydd penodol, er enghraifft risgiau o ran cyfraddau llog, credyd a buddsoddi arian dros ben.

Risgiau Credyd

Mae risgiau credyd yn deillio o adneuo gyda banciau a sefydliadau ariannol; mae gwerth cynnig credyd i gwsmeriaid yr Awdurdod yn isel, ac nid ystyrir hyn yn risg.

Sicrheir bod y risg mor fach â phosibl trwy'r strategaeth Buddsoddi Blynyddol, sy'n ei gwneud yn ofynnol na chaiff arian ei adneuo gyda sefydliadau ariannol oni bai eu bod yn bodloni meini prawf credyd penodol. Mae'r symiau a fuddsoddir yn gyfyngedig i symiau darbodus a fforddiadwy, fel yr amlinellir yn y strategaeth a gymeradwywyd.

Y strategaeth bresennol yw buddsoddi'n fewnol, cyn belled ag y bo modd, gan felly leihau'r angen i fenthyca, a lleihau gwagedd yr arian parod sydd ar gael i'w fuddsoddi, yn ogystal â'r cyfnodau y mae'r gwagedion hynny ar gael.

Mae'r Awdurdod yn fwyaf agored i risgiau credyd mewn perthynas â'i fuddsoddiadau gyda'i fanc. Mae profiad diweddar wedi dangos mai yn anaml y mae endidau o'r fath yn methu bodloni eu hymrwymïadau. Mae yna risg o fethu adfer yr arian yn gysylltiedig â holl adneuo yr Awdurdod, ond nid oedd unrhyw dystiolaeth ar 31 Mawrth 2024 fod hyn yn debygol o gael ei wireddu.

Risgiau Hylifedd

Mae'r Awdurdod yn monitro balans ei arian parod er mwyn sicrhau bod arian parod ar gael yn ôl yr angen. Os bydd symudiadau annisgwyl yn digwydd, bydd yr Awdurdod yn gallu cyrchu benthyciadau yn rhwydd gan Swyddfa Rheoli Dyled y Deyrnas Unedig. Nid oes yna risg sylweddol na fydd yn gallu sicrhau cyllid i fodloni ei ymrwymïadau o dan offerynnau ariannol. Yn lle hynny, y risg yw y bydd yr Awdurdod yn rhwym i atgyflenwi cyfran sylweddol o'i fenthyciadau ar adeg pan fydd y cyfraddau llog yn anffafriol. Y strategaeth yw sicrhau bod benthyciadau yn aeddfedu o fewn y terfynau cymeradwy a ddangosir yn y tabl isod, a hynny trwy gyfuniad o gynllunio'n ofalus ar gyfer y benthyciadau newydd a godir, a gwneud ad-daliadau cynnar (lle y bo'n ddarbodus gwneud hynny).

Mae dadansoddiad o aeddfedrwydd y rhwymedigaethau ariannol fel a ganlyn:

			Gwirioneddol	
	Terfynau isaf a gymeradwywyd	Terfynau Uchaf a gymeradwywyd	31 Mawrth 2024 £000	31 Mawrth 2024 %
Llai na blwyddyn	0%	30%	8,065	24%
Rhwng 1 a 2 flynedd	0%	30%	2,500	7%
Rhwng 2 a 5 mlynedd	0%	50%	6,500	20%
Rhwng 5 a 10 mlynedd	0%	75%	6,500	20%
Dros 10 mlynedd	25%	90%	9,465	29%
Cyfanswm			33,030	100%

			Gwirioneddol	
	Terfynau isaf a gymeradwywyd	Terfynau Uchaf a gymeradwywyd	31 Mawrth 2023 £000	31 Mawrth 2023 %
Llai na blwyddyn	0%	30%	3,090	11%
Rhwng 1 a 2 flynedd	0%	30%	565	2%
Rhwng 2 a 5 mlynedd	0%	50%	6,500	24%
Rhwng 5 a 10 mlynedd	0%	75%	7,000	25%
Dros 10 mlynedd	25%	90%	10,465	38%
Cyfanswm			27,620	100%

Risgiau o ran y Farchnad

Risgiau o ran y Gyfradd Llog

Mae'r Awdurdod yn agored i risgiau yn nhermau'r modd y mae'n dod i gysylltiad â symudiadau yn y gyfradd llog ar ei fenthyciadau a'i fuddsoddiadau. Mae symudiadau mewn cyfraddau llog yn cael effaith gymhleth ar yr Awdurdod. Er enghraifft, byddai cynnydd yn y cyfraddau llog yn cael yr effeithiau canlynol:

- Benthyciadau ar gyfraddau sefydlog – bydd gwerth teg rhwymedigaethau'r benthyciadau yn disgyn
- Benthyciadau ar gyfraddau amrywiadwy – bydd cost y llog y codir tâl amdano ar y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn codi
- Benthyciadau ar gyfraddau amrywiadwy – bydd incwm y llog a gredydir i'r Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn codi
- Benthyciadau ar gyfraddau sefydlog – bydd gwerth teg yr asedau yn disgyn.

Ni chaff benthyciadau eu cario ar werth teg, felly ni fyddai enillion neu golledion dibwys ar fenthyciadau ar gyfradd sefydlog yn effeithio ar y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau nac ar Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall. Fodd bynnag, bydd newidiadau i'r llog sy'n dderbyniadwy ar fuddsoddiadau ar gyfradd amrywiadwy yn cael eu postio i'r Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau ac yn effeithio ar Falans y Gronfa Gyffredinol.

Risgiau o ran Prisiau

Nid yw'r Awdurdod yn buddsoddi mewn cyfranddaliadau ecwiti, ac nid yw'n agored i risgiau o ran prisiau.

Risgiau o ran y Gyfnewidfa Dramor

Nid oes gan yr Awdurdod unrhyw asedau ariannol a ddelir ar ffurf arian cyfred tramor, ac felly nid yw'n agored i golledion sy'n deillio o symudiadau yn y cyfraddau cyfnewid.

Nodyn 32 – Rhwymedigaeth Amodol

Achos 'O'Brien / Sargeant'

Ym mis Rhagfyr 2018, traddododd y Llys Apêl ei ddyfarniad yn achos McCloud/Sargeant, gan gadarnhau'r farn bod y trefniadau diogelu trosiannol a gyflwynwyd gyda'r Pensiwn Diffoddwyr Tân newydd yn 2015 yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon ar sail oedran.

Ym mis Gorffennaf 2021, cyflwynodd Trysorlys Ei Fawrhydi y Bil Pensiynau Gwasanaethau Cyhoeddus a Swyddi Barnwrol (y Bil) i Dŷ'r Arglwyddi. Mae'r Bil yn ddeddfwriaeth sylfaenol sy'n nodi yn y gyfraith y modd y bydd y Llywodraeth yn dileu'r gwahaniaethu sydd yn niwygiadau 2015 (a elwir yn rhwymedi). Mae'r Bil yn symud trwy'r broses ddeddfwriaethol ar hyn o bryd, a chafodd Gydsyniad Brenhinol ym mis Ebrill 2022. Mae'r Bil yn cynnwys yr amserlenni ar gyfer gweithredi'r rhwymedi erbyn mis Hydref 2023 fan bellaf.

Yn dilyn hynny, gosodwyd Rheoliadau Pensiynau Diffoddwyr Tân (Gwasanaeth Rhwymediol) (Cymru) 2023 a daethant i rym ar 01 Hydref 2023 fel darpariaeth i Reolwyr Cynllun weithredu'r newidiadau angenrheidiol i unioni'r sefyllfa ac mae'n ofynnol cwblhau'r rhain o fewn cyfnod o 18 mis.

Mae'r Rheoliadau wedi gosod yr holl weithwyr gweithredol cymwys yn ôl yn eu cynlluniau etifeddiaeth ar gyfer y cyfnod 01 Ebrill 2015 i 31 Mawrth 2022 ac yn cynnig dewis o fuddion cynllun etifeddiaeth neu gynllun diwygiedig wrth ymddeol. Mae'r Rheoliadau'n effeithio ar weithwyr presennol, ond mae hefyd yn effeithio ar gyn-weithwyr sy'n cael eu hystyried yn aelodau cymwys. Mae'r Gwasanaeth wedi adnabod a chysylltu â'r holl aelodau a ystyrir o fewn cwmpas hyn.

Mae data ariannol mewn perthynas ag aelodau Cynllun Pensiwn Diffoddwyr Tân 1992 (CPD 1992) wedi'i ddarparu i Gronfa Bensiwn Dyfed ac mae'r gwaith sy'n weddill mewn perthynas â'r data i aelodau Cynllun Pensiwn Diffoddwyr Tân 2007 yn mynd rhagddo er mwyn sicrhau bod y Gweinyddwyr yn gallu cyflawni'r cyfrifiadau priodol.

Mae'r Gwasanaeth wedi cyflogi eu Hymgyngorwyr Treth i ddarparu pecyn o gymorth sy'n ymwneud â materion treth achos adnabod ac mae'n gweithio gyda'i Weinyddwyr Cynllun i bennu goblygiadau ariannol prosesu achosion adnabod. Felly, ar hyn o bryd mae gwerth ac amseriad unrhyw all-lif yn anhysbys.

Aelodau Wrth Gefn Arbennig (O'Brien/Matthews)

Ym mis Tachwedd 2018, cafodd dyfarniad ar yr achos cyfreithiol yn ymwneud â barnwyr rhan amser (O'Brien v Y Weinyddiaeth Gyfiawnder) effaith uniongyrchol ar yr achos cyfatebol ar gyfer diffoddwyr tân wrth gefn (Matthews). Cytunodd Gweinidogion Llywodraeth Cymru i estyn yr hawl i bensiwn i ddiffoddwyr tân cymwys i gynnwys gwasanaeth cyn mis Gorffennaf 2000. Mae hyn yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Tân ac Achub gynnal ail ymarfer opsiynau.

Roedd Cylchlythyr Llywodraeth Cymru, W-FRSC(2024) 01 – Gorchymyn Cynlluniau Pensiwn a Chynlluniau Iawndal y Diffoddwyr Tân (Diwygio) (Cymru) 2024, yn darparu canllawiau, a oedd yn ei gwneud yn ofynnol i Reolwyr Cynllun a gweinyddwyr ddechrau'r ymarfer ail opsiwn o 1 Chwefror 2024. Byddai hyn yn golygu darparu'r opsiynau perthnasol i unigolion cymwys a rhoi'r trefniadau gweinyddol angenrheidiol ar waith ar gyfer prosesu cyfraniadau pensiwn a thaliadau budd-dal.

Nododd y Gwasanaeth 706 o unigolion cymwys o fewn sgôp yr ymarfer hwn ac fe'u hysbyswyd o'u hawl i ymuno â'r cynllun yn unol â'r amserlenni angenrheidiol. Ar hyn o bryd mae'r Gwasanaeth yn coladu'r ffurflenni mynegi diddordeb sy'n dod i law ac yn casglu'r wybodaeth tâl angenrheidiol i

brosesu'r ffurflenni yn unol â'r canllawiau, fodd bynnag ar hyn o bryd nid yw gwerth ac amseriad unrhyw all-lif yn hysbys.

Lwfansau Chwilio ac Achub Trefol (LCAT) (Booth ac Eraill yn erbyn GTACGC)

Ym mis Mawrth 2019, dyfarnodd yr Uchel Lys o blaid aelod a oedd yn herio'r diffiniad o gyflog pensiynadwy a ddefnyddid gan yr Awdurdod (Booth). Roedd y dyfarniad yn ymwneud â statws pensiynadwy lwfansau a geir gan rai diffoddwyr tân, a dyfarnodd yn benodol nad yw USAR yn bensiynadwy o hyd o dan Gynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân.

Yn wyneb canlyniad dyfarniad yr Uchel Lys, a chan fod yr Uchel Lys wedi canolbwyntio'n llwyr ar gysylltu'r lwfans USAR â contract sylfaenol unigolyn o dan un o Gynlluniau Pensiwn y Diffoddwyr Tân, gwnaed cais i edrych ar ddewisiadau eraill fel bod aelodau o'r tîm USAR yn gallu cael mynediad at bensiwn y gweithle yn unol â Deddf Pensiwnau 2008.

Gofynnodd y Gwasanaeth am gyngor cyfreithiol gan arbenigwyr ym maes Cyfraith Cyflogaeth a adolygodd gynlluniau pensiwn amgen y gallai personél USAR fod yn gymwys i ymuno â nhw, ac, ar sail yr holl wybodaeth sydd ar gael, ystyrir mai'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yw'r cynllun mwyaf priodol.

Mae'r Gwasanaeth wedi ysgrifennu at yr holl bersonél cymwys ac ar hyn o bryd mae'n prosesu achosion y rhai sy'n dymuno ymuno â'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (LGPS) mewn perthynas â'u lwfans Tim Chwilio ac Achub Trefol (USAR). Ar hyn o bryd mae gwerth ac amseriad unrhyw all-lif yn anhysbys.

Materion Cyfreithiol

Gall yr Awdurdod gael ei herio ar ystod o faterion a allai fod yn destun ymglyfreitha ar unrhyw adeg. Ar ddiwedd y flwyddyn nid oedd unrhyw hawliadau cyfreithiol hysbys yn erbyn yr Awdurdod. Fodd bynnag, mae'n bosibl y bydd hawliadau yn y dyfodol yn codi o ganlyniad i weithredoedd yn y gorffennol sydd naill ai'n anhysbys ar ddyddiad y Fantolen neu lle mae'r canlyniad mor anodd ei ragweld o ran canlyniad neu atebolrwydd ariannol fel na ellir gwneud amcangyfrif dibynadwy o rwymedigaeth.

Tribiwnlys Cyflogaeth

Ar ddiwedd y flwyddyn nid oedd unrhyw hawliadau cyflogaeth hysbys yn erbyn yr Awdurdod.

Firelink

Ar 25 Hydref 2021, gwnaeth yr Awdurdod Cystadleuaeth a Marchnadoedd (CMA) gyfeiriad cyffredin i Gadeirydd yr Awdurdod Cystadleuaeth a Marchnadoedd am ymchwiliad i gyflenwad gwasanaethau rhwydwaith Radio Symudol Tir (LMR) ar gyfer diogelwch y cyhoedd (gan gynnwys yr holl wasanaethau ategol perthnasol) ym Mhrydain Fawr, sy'n cynnwys darparu Firelink ar gyfer y Gwasanaeth.

Ar 5 Ebrill 2023, cyhoeddodd yr Awdurdod Cystadleuaeth a Marchnadoedd ei adroddiad "Mobile radio network services". Yn yr adroddiad penderfynodd yr Awdurdod Cystadleuaeth a Marchnadoedd:

- a) Nodweddion y farchnad ar gyfer cyflenwi gwasanaethau rhwydwaith cyfathrebu ar gyfer diogelwch y cyhoedd a gwasanaethau ategol ym Mhrydain Fawr, yn unigol neu mewn cyfuniad, atal, cyfyngu neu ystumio cystadleuaeth mewn cysylltiad â chyflenwi

gwasanaethau rhwydwaith Radio Symudol Tir er diogelwch y cyhoedd ym Mhrydain Fawr ac mae effaith andwyol ar gystadleuaeth.

- b) Mae'r effaith andwyol ar gystadleuaeth yn rhoi'r gallu i Airwave Solutions (a'i berchennog, Motorola Solutions) brisio gwasanaethau uwchlaw'r lefelau y byddai'r Awdurdod Cystadleuaeth a Marchnadoedd yn disgwyl i fodoli mewn marchnad gystadleuol ac yn arwain at effaith andwyol ar gwsmeriaid.

Gweithredodd y Gorchymyn, "Gorchymyn Ymchwilio i'r Farchnad Gwasanaethau Rhwydwaith Radio Symudol 2023" Reoliad Tâl, gan gyfyngu ar y swm y gallai Motorola ei godi am wasanaethau perthnasol. Gwnaeth Motorola gais i'r Tribiwnlys Apelau Cystadlu (CAT) i adolygu'r Gorchymyn. Fodd bynnag, ym mis Rhagfyr 2023, cadarnhawyd y Gorchymyn gan y Tribiwnlys Apelau Cystadlu. Ers hynny mae Motorola wedi gwneud cais i'r Llys Apêl am ganiatâd i apelio yn erbyn dyfarniad y Tribiwnlys Apelau Cystadlu. Nid yw'r cais hwnnw wedi cael ei ystyried gan y Llys Apêl eto.

Mae'r Rheoliad Tâl yn capio'r swm y gall Motorola ei godi am wasanaethau perthnasol rhwng 1 Awst 2023 a 31 Rhagfyr 2029. Anfonebir taliadau Firelink drwy'r "Swyddog Cartref". Ar gyfer y flwyddyn 2023/24 mae'r Swyddfa Gartref wedi darparu credydau o £374,453 ar gyfer y cyfnod 1 Awst 2023 i 31 Mawrth 2024.

Wrth aros am benderfyniad y broses apelio sy'n ymwneud ag Ymchwiliad Marchnad yr Awdurdod Cystadleuaeth a Marchnadoedd; mae'r Awdurdod yn cydnabod bod risg atebolrwydd posibl o ran y posibilrwydd y bydd angen ad-dalu unrhyw Ddisgownt a roddwyd/ credydau yr Awdurdod Cystadleuaeth a Marchnadoedd. Ar hyn o bryd nid yw gwerth ac amseriad unrhyw all-lif yn hysbys.

Nodyn 33 - Ased Digwyddiadol

Cartél Tryciau

Ym mis Gorffennaf 2016, rhoddodd y Comisiwn Ewropeaidd ddirwy o €2.9 biliwn i weithgynhyrchwyr tryciau Ewropeaidd am bennu prisiau a gweithgareddau cartél eraill rhwng 1991 a 2001. Roedd nifer o wneuthurwyr tryciau yn cydnabod eu heuogrwydd ac yn cadarnhau eu bod wedi gwneud y canlynol:

- Ar lefel uwch reolwyr y Pencadlys, wedi pennu prisiau gros sefydlog ac weithiau prisiau rhestr net.
- Alinio prisiau rhestr gros yn Ewrop gan gynnwys y DU ar ddechrau'r cartél.
- Lleihau ad-daliadau pan gyflwynwyd yr Ewro.
- Oedi cyn cyflwyno technolegau Ewro 3, 4, 5 a 6 mwy effeithlon o ran tanwydd.
- Cytuno ar y gost y dylai gweithredwyr ei thalu am dechnolegau Ewro.

Nid oedd Scania yn cymryd rhan yn y broses setlo ac fe wnaeth y Comisiwn Ewropeaidd gyhoeddi ei benderfyniad bod Scania wedi cymryd rhan yn yr un cartel a'i dirwyio o €880 miliwn. Mae Scania wedi defnyddio ei holl apeliadau yn erbyn y penderfyniad, a oedd yn aflwyddiannus.

Mae'r cartel yn cynnwys unrhyw lorïau o 6 tunnell a mwy, a brynwyd yn llwyr, a ariannwyd neu a lesid rhwng 1997 a 2011. Mae achos cyfreithiol grŵp sy'n cynnwys tua 140 o awdurdodau cyhoeddus bellach yn mynd rhagddo i adennill peth o'r arian a gollwyd oherwydd y pris cartél hwn. Mae'r camau cyfreithiol hyn yn cymryd sawl blwyddyn i'w cwblhau, ac mae disgwyl y bydd yr hawliad yn mynd i'r llys ym mis Tachwedd 2025.

O dan y Cytundeb Ariannu Ymglyfreitha, dim ond y TAW sy'n daladwy gan yr Awdurdod am y costau cyfreithiol. Roedd cyfanswm y taliadau cyfredol o dan y Cytundeb Ariannu Ymglyfreitha (TAW yn daladwy yn unig) ar gyfer 2023/24 yn £682. Ar hyn o bryd, nid yw gwerth na chyfnod unrhyw fewnforiad yn hysbys.

Cyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân

Cyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2024

2022/23		2023/24
£000		£000
	Cyfraniadau sy'n Dderbyniadwy:	
	Cyflogwr:	
(6,197)	- Arferol	(6,649)
(223)	- Ymddeoliadau cynnar (salwch)	(169)
(2,970)	- Aelodau	(3,254)
<u>(9,390)</u>		<u>(10,072)</u>
(666)	Trosglwyddiadau unigol o gynlluniau eraill	(52)
(10,056)		(10,124)
	Buddion sy'n Daladwy:	
13,596	- Pensiwn	14,811
2,683	- Cyfnewidiadau a buddion cyfandaliadau ymddeoliad	1,588
0	- Cyfandaliad marwolaeth	0
<u>16,279</u>		<u>16,399</u>
	Taliadau i ymadawyr ac o ganlyniad iddynt:	
4	- Trosglwyddiadau unigol i gynlluniau eraill	0
<u>16,283</u>		<u>16,399</u>
6,227	Diffyg am y flwyddyn cyn grantiau derbyniadwy gan Lywodraeth Cymru	6,275
(6,227)	Grant ategol Derbyniadwy gan Lywodraeth Cymru	(6,275)
<u>0</u>	Y swm net sy'n daladwy/dderbyniadwy ar gyfer y flwyddyn	<u>0</u>

Datganiadau o asedau net ar 31 Mawrth 2024

2022/23		2023/24
£000		£000
	Asedau Cyfredol:	
0	Y swm sy'n daladwy gan y Gronfa Gyffredinol	0
302	Y swm sy'n daladwy gan Lywodraeth Cymru	511
<u>302</u>	Cyfanswm yr Asedau Cyfredol	<u>511</u>
	Rhwymedigaethau Cyfredol:	
(302)	Y swm sy'n daladwy i'r Gronfa Gyffredinol	(511)
0	Y swm sy'n daladwy i Lywodraeth Cymru	0
<u>(302)</u>	Cyfanswm y Rhwymedigaethau Cyfredol	<u>(511)</u>

Nodiadau I Gyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân

Sefydlwyd y Gronfa ar 1 Ebrill 2007, ac mae'n cynnwys cynlluniau pensiwn 1992, 2006 a 2015, ynghyd â Chynllun Pensiwn Diwygiedig y Diffoddwyr Tân, ac fe'i gweinyddir gan yr Awdurdod. Mae aelodau cynlluniau 1992 a 2006 nad oeddent yn bodloni'r meini prawf rhagnodedig, wedi trosglwyddo i gynllun 2015 o dan drefniant tapio. Ar 1 Ebrill 2016, cyflwynwyd y Cynllun Pensiwn Diwygiedig a ddargedwir, a hynny yn ychwanegol at y cynlluniau gwreiddiol yn 1992, 2006 a 2015. Roedd y cynllun yn caniatáu i unigolion a gyflogwyd yn aelodau o staff ar alwad rhwng y blynyddoedd 2000 a 2006 brynu gwasanaeth yn ôl. Pe bai'r unigolion yn parhau i fod yn gyflogeion, yna gallent fanteisio ar y Cynllun Pensiwn Diwygiedig a ddargedwir, sy'n cynnig yr un cyfraddau o ran cyfraniadau â chynllun 1992.

Telir cyfraniadau'r cyflogeion a'r cyflogwr i'r Gronfa, a gwneir taliadau ohoni i'r pensiynwyr. Mae lefelau cyfraniadau'r cyflogeion a'r cyflogwr yn seiliedig ar ganrannau cyflog pensiynadwy a osodir yn genedlaethol gan Lywodraeth Cymru, ac maent yn destun ailbrisiadau pedair blynedd gan Adran Actiwari'r Llywodraeth. Ni chaiff y cynllun ei ariannu, nid oes iddo unrhyw asedau buddsoddi, a thelir unrhyw wahaniaeth rhwng y buddion sy'n daladwy a'r cyfraniadau sy'n dderbyniadwy trwy Grantiau Ategol gan Lywodraeth Cymru.

Mae trosglwyddiadau i mewn i'r cynllun yn drosglwyddiadau o fuddion pensiwn o gynllun pensiwn arall ar gyfer cyflogeion newydd neu gyflogeion cyfredol, ac mae trosglwyddiadau allan yn drosglwyddiadau o fuddion ar gyfer cyflogeion sydd wedi gadael yr Awdurdod ac sydd wedi ymuno â chynllun pensiwn arall. Yr Awdurdod sy'n gyfrifol am dalu cyfraniadau'r cyflogwr i mewn i'r gronfa, a'r costau hyn a nodir yn y cyfrifon ar gyfer yr Awdurdod.

Ar ddechrau'r flwyddyn ariannol, gwneir asesiad o swm y Grant Ategol sy'n ofynnol gan Lywodraeth Cymru, a thelir 80% o'r amcangyfrif yn ychwanegol at y gwarged/diffyg (ased/rhwymedigaeth) sy'n daladwy/dderbyniadwy o'r flwyddyn flaenorol. Telir hyn ym mis Awst bob blwyddyn. Fel y cyfryw, cyfatebir unrhyw ased/rwymedigaeth ar y Gronfa Bensiwn â gwerth cyfatebol ar fantolen yr Awdurdod. Roedd yr amcangyfrif ar gyfer 2023/24 yn cynnwys asesiad o nifer y diffoddwyr tân a fyddai'n ymddeol yn ystod y flwyddyn, yn seiliedig ar oedran a nifer y blynyddoedd o wasanaeth; o hyn gellir amcangyfrif y taliadau cyfnewid a fyddai'n daladwy, ynghyd â'r taliadau pensiwn ychwanegol.

Mae'r polisïau cyfrifyddu a fabwysiadwyd ar gyfer creu Cyfrif y Gronfa Bensiwn yn cyd-fynd â'r arfer a argymhellir, ac yn dilyn yr arferion hynny sy'n berthnasol i ddatganiadau sylfaenol yr Awdurdod.

Cyfraddau Cyfraniadau

O 1 Ebrill 2022 trosglwyddwyd holl aelodau CPDT 1992, CPDT Newydd 2006 a'r cynllun a Addaswyd (cynlluniau gwaddol) i gynllun 2015, felly'r canlynol yw'r unig gyfraddau cynllun sy'n daladwy o dan y Rheoliadau Pensiwn newydd. Mae unrhyw daliadau yr adroddir eu bod yn cael eu gwneud o dan y cynlluniau gwaddol at ddibenion prynu'n ôl yn unig.

O dan Reoliadau Pensiwn y Diffoddwyr Tân, roedd cyfradd cyfraniadau'r cyflogwr ar gyfer cynllun 2015 yn 27.3% o'r cyflog pensiynadwy, ac roedd cyfraddau'r cyflogeion yn unol â bandiau'r cyflog pensiynadwy y manylir arnynt isod:

Band Cyflog Pensiynadwy	% Cyfradd Cyfraniadau 2023/24
Hyd at ac yn cynnwys £27,818	11.0
Mwy na £27,818 a hyd at £51,515, yn gynwysedig	12.9
Mwy na £51,515 a hyd at £142,500, yn gynwysedig	13.5
Mwy na £142,500	14.5

Nid yw Cyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân yn gwneud cyfrif am rwymedigaethau ar gyfer pensiynau a buddion eraill ar ôl diwedd y cyfnod gan mai cyfrifoldeb yr Awdurdod yw hyn. Mae manylion ymrwymiadau hirdymor y pensiynau i'w gweld yn Nodyn 30 i'r datganiadau ariannol craidd (£386.587 miliwn ar 31 Mawrth 2024, a £373.587 miliwn ar 31 Mawrth 2023).

Rhestr o Dermau a Ddefnyddir yn y Datganiad o Gyfrifon

ADDASIAD Y FLWYDDYN FLAENOROL

Addasiadau perthnasol sy'n gysylltiedig â blynyddoedd blaenorol, ac sy'n deillio o newidiadau mewn polisïau cyfrifyddu neu o gywiro cyfeillionadau sylfaenol. Nid yw hyn yn cynnwys cywiriadau cylchol arferol nac addasiadau i amcangyfrifon cyfrifyddu a wnaed mewn blynyddoedd blaenorol.

AMHARIAD

Gostyngiad yng ngwerth ased anghyfredol i werth sy'n is na'i swm adferadwy, sef yr uchaf o werth teg yr ased llai'r costau o'i werthu a'i werth mewn defnydd.

ARCHWILIAD O GYFRIFON

Archwiliad annibynnol o faterion ariannol yr Awdurdod.

ARIANNU CYFALAF

Cyllid a godir i dalu am wariant cyfalaf. Mae yna amrywiaeth o ddulliau ar gael i ariannu gwariant cyfalaf, gan gynnwys benthyca, lesio, ariannu refeniw uniongyrchol, derbyniadau cyfalaf defnyddiadwy, grantiau cyfalaf, cyfraniadau cyfalaf, cronfeydd refeniw wrth gefn, a Chronfeydd Wrth Gefn wedi'u clustnodi.

ASED

Eitem sydd o werth i'r Awdurdod mewn termau ariannol. Caiff asedau eu categorio'n rhai cyfredol neu anghyfredol:

- Bydd ased cyfredol yn cael ei ddefnyddio neu'n colli ei werth materol ym mhen y flwyddyn ariannol nesaf (e.e. arian parod a stoc);
- Mae ased anghyfredol yn darparu buddion i'r Awdurdod ac i'r gwasanaethau y mae'n eu darparu am gyfnod o fwy na blwyddyn, a gall fod yn ddiriaethol, e.e. gorsaf dân; neu'n anniriaethol, e.e. trwyddedau meddalwedd gyfrifiadurol.

ASEDAU ANNIRIAETHOL

Gellir diffinio eitem anniriaethol (heb fod yn ffisegol) yn ased y mae'r mynediad at fuddion economaidd y dyfodol y mae'n eu cynrychioli yn cael eu rheoli gan yr endid sy'n adrodd. Mae asedau anniriaethol yr Awdurdod yn cynnwys trwyddedau meddalwedd gyfrifiadurol.

ASEDAU DIGWYDDIADOL

Mae ased digwyddiadol yn ased posibl sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol y bydd eu bodolaeth ddim ond yn cael eu cadarnhau gan un neu ragor o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol, nad ydynt o dan reolaeth lwyf yr Awdurdod.

ASEDAU SEILWAITH

Asedau anghyfredol sy'n perthyn i'r Awdurdod ac na ellir eu trosglwyddo na'u gwerthu, a lle nad yw gwariant yn adferadwy ond trwy ddefnydd parhaus o'r ased a grëwyd. Un enghraifft yw hydrantau.

BENTHYCA

Defnyddio arian parod a ddarperir gan barti arall i dalu am wariant, a hynny ar sail cytundeb i adalu'r arian parod yn y dyfodol; fel arfer, codir tâl llog yn ychwanegol at y swm gwreiddiol.

BUDDION YMDDEOL

Pob math o ystyriaeth a roddir gan yr Awdurdod yn gyfnewid am wasanaethau a ddarperir gan gyflogeion, ac sy'n daladwy ar ôl i'r gyflogaeth ddod i ben.

BUDDION YN ÔL DISGRESIWN (PENSIYNAU)

Buddion ymddeol, nad oes gan y cyflogwr unrhyw rwymedigaeth gyfreithiol, contractiol nac adeiladol i'w dyfarnu, ac a ddyfernir o dan bwerau yn ôl disgrisiwn yr Awdurdod, er enghraifft Rheoliadau Llywodraeth Leol (Taliadau yn ôl Disgrisiwn) 1996.

BUDDSODDIADAU (CRONFA BENSIWN)

Gwneir cyfrif o fuddsoddiadau'r Gronfa Bensiwn yn natganiadau'r gronfa honno. Fodd bynnag, mae hefyd yn ofynnol i awdurdodau ddatgelu'r gyfran y gellir ei phriodoli o asedau'r cynllun pensiwn, sy'n gysylltiedig â'u rhwymedigaethau sylfaenol, a hynny yn rhan o'r gofynion datgelu sy'n berthnasol i fuddion ymddeol.

BWRDD BENTHYCIADAU GWAITH CYHOEDDUS (PWLB)

Asiantaeth y Llywodraeth Ganolog sy'n darparu benthyciadau am flwyddyn neu ragor i awdurdodau ar gyfraddau llog nad ydynt ond ychydig yn uwch na'r rheiny y gall y llywodraeth eu benthyca ei hun.

CIPFA

Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth.

CONTRACT HIRDYMOR

Contract a wnaed ar gyfer dylunio, cynhyrchu neu adeiladu ased unigol sylweddol neu ddarparu gwasanaeth (neu gyfuniad o asedau neu wasanaethau sydd, gyda'i gilydd, yn gyfystyr ag un prosiect), lle mae'r amser a gymerir i gwblhau'r contract, i raddau helaeth, yn golygu bod gweithgarwch y contract yn perthyn i fwy nag un cyfnod cyfrifyddu.

COST GWASANAETHAU YN Y GORFFENNOL (PENSIYNAU)

Yn achos cynllun pensiwn â buddion wedi'u diffinio, y cynnydd yng ngwerth presennol rhwymedigaethau'r cynllun sy'n ymwneud â gwasanaeth cyflogai mewn cyfnodau blaenorol sy'n codi yn y cyfnod cyfredol, a hynny o ganlyniad i gyflwyno neu wella buddion ymddeol.

COST LLOG (PENSIYNAU)

Ar gyfer cynllun â buddion wedi'u diffinio, y cynnydd disgwylidig yn ystod cyfnod gwerth presennol rhwymedigaethau'r cynllun am fod y buddion un cyfnod yn nes at gael eu setlo.

COST Y GWASANAETHAU CYFREDOL (PENSIYNAU)

Y cynnydd yng ngwerth presennol rhwymedigaethau cynllun pensiwn â buddion wedi'u diffinio y disgwylir iddo ddeillio o wasanaeth cyflogeion yn y cyfnod cyfredol.

CREDYDWR

Y swm sy'n ddyledus gan yr Awdurdod ar gyfer gwaith a wnaed, nwyddau a ddaeth i law, neu wasanaethau a roddwyd o fewn y cyfnod cyfrifyddu, ond na thalwyd taliad ar eu cyfer erbyn diwedd y cyfnod cyfrifyddu hwnnw.

CRONFEYDD WRTH GEFN

Croniad o wargedion, diffygion a dyraniadau dros y blynyddoedd diwethaf. Mae Cronfeydd Wrth Gefn o natur refeniw ar gael, a gellir eu gwario neu eu clustnodi yn ôl disgrisiwn yr Awdurdod. Ni ellir defnyddio rhai Cronfeydd Wrth Gefn Cyfalaf, e.e. Cyfrif Addasu'r Cyfalaf, i fodloni'r gwariant cyfredol.

CRONIADAU

Symiau a gynhwysir yn y cyfrifon terfynol i gydnabod incwm a gwariant refeniw a chyfalaf a enillwyd, neu yr aed iddynt, yn ystod y flwyddyn ariannol, ond nad oedd y taliad gwirioneddol wedi dod i law, neu nad oedd wedi cael ei dalu, ar 31 Mawrth.

CYDNABYDDIAETH ARIANNOL

Yr holl symiau a dalwyd i gyflogai neu sy'n daladwy iddo, y symiau sy'n ddyledus trwy lwfansau treuliau (cyhyd ag y gellir codi tâl am y symiau hynny ar dreth incwm y Deyrnas Unedig), a gwerth ariannol unrhyw fuddion eraill. Symiau nad oeddent ar ffurf arian parod. Mae cyfraniadau pensiwn sy'n daladwy gan y cyflogwr yn eithriedig.

CYFNOD CYFRIFYDDU

Y cyfnod o amser a gwmpesir gan y cyfrifon; fel arfer, cyfnod o ddeuddeng mis sy'n dechrau ar 1 Ebrill. Diwedd y cyfnod cyfrifyddu yw dyddiad y Fantolen.

CYLLIDEB

Y rhagolwg o wariant refeniw net a chyfalaf dros y cyfnod cyfrifyddu.

CYNLLUN PENSIWN Â BUDDION WEDI'U DIFFINIO

Cynlluniau pensiwn lle mae'r buddion a geir gan y cyfranogwyr yn annibynnol ar y cyfraniadau a delir, ac nad ydynt yn uniongyrchol gysylltiedig â buddsoddiadau'r cynllun.

DARPARIAETH

Swm a neilltuir yn y cyfrifon ar gyfer rhwymedigaethau neu golledion yn y dyfodol, sy'n sicr neu'n debygol iawn o ddigwydd, ond bod eu symiau neu eu dyddiadau yn amhenodol.

DARPARIAETH ISAFSWM REFENIW

Yr isafswm y mae'n rhaid ei godi ar y cyfrif refeniw bob blwyddyn er mwyn darparu ar gyfer ad-dalu benthyciadau a symiau eraill a fenthycir gan yr Awdurdod.

DATGANIAD O INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR

Cyfrif yr Awdurdod sy'n adrodd am y gost net ar gyfer blwyddyn y swyddogaethau y mae'n gyfrifol amdanynt, ac sy'n arddangos y modd y mae'r gost honno wedi cael ei hariannu o braeseptau, grantiau ac incwm arall.

DERBYNIADAU CYFALAF

Yr elw o waredu tir ac asedau anghyfredol eraill. Gellir defnyddio cyfrannau o dderbyniadau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd, a hynny o fewn rheolau a bennir gan y llywodraeth, ond ni ellir eu defnyddio i ariannu gwariant refeniw.

DIBRISANT

Mesur o ran cost traul, defnydd neu ostyngiad arall yn oes economaidd ddefnyddiol asedau anghyfredol yr Awdurdod yn ystod y cyfnod cyfrifyddu, pa un a yw'n deillio o ddefnydd, treigl amser neu ddarfodiad, a hynny naill ai trwy newidiadau ym maes technoleg neu newidiadau eraill.

DIGWYDDIADAU AR ÔL DYDDIAD Y FANTOLEN

Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, yn rhai ffafriol neu anffafriol, sy'n digwydd rhwng dyddiad y Fantolen a'r dyddiad y rhoddir awdurdod i'r Datganiad o Gyfrifon gael ei gyhoeddi.

DYLEDWR

Y swm sy'n ddyledus i'r Awdurdod am waith a wnaed, nwyddau a ddaeth i law, neu wasanaethau a roddwyd o fewn y cyfnod cyfrifyddu, ond na chafwyd taliad amdanynt erbyn diwedd y cyfnod cyfrifyddu hwnnw.

ENILLION A CHOLLEDION ACTIWARAIDD

Yn achos cynllun pensiwn â buddion wedi'u diffinio, mae'r rhain yn cynnwys y newidiadau mewn gwargedion neu ddiffygion actiwaraidd sy'n codi oherwydd:

- Nad yw digwyddiadau wedi cyd-fynd â'r rhagdybiaethau actiwaraid a wnaed ar gyfer y prisiad diwethaf (enillion a cholledion yn ymwneud â phrofiad); neu
- Bod y rhagdybiaethau actiwaraid wedi newid.

ENILLION DISGWYLIEDIG O ASED AU PENSIWN

Yn achos cynllun â buddion wedi'u diffinio a ariennir, dyma'r gyfradd gyfartalog o enillion, gan gynnwys incwm a newidiadau mewn gwerth teg, ond net o dreuliau'r cynllun, a ddisgwylir dros weddill oes yr ymrwymiad cysylltiedig o ran yr asedau gwirioneddol a ddelir gan y cynllun.

GRANTIAU'R LLYWODRAETH

Grantiau gan y llywodraeth naill ai ar gyfer gwariant refeniw neu gyfalaf, a hynny yn ôl y galw am gydymffurfedd yn y gorffennol neu yn y dyfodol ag amodau penodol sy'n ymwneud â gweithgarwch yr Awdurdod. Gall y grantiau hyn fod yn benodol i gynllun penodol, neu gallant gefnogi gwariant refeniw yr Awdurdod yn gyffredinol.

GWARIANT CYFALAF

Gwariant a ddefnyddir i gaffael ased anghyfredol, a gaiff ei ddefnyddio i ddarparu gwasanaethau y tu hwnt i'r cyfnod cyfrifyddu cyfredol, neu wariant sy'n ychwanegu at werth ased anghyfredol presennol, yn hytrach na'i gynnal yn unig.

GWARIANT REFENIW

Y treuliau dyddiol o ddarparu gwasanaethau.

GWERTH NET AR BAPUR

Swm yr asedau anghyfredol a gynhwysir yn y Fantolen, h.y. eu costau hanesyddol neu eu gwerth cyfredol llai y symiau cronus sy'n darparu ar gyfer dibrisiant.

GWERTH TEG

Gwerth teg ased yw'r pris y gellid ei gyfnewid amdano mewn trafodiad hyd braich.

LES CYLLID

Les sydd, i raddau helaeth, yn trosglwyddo i'r lesddeiliad yr holl risgiau a gwobrau sydd ynghlwm wrth fod yn berchennog ar ased anghyfredol.

MANTOLEN

Datganiad o'r asedau, y rhwymedigaethau a'r balansau eraill a gofnodwyd ar ddiwedd y cyfnod cyfrifyddu.

OES DDEFNYDDIOL

Y cyfnod y bydd yr Awdurdod yn cael buddion o'r defnydd o ased anghyfredol.

PARTÏON CYSYLLTIEDIG

Ceir diffiniad manwl o bartïon cysylltiedig yn IAS 24. I ddibenion yr Awdurdod, ystyrir bod partïon cysylltiedig yn cynnwys aelodau'r Awdurdod, y Prif Weithredwr, ei Gyfarwyddwyr, ynghyd ag aelodau agos eu teuluoedd ac aelodau yn y cartref.

POLISIĀU CYFRIFYDDU

Mae'r rhain yn pennu polisiâu a gweithdrefnau a ddefnyddir gan yr Awdurdod i baratoi ei Ddatganiadau Ariannol, gan gynnwys dulliau, systemau mesur a gweithdrefnau ar gyfer cyflwyno datgeliadau.

PRYDLES WEITHREDOL

Les lle mae'r berchnogaeth ar yr ased anghyfredol yn aros gyda'r lesddeiliad.

RHWYMEDIGAETH

Rhwymedigaeth yw lle mae ar yr Awdurdod daliad i unigolyn neu sefydliad arall.

- Mae rhwymedigaeth gyfredol yn swm a fydd yn daladwy neu y gellid ei alw yn ystod y cyfnod cyfrifyddu dilynol, e.e. credydwy'r neu arian parod a ordynnwyd.
- Mae rhwymedigaeth ohiriedig yn swm sydd, trwy drefniant, yn daladwy y tu hwnt i'r flwyddyn ddilynol ar ryw adeg yn y dyfodol, neu i'w dalu gan swm blynyddol dros gyfnod o amser.

RHWYMEDIGAETH DDIGWYDDIADOL

Mae rhwymedigaeth ddigwyddiadol naill ai:

- Yn ymrwymiad posibl sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol y bydd eu bodolaeth ddim ond yn cael eu cadarnhau gan un neu ragor o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol, nad ydynt o dan reolaeth lwyr yr Awdurdod; neu
- Yn rhwymedigaeth bresennol sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol lle nad yw'n debygol y bydd angen trosglwyddo buddion economaidd, neu na ellir mesur swm yr ymrwymiad mewn modd sy'n ddigon dibynadwy.

RHWYMEDIGAETHAU'R CYNLLUN PENSIWN

Rhwymedigaethau cynlluniau pensiwn â buddion wedi'u diffinio ar gyfer alldaliadau sy'n ddyledus ar ôl dyddiad y prisiad. Mae rhwymedigaethau'r cynllun, sy'n cael eu mesur gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu unedol, yn adlewyrchu'r buddion y mae'r cyflogwr wedi ymrwymo i'w darparu ar gyfer gwasanaeth hyd at ddyddiad y prisiad.

TRAFODIADAU PARTÏON CYSYLLTIEDIG

Mae'r Datganiad o Arfer a Argymhellir yn ei gwneud yn ofynnol datgelu unrhyw drafodiadau perthnasol rhwng yr Awdurdod a phartïon cysylltiedig, a hynny er mwyn sicrhau bod rhanddeiliaid yn ymwybodol o'r achosion pan fydd trafodiadau o'r fath yn digwydd, ynghyd â'r symiau a'r goblygiadau sy'n gysylltiedig â hynny.

Y RHAGLEN GYFALAF

Y cynlluniau cyfalaf y mae'r Awdurdod yn bwriadu eu cynnal dros gyfnod penodol o amser.

Awdurdod Tan ac Achub
Canolbarth a Gorllewin Cymru

Mid and West Wales
Fire and Rescue Authority

Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2024

Cynnwys

Cwmpas y Cyfrifoldeb.....	93
Trefniadau Llywodraethu Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru.....	94
Fframwaith Llywodraethu Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru.....	96
Sicrwydd Llywodraethu Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ar gyfer 2023/24.....	97
Egwyddor A: Ymddwyn ag uniondeb, gan ddangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith.....	97
Egwyddor B: Sicrhau ein bod yn agored a bod gennym ymgysylltiad cynhwysfawr â rhanddeiliaid.....	100
Egwyddor C: Diffinio canlyniadau o ran buddion cynaliadwy, economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol.....	102
Egwyddor D: Pennu'r ymyriadau sy'n angenrheidiol i gyflawni'r canlyniadau a fwriadwyd i'r eithaf.....	104
Egwyddor E: Datblygu gallu'r endid, gan gynnwys gallu ei arweinyddiaeth a'r unigolion sy'n rhan o hynny.....	105
Egwyddor F: Rheoli risgiau a pherfformiad trwy reolaeth fewnol gadarn a rheolaeth ariannol gyhoeddus gref.....	105
Egwyddor G: Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio i ddarparu atebolrwydd effeithiol.....	106
Barn ar lefel y sicrwydd y gall y trefniadau llywodraethu ei darparu.....	107
Materion Llywodraethu i fynd i'r afael â hwy yn 2024/25.....	110
Diweddariadau ar gamau gweithredu a oedd yn weddill o flynyddoedd blaenorol (yn unol â Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2022/23).....	111
Cynllun Gweithredu 2024/25.....	119
Y Datganiad Llywodraethu.....	121

Paratowyd y Datganiad hwn yn unol â'r canllawiau a luniwyd gan y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) a Chymdeithas Prif Weithredwyr Awdurdodau Lleol (SOLACE), sef y fframwaith 'Delivering Good Governance in Local Government Framework' 2016. Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol hwn yn esbonio sut mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio â'r fframwaith a'i saith egwyddor graidd llywodraethu da i sicrhau bod adnoddau'n cael eu cyfeirio yn unol â'r polisïau a'r blaenoriaethau y cytunwyd arnynt.

Cwmpas y Cyfrifoldeb

Mae Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn gyfrifol am sicrhau bod ei fusnes yn cael ei gynnal yn unol â'r gyfraith a'r safonau priodol; bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu ac y rhoddir cyfrif priodol amdano, a'i fod yn cael ei ddefnyddio mewn modd darbodus, effeithlon, effeithiol a theg.

Mae gan yr Awdurdod ddyletswydd o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus yn y modd y caiff ei swyddogaethau eu cyflawni, gan roi ystyriaeth i gyfuniad o ddarbodaeth, effeithlonrwydd, effeithiolrwydd a thegwch. Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn gosod dyletswydd llesiant ar gyffwrdd cyhoeddus i bennu a chyhoeddi amcanion llesiant, a gynlluniwyd er mwyn sicrhau eu bod yn cyfrannu i'r eithaf i'r saith nod llesiant cenedlaethol, gan ganolbwyntio ar ddatblygiad cynaliadwy.

O ganlyniad i gyflwyno Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 sefydlwyd hefyd fframwaith deddfwriaethol newydd a diwygiedig ar gyfer etholiadau, democratiaeth, llywodraethu a pherfformiad llywodraeth leol, gan gynnwys darparu polisi aml-leoliad ar gyfer cyfarfodydd.

Wrth gyflawni ei gyfrifoldeb cyffredinol, mae'r Aelodau a'r Uwch-swyddogion yn gyfrifol am roi trefniadau priodol ar waith ar gyfer llywodraethu materion yr Awdurdod Tân ac Achub, ynghyd â stiwardiaeth o'r adnoddau sydd ar gael iddo, sy'n cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg.

Mae'r Awdurdod Tân, ynghyd â'i amrywiol Bwyllgorau, paneli a gweithgorau, yn darparu ac yn cyflawni arweinyddiaeth strategol, sy'n galluogi'r Aelodau i benderfynu ar y materion sy'n effeithio ar y gwaith o gynnal yr Awdurdod Tân, yn unol ag egwyddorion tryloywder ac atebolrwydd democrataidd.

Mae'r gwaith o reoli a chyflawni swyddogaethau'r Gwasanaeth Tân o ddydd i ddydd yn cael ei wneud gan Swyddogion y Gwasanaeth Tân dan reolaeth ac arweiniad cyffredinol y Prif Swyddog Tân, sy'n cyflawni'r swyddogaethau hyn yn unol â'r fframwaith llywodraethu a phenderfyniadau'r Awdurdod Tân a'i Bwyllgorau. Wrth wneud hynny, mae'r Prif Swyddog Tân yn cael ei gynorthwyo gan y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol.

Trefniadau Llywodraethu Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru

Mae'r Awdurdod wedi ymrwymo i ddangos bod ganddo'r trefniadau llywodraethu corfforaethol angenrheidiol ar waith i allu perfformio'n effeithiol. Mae'r Awdurdod yn darparu cyfeiriad strategol clir, ac mae ei Gyfansoddiad yn diffinio rolau'r Aelodau a'r Swyddogion yn glir. Mae Archwilio Mewnol a'r Pwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu wedi ymrwymo i sicrhau bod y trefniadau llywodraethu yn effeithiol ac yn gadarn. Mae rolau allweddol y Cyfansoddiad a'r rhai sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal Fframwaith Cod Llywodraethu Corfforaethol yr Awdurdod wedi'u nodi isod.

Cyfansoddiad	Diben y Cyfansoddiad yw nodi'r modd y mae'r Awdurdod Tân yn gweithio a'r modd y mae'n gwneud penderfyniadau, a hynny mewn iaith glir.
Yr Awdurdod Tân	Cymeradwyo'r Cyfansoddiad (gan gynnwys y Rheolau Sefydlog a'r Rheoliadau Ariannol). Cymeradwyo polisïau allweddol a'r fframwaith cyllidebol. Prif gorff gwneud penderfyniadau'r Awdurdod. Yn cynnwys 25 Aelod (gan gynnwys y Cadeirydd).
Y Pwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu	Darparu sicrwydd annibynnol i'r Awdurdod Tân ynghylch digonolrwydd ac effeithiolrwydd y trefniadau llywodraethu, y fframwaith rheoli risg a'r amgylchedd rheoli mewnol. Hyrwyddo safonau uchel o ran ymddygiad yr Aelodau. Gwneud argymhellion i'r Awdurdod Tân ynghylch cymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon Blynyddol a'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol ac, mewn amgylchiadau priodol, cymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon Blynyddol.
Y Pwyllgor Rheoli Adnoddau	Yn gyfrifol am reoli adnoddau'r Awdurdod Tân yn effeithiol; yn benodol, rheoli a datblygu adnoddau ariannol, dynol ac eiddo'r Awdurdod ynghyd â'i swyddogaethau caffael, Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh), adnoddau dynol a thrafnidiaeth, yn ogystal â'i ymgysylltiad â rhanddeiliaid.
Y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol	Gweithredu'r fframwaith polisi a chyllidebol a bennir gan yr Awdurdod Tân, a rhoi cyngor i'r Awdurdod Tân o ran datblygu materion polisi a chyllidebol yn y dyfodol. Goruchwyllo'r broses o weithredu polisïau a darparu gwasanaethau.
Y Swyddog Adran 151	Sicrhau bod penderfyniadau'n cael eu gwneud mewn modd cyfreithlon ac yn ddarbodus yn ariannol. Gweinyddu materion ariannol. Yn atebol am ddatblygu a chynnal fframwaith llywodraethu, risgiau a rheoli yr Awdurdod Tân. Cyfrannu at reolaeth a llywodraethiant corfforaethol effeithiol yr Awdurdod Tân.

Y Swyddog Monitro	<p>Adrodd ar achosion neu achosion tebygol o fynd yn groes i unrhyw ddeddfiad neu reol gyfreithiol.</p> <p>Adrodd ar unrhyw gamweinyddu neu anghyfiawnder lle mae'r Ombwdsmon Llywodraeth Leol wedi cynnal ymchwiliad.</p> <p>Cynnal a diweddarau'r Cyfansoddiad.</p> <p>Sefydlu a chynnal cofrestrau o fuddiannau aelodau a rhoddion a lletygarwch.</p> <p>Cynghori Aelodau ar ddehongli'r Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau ac Aelodau Cyfetholedig.</p> <p>Cyfrannu at reolaeth a llywodraethiant corfforaethol effeithiol yr Awdurdod Tân.</p>
Archwilio Mewnol	<p>Darparu sicrwydd annibynnol a barn flynyddol ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd fframwaith llywodraethu, rheoli risg a rheoli yr Awdurdod Tân.</p> <p>Cyflwyno rhaglen flynyddol o weithgarwch archwilio sy'n seiliedig ar risgiau, gan gynnwys gweithgarwch atal ac ymchwilio i dwyll.</p> <p>Gwneud argymhellion ar gyfer gwella'r gwaith o reoli risgiau.</p>
Rheolwyr	<p>Yn gyfrifol am ddatblygu, cynnal a gweithredu fframwaith llywodraethu, risgiau a rheoli yr Awdurdod Tân.</p> <p>Cyfrannu at waith rheoli a llywodraethu corfforaethol effeithiol yr Awdurdod Tân trwy gyfarfodydd misol y Cyfarwyddiaethau, cyfarfodydd Tîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth a Fforymau Ymateb Gweithredol.</p>

Fframwaith Llywodraethu Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru

Datblygwyd Cod Llywodraethu Corfforaethol gan Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn 2010 a'i ddiwygio yn 2017 yn unol â Fframwaith CIPFA/SOLACE 'Delivering Good Governance in Local Government Framework' 2016.

Mae'r Cod Llywodraethu Corfforaethol yn cynnwys y systemau, y prosesau, y diwylliant a'r gwerthoedd sy'n cyfarwyddo ac yn rheoli Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru, ynghyd â'r ffordd y mae'n rhoi cyfrif i'r gymuned, yn ymgysylltu â hi ac yn ei harwain. Mae'n galluogi Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru i fonitro cyflawniad ei Nodau Strategol ac ystyried a yw'r Gwasanaeth wedi darparu gwasanaethau priodol, effeithiol ac effeithlon. Mae'r system rheolaeth fewnol yn rhan sylweddol o'r Cod Llywodraethu Corfforaethol ac fe'i cynlluniwyd i reoli risgiau hyd at lefel resymol. Mae'n gwerthuso tebygolrwydd ac effaith gwireddu'r risgiau a nodwyd, ac yn rheoli pob risg yn briodol.

Mae Cod Llywodraethu Corfforaethol yr Awdurdod yn dwyn ynghyd mewn un ddogfen yr holl drefniadau llywodraethu ac atebolrwydd sydd gan y Gwasanaeth ar waith. Mae Fframwaith y Cod Llywodraethu Corfforaethol yn seiliedig ar y canllawiau arfer gorau a nodir yn Fframwaith CIPFA/SOLACE, 'Delivering Good Governance in Local Government', ac fe'i defnyddir i adolygu trefniadau llywodraethu yr Awdurdod yn flynyddol.

Mae'r Awdurdod wedi cynnal adolygiad blynyddol o effeithiolrwydd ei lywodraethu yn erbyn Fframwaith CIPFA/SOLACE, 'Delivering Good Governance Framework' (2016), yn ystod 2023/24. Cafodd yr adolygiad blynyddol o'r Cod Llywodraethu Corfforaethol ei lywio gan reolwyr o fewn y Gwasanaeth sydd â chyfrifoldeb am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd llywodraethu a hefyd gan sylwadau a wnaed gan archwilio mewnol ac allanol, yn ogystal ag asiantaethau arolygu eraill. Cafodd y Cod Llywodraethu Corfforaethol ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2024, a oedd wedi'i adolygu a'i ddiwygio, ei gymeradwyo gan y Pwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu ym mis Mai 2024.

Mae'r Datganiad hwn yn rhoi sicrwydd o ran y modd y mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio â saith egwyddor graidd ac is-egwyddorion Fframwaith ei God Llywodraethu Corfforaethol yn ystod blwyddyn ariannol 2023/24.

Mae'r datganiad hwn hefyd yn bodloni gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014.

Sicrwydd Llywodraethu Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ar gyfer 2023/24

Mae Cod Llywodraethu Corfforaethol yr Awdurdod yn nodi ymrwymiad yr Awdurdod i egwyddorion llywodraethu da. Gellir gweld copi o God Llywodraethu Corfforaethol llawn yr Awdurdod, ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2024, ar wefan y Gwasanaeth. Mae'r adran ganlynol yn rhoi trosolwg byr o'r gwaith sicrwydd llywodraethu a wnaed gan yr Awdurdod yn ystod 2023/24.

Egwyddor A: Ymddwyn ag uniondeb, gan ddangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith.

Archwiliad Diwylliannol

Fel sefydliad sector cyhoeddus, mae'r Gwasanaeth yn atebol i'r cymunedau y mae'n eu gwasanaethu, ac o'r herwydd mae llywodraethu effeithiol yn rhan ganolog o wella'r broses o wneud penderfyniadau. Nid dim ond cymryd cyfrifoldeb yw ystyr atebolrwydd – mae'n golygu ein bod yn ymrwymo i gyfres o gamau gweithredu, agweddau, dyheadau a disgwyliadau, sy'n pennu sut yr ydym yn arwain ac yn rheoli, y gwerth y gallwn ei ychwanegu at ein Gwasanaeth presennol yn ogystal ag ysgogi unrhyw arloesi yr ydym yn dymuno ymgymryd ag ef.

Gan gydnabod hyn, ar ôl dechrau ar ei gyfnod yn y swydd ym mis Ebrill 2022, ymrwymodd y Prif Swyddog Tân i gael gwell dealltwriaeth o'r arferion, y normau, y gwerthoedd a'r ymddygiadau sy'n sail i'r modd y mae'r Gwasanaeth yn mynd ati i ddarparu ei wasanaethau drwy gynnal Archwiliad Diwylliannol.

Cafodd yr archwiliad ei lansio ym mis Ionawr 2023, pan gyhoeddwyd arolwg ar-lein i'r holl staff, a daeth y broses o gasglu data i ben ym mis Mawrth 2023.

Mae'r ymatebion wedi'u cywain bellach a'u ffurfio'n adroddiad a gyhoeddwyd ar draws y sefydliad ym mis Medi 2023. O ganlyniad, penderfynodd y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol sefydlu Bwrdd Diwylliant a Chynhwysiant a Gweithgor Diwylliant a Chynhwysiant.

Mae'r Bwrdd Diwylliant a Chynhwysiant, dan gadeiryddiaeth y Prif Swyddog Tân, yn cynnwys aelodau o'r Tîm Arweinyddiaeth Weithredol, Tîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth a Chadeirydd a Dirprwy Gadeirydd y Gweithgor Diwylliant a Chynhwysiant.

Diben y Bwrdd yw cael sicrwydd, ar ran y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol a'r Awdurdod Tân, fod y Gwasanaeth yn gwneud cynnydd digonol a mesuradwy tuag at greu diwylliant diogel, teg a chynhwysol, gan ganolbwyntio ar iechyd a lles a phrofiad mwy cyson a chadarnhaol i'r holl staff.

Mae'r Gweithgor Diwylliant a Chynhwysiant yn cynnwys cynrychiolwyr o bob rhan o'r Gwasanaeth. Mae gan y Gweithgor fandad clir i ddatblygu a chyflwyno cynllun gweithredu, drwy ymgysylltu â phob sector o'r gweithlu, i wella tegwch, amrywiaeth a chynhwysiant ledled y Gwasanaeth.

Mae'r sefyllfa o ran y Gwasanaethau Tân ac Achub (GTA) ledled y DU wedi newid, gyda chanlyniadau'r adolygiad diwylliannol annibynnol o Frigâd Dân Llundain a'r honiadau cyhoeddus mwy diweddar mewn perthynas ag ymddygiad amhriodol personél o fewn Gwasanaethau Tân ac Achub eraill yn creu darlun sy'n hynod heriol i'r sector. Mae'r pwyslais hwn wedi esblygu ymhellach

fyth gyda chyhoeddi ym mis Mawrth 2023 Adroddiad Amlygu Arolygiaeth Cwnstablïaeth a Gwasanaethau Tân ac Achub Ei Fawrhydi (HMICFRS) ar Wasanaethau Tân ac Achub yn ymwneud â Diwylliant a Chynhwysiant, a oedd yn cynnwys 35 o argymhellion i weithredu arnynt.

Ddydd Llun 11 Mawrth 2024, cymerodd y Prif Swyddog Tân a Chadeirydd yr Awdurdod Tân ac Achub, ynghyd â chynrychiolwyr o'r Gwasanaethau Tân ac Achub eraill yng Nghymru, ran ym Phwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol Llywodraeth Cymru, sy'n cynnal ymchwiliad i'r modd y mae Gwasanaethau Tân ac Achub yn cael eu llywodraethu.

A hwythau wedi'u hysgogi'n rhannol gan bryderon y cyhoedd ynghylch canfyddiadau'r Adolygiad o Ddiwylliant Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru, mae'r Pwyllgor yn archwilio'r trefniadau llywodraethu presennol gan gynnwys rôl Llywodraeth Cymru a'r ymateb i ganfyddiadau'r Adolygiad. Bwriedir iddo fod yn ymchwiliad a chanddo bwyslais manwl, â'r gwaith casglu tystiolaeth yn digwydd drwy gydol Tymor y Gwanwyn 2024, ac mae'r Pwyllgor hefyd yn ystyried yr achos dros ddiwygio ac a ellir dysgu unrhyw wersi a'u rhoi ar waith mewn mannau eraill.

Safonau Tân: Cod Moeseg

Gan ddechrau yn rhan olaf 2022/23 a pharhau i flwyddyn ariannol 2023/24, mae'r Gwasanaeth wedi cynnal ymarfer meincnodi yn erbyn y Safonau Tân.

Cafodd y Safonau hyn eu cynllunio, eu datblygu a'u cyhoeddi gan Fwrdd Safonau Tân, a'u pwrpas yw goruchwyllo gwaith nodi, trefnu, datblygu a chynnal Safonau proffesiynol ar gyfer Gwasanaethau Tân ac Achub. Er nad ydynt yn berthnasol yn ddeddfwriaethol i'r Gwasanaethau Tân ac Achub yng Nghymru, nid oes amheuaeth eu bod yn cydberthyn yn uniongyrchol i'r gwaith y mae'r Gwasanaeth yn ei wneud, ac o'r herwydd, mae wedi bod yn hanfodol cynnal yr ymarfer hwn er mwyn nodi meysydd i'w gwella.

Un o'r Safonau allweddol a ddadansoddwyd yw Safon y Cod Moeseg. Deellir bod gan Wasanaeth Tân ac Achub sydd wedi ymgorffori'r egwyddorion moesegol a'r ymddygiadau proffesiynol a geir yn y Cod Moeseg Craidd (y Cod Craidd) ac sy'n ymroddedig iddynt ddiwylliant gweithio mwy cadarnhaol a'i fod yn gwella ansawdd ei wasanaeth i'r cyhoedd yn barhaus. Mae dysgu ar sail y dadansoddiad o'r bylchau a wnaed yn erbyn y Safon hon wedi galluogi'r Gwasanaeth i fod yn hyderus ei fod yn dangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesegol ac mae hefyd wedi nodi meysydd lle gellir gwella hyn yn awr ac yn y dyfodol. Bydd strategaeth i addasu ein hunain a chyd-fynd yn well â'r egwyddorion y mae'n eu nodi yn cael ei hystyried fel rhan o benderfyniad strategol i roi mwy o bwyslais ar gyd-fynd â'r Safonau Tân yn gyffredinol.

Cyflwyno Ymddygiadau

Adolygiad llawn o Fframwaith Cynllunio Gwella'r Gwasanaeth, y gellir dod o hyd i ragor o wybodaeth amdano yn ein hymateb i gwrdd ag Egwyddor C: Mae gwaith diffinio canlyniadau o ran buddion cynaliadwy, economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol yn y ddogfen hon wedi'i wneud yn ystod 2023/24 gan arwain at drosglwyddo i Gynllun Rheoli Risg Cymunedol newydd 2040, a fydd yn mynd yn fyw ar 1 Ebrill 2024.

Yn rhan o'r adolygiad hwn, mae'r Awdurdod, mewn cydweithrediad â staff y Gwasanaeth a rhanddeiliaid eraill a chan gydnabod canfyddiadau ei adolygiad diwylliannol, wedi disodli ei Weledigaeth, ei Genhadaeth a'i Werthoedd presennol gyda Gweledigaeth ac Ymddygiadau newydd.

Mae'r ymddygiadau, sef dull o esbonio sut y disgwylir i holl staff y Gwasanaeth, fel unigolion, ymddwyn bob amser, yn cyd-fynd â Fframwaith Arweinyddiaeth Cyngor Cenedlaethol y Penaethiaid Tân a Chod Moseg y Safonau Tân, yn adlewyrchu ymgorfforiad ein gweledigaeth o ddydd i ddydd, ac yn pwysleisio'r rheidrwydd i gynnal ymddiriedaeth, parch ac uniondeb a chefnogi hyder a chydlyniant â'r holl randdeiliaid yr ydym yn gweithio gyda hwy.

Proses Arfarniadau Staff

Lansiwyd proses newydd ar gyfer arfarnu staff, sy'n cyd-fynd â Fframwaith Arweinyddiaeth Cyngor Cenedlaethol y Penaethiaid Tân, yn 2023/24 gan ddisodli'r broses flaenorol o Adolygu Datblygiad Unigolion (IDP).

Mae arfarniad personol yn broses i reolwyr llinell cyflogeion unigol drafod eu perfformiad a'u datblygiad, yn ogystal â'r gefnogaeth sydd ei hangen arnynt yn eu rôl. Fe'i defnyddir i asesu perfformiad ac ymddygiad diweddar ac i ganolbwyntio ar amcanion, cyfleoedd ac adnoddau sydd eu hangen yn y dyfodol. Mae hon yn broses barhaus, lle gall y cyflogai a'r rheolwr ddod i gysylltiad yn rheolaidd i adolygu'r cynnydd a wnaed yn erbyn unrhyw gyfleoedd datblygu. Mae arfarniad personol yn rhan bwysig o reoli perfformiad gan ei bod yn broses gyfannol sy'n dwyn ynghyd lawer o weithgareddau sy'n cyfrannu ar y cyd at reoli pobl yn effeithiol a pherfformiad sefydliadol effeithiol hefyd.

Y Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau

Mae'r Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau, a gyhoeddir yn y Cyfansoddiad, yn amlinellu'r ymddygiad a ddisgwylir gan yr Aelodau. Yn rhan o'u proses gynefino, mae pob Aelod a phersonél newydd hefyd yn cael cyflwyniad ar y safonau ymddygiad a ddisgwylir ganddynt. Cefnogir hyn ymhellach gan y Strategaeth Datblygu Aelodau a'r Rhaglen Hyfforddi Flynyddol sy'n sicrhau bod Aelodau'n cael hyfforddiant a chefnogaeth briodol ar gyfer eu rolau.

Y Cyfansoddiad

Mae Cyfansoddiad yr Awdurdod ar gael i'r cyhoedd ar dudalennau'r Awdurdod ar wefan y Gwasanaeth ac mae'n esbonio sut mae'r Awdurdod yn gweithredu a sut mae'n gwneud penderfyniadau. Mae'r Cyfansoddiad yn destun adolygiadau cynhwysfawr o bryd i'w gilydd, gyda diweddariadau parhaus yn ôl yr angen i adlewyrchu newidiadau deddfwriaethol ac yn ôl yr angen.

Ym mis Mawrth 2024, derbyniodd a chymeradwyodd yr Awdurdod bapur yn cynnig newidiadau i adrannau o'i Gyfansoddiad.

Roedd y newidiadau'n canolbwyntio ar ddau brif faes:

- Yn gyntaf, gwneud newidiadau i'r Cyfansoddiad i fireinio ac egluro dyletswyddau a chyfrifoldebau'r Aelodau, yn benodol yng ngoleuni penderfyniad diweddar gan y Pwyllgor Safonau ynghylch cyn-Aelod o'r Awdurdod Tân.
- Yn ail, gwneud newidiadau i gylch gorchwyl Pwyllgor Safonau'r Awdurdod, yn gysylltiedig ag adolygiad diwylliannol y Gwasanaeth Tân, i adlewyrchu'r angen i fod yn fwy agored a thryloyw ynghylch materion disgyblu, er mwyn galluogi'r Pwyllgor i graffu ar benderfyniadau disgyblu hanesyddol a wnaed gan swyddogion ac i adrodd ei farn arnynt i'r Awdurdod Tân yn adroddiad blynyddol y Pwyllgor Safonau.

Y Swyddog Monitro a'r Swyddog Adran 151

Darperir cyngor cyfreithiol ac ariannol ar bob adroddiad priodol ar gyfer penderfyniadau gan Glwrc/Swyddog Monitro yr Awdurdod a Swyddog Adran 151 yr Awdurdod, sy'n cymeradwyo holl waith papur cyfarfodydd yr Awdurdod a'r Pwyllgorau cyn eu cyhoeddi. Mae'r adroddiadau'n amlinellu'n glir y cyngor ariannol a chyfreithiol sy'n cael ei ddarparu i'r Aelodau at ddibenion gwneud penderfyniadau ac mae trefniadau ar waith i sicrhau bod penderfyniadau'r Awdurdod, a'r sail y gwneir y penderfyniadau hynny arni, yn cael eu cofnodi.

Mae gan Swyddog Monitro'r Awdurdod ddyletswydd benodol i sicrhau bod yr Awdurdod, ei Swyddogion a'i Aelodau Etholedig yn cynnal y safonau ymddygiad uchaf. Mae gan Swyddog Monitro'r Awdurdod hefyd ddyletswydd benodol i roi gwybod am faterion y mae'n credu eu bod yn anghyfreithlon neu'n debygol o fod yn anghyfreithlon neu'n gyfystyr â chamweinyddu. Felly, mae'r Swyddog Monitro yn sicrhau cyfreithlondeb a thegwch y penderfyniadau a wneir gan yr Awdurdod. Mae'r Swyddog Monitro hefyd yn sicrhau bod y trefniadau angenrheidiol ar waith i hwyluso cyfathrebu effeithiol rhwng Swyddogion ac Aelodau, a chofnodi a chyhoeddi'r broses o wneud penderfyniadau democrataidd yn ffurfiol.

Yn 2022/23, newidiodd yr Awdurdod ei drefniadau ar gyfer darparu gwasanaethau Swyddog Adran 151 a ddarparwyd o dan Gytundeb Lefel Gwasanaeth gyda Chyngor Sir Gâr ers 2018, gan benodi Trysorydd / Swyddog Adran 151 Dros Dro rhwng 1 Awst 2022 a 31 Gorffennaf 2023. Yn gynnar yn 2023/24 gwerthusodd yr Awdurdod y trefniant dros dro a phenderfynodd barhau gyda Thrysorydd / Swyddog Adran 151 wedi'i benodi gan yr Awdurdod. Yn dilyn proses recriwtio agored, penodwyd Trysorydd parhaol ar 1 Awst 2023.

Egwyddor B: Sicrhau ein bod yn agored a bod gennym ymgysylltiad cynhwysfawr â rhanddeiliaid.

Ein Trefniadau Cynllunio Corfforaethol a chyflwyno ein Cynllun Rheoli Risg Cymunedol 2040

Mae gan yr Awdurdod gylch cynllunio corfforaethol sefydledig sy'n cael ei adolygu'n flynyddol i sicrhau ei fod yn effeithiol.

Yn ystod 2023/24 cyflawnodd yr Awdurdod yn erbyn ei Gynllun Strategol ar gyfer 2022-27, sy'n cyfeirio at ei Ymrwymadau tymor hwy; a'i Gynllun Gwella Busnes Blynyddol 2023/24, a oedd yn amlinellu ei Amcanion Gwella a Llesiant ar gyfer y flwyddyn. Cyflwynwyd adroddiadau monitro chwemisol, yn nodi cynnydd a pherfformiad yn erbyn yr Amcanion Gwella a Llesiant ar gyfer 2023/24, gan gynnwys diweddariadau ar ddangosyddion perfformiad strategol ac allweddol y Gwasanaeth, i'r Pwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu. Bydd Asesiad Perfformiad Blynyddol, sy'n rhoi trosolwg o berfformiad hyd at ddiwedd y flwyddyn, hefyd yn cael ei gyflwyno i'r Awdurdod Tân a'i gyhoeddi er mwyn i Archwilio Cymru gynnal archwiliad blynyddol gan fod y flwyddyn fusnes bellach wedi gorffen.

Ynghyd â chyflawni ei Ymrwymadau a'i Amcanion Gwella a Llesiant yn rhan o'i broses gynllunio strategol, cynhaliodd yr Awdurdod adolygiad eang o'i ddull cynllunio strategol, a'i ganlyniad yw cyflwyno Cynllun Rheoli Risg Cymunedol (CRMP) 2040. Mae ein Cynllun Rheoli Risg Cymunedol yn amlygu sut rydym yn bwriadu mynd i'r afael â'r risgiau, y bygythiadau a'r heriau sy'n wynebu ein

cymunedau a sut yr ydym yn bwriadu eu hwynebu a'u lleihau, gan sicrhau ar yr un pryd bod ein hasedau a'n hadnoddau yn cael eu defnyddio'n llwyddiannus, a darparu'r gwasanaeth gorau posibl i'r cymunedau yr ydym yn eu gwasanaethu.

Bydd defnyddio data i nodi unrhyw risgiau a heriau canfyddedig yn ein cymunedau yn ein helpu i deilwra ein gwasanaethau'n briodol a lleihau'r risgiau hynny drwy'r gwasanaethau a ddarparwn, drwy roi mwy o bwyslais ar sut rydym yn cyflawni ein swyddogaethau atal, amddiffyn ac ymateb. Bydd y gwaith hwn hefyd yn ein galluogi i dargedu ein hadnoddau i atal digwyddiadau rhag digwydd, gan sicrhau hefyd bod ein hadnoddau yn y lleoliadau cywir i ddiogelu'r cymunedau yr ydym yn eu gwasanaethu yn y ffordd orau bosibl pe bai argyfwng.

At hynny, bydd trefniadau monitro a gwerthuso effeithiol yn ein galluogi i gynllunio ein gweithgarwch yn y dyfodol, gan wella diogelwch y cyhoedd a lleihau difrifoldeb y digwyddiadau yr ydym yn eu mynychu. Byddwn hefyd yn canolbwyntio ar ein diben dilys, deall anghenion ein cymunedau, a lliniaru effaith argyfyngau ar y bobl sy'n byw ac yn gweithio yng nghanolbarth a gorllewin Cymru ac yn teithio trwy'r rhanbarth.

Cyfathrebu, Ymgynghori ac Ymgysylltu Effeithiol

Yn dilyn ffurfio CRMP Drafft 2040, cynhaliodd yr Awdurdod broses ymgynghori ar raddfa eang am 10 wythnos rhwng dydd Llun, 6 Tachwedd 2023 a dydd Llun, 15 Ionawr 2024, i gasglu barn y cyhoedd, rhanddeiliaid allweddol a staff ar yr Amcanion Gwella a Llesiant drafft a nodwyd yn y cynllun. Cynhaliwyd yr ymgynghoriad gan ddilyn yr Egwyddorion Cenedlaethol ar gyfer Ymgysylltu â'r Cyhoedd yng Nghymru. Cafwyd 50,000 o ymgysylltiadau a 227 o ymatebion yn rhan o'r broses hon, a lle bo'n briodol cawsant eu hymgorffori yn CRMP terfynol 2040. Cafodd y Cynllun hwn ei gyflwyno gerbron yr Awdurdod a'i gymeradwyo ganddo yn ei gyfarfod ar 25 Mawrth 2024 a bydd yn weithredol ar 1 Ebrill 2024.

Yn ystod 2023/24 ail-lansiodd yr Awdurdod ei ymarfer ymgynghori ac ymgysylltu "Oeddech Chi'n Gwybod". Rydym yn cydnabod bod gwranddo ar farn ein rhanddeiliaid yn hanfodol os ydym am barhau i ddarparu gwasanaeth effeithiol, effeithlon a gwell ac mae'r broses hon wedi'i chynllunio i ennyn dealltwriaeth o'r hyn y mae ein rhanddeiliaid yn ei ddisgwyl gan y Gwasanaeth, yn ogystal â'r hyn sy'n bwysig iddynt a'r hyn y credant y dylem ei flaenoriaethu. Fe'i lanswyd ym mis Awst 2023, a hyd yma rydym wedi cael 193 o ymatebion.

Gan gydnabod ein hawydd i sicrhau sianeli cyfathrebu cadarn gyda'n holl rhanddeiliaid, mae'r Gwasanaeth wedi cychwyn ar brosiect i ddylunio, datblygu a chyflwyno gwefan newydd, gan sicrhau ei bod yn cydnabod ac yn cefnogi ymrwymadau llywodraethu ehangach y Gwasanaeth a'n rhwymedigaethau cydraddoldeb, amrywiaeth a hygyrchedd. Yn ystod 2023/24 mae'r prosiect wedi symud ymlaen yn sylweddol, gan arwain at gwblhau gwefan ddrafft ym mis Chwefror 2024. Yn dilyn darn sylweddol o waith ar gyfer yr adran TGCh, a oedd yn angenrheidiol er mwyn sefydlu seilwaith cadarn a diogel y byddwn yn cynnal ein gwefan newydd arno, mae'r prosesau terfynol bellach ar waith i gael y wefan yn fyw erbyn Haf 2024.

Adolygiad o'n Proses Fewnol ar gyfer Llywodraethu a Gwneud Penderfyniadau.

Mae llywodraethu da yn hanfodol i Wasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ac mae angen fframwaith cadarn i sicrhau tryloywder, atebolrwydd a gwneud penderfyniadau effeithiol, sydd, yn ei dro, yn ein galluogi i ddarparu gwasanaethau cyhoeddus o ansawdd uchel sy'n diwallu anghenion y cymunedau yr ydym yn eu gwasanaethu.

Gan ddechrau yn 2022/23 a dod i ben yn 2023/24, mae adolygiad o lywodraethu a gwneud penderfyniadau yn y sefydliad wedi arwain at ddull wedi'i foderneiddio o wneud penderfyniadau strategol ar draws y Gwasanaeth. Gan wella ein hymrwymiad i lywodraethu da, cefnogi bod yn agored ac yn dryloyw a chynnwys ymgysylltiad yn ein penderfyniadau, a sbarduno ymddygiad effeithiol, cydymffurfio ac atebol ar draws y sefydliad, bydd y dull yn cael ei ddefnyddio a'i werthuso dros y 12 mis nesaf i sicrhau ei fod yn ein galluogi i ddarparu gwasanaethau cyhoeddus o ansawdd uchel sy'n diwallu anghenion y cymunedau yr ydym yn eu gwasanaethu.

Gwaith Cynllunio Cyllideb Corfforaethol gydag Aelodau'r Awdurdod Tân ac Awdurdodau Lleol Cyfansoddol

Mae Strategaeth Cyfathrebu, Ymgynghori ac Ymgysylltu'r Gwasanaeth yn amlinellu dull y Gwasanaeth o gyfathrebu, gan gynnwys trosolwg o randdeiliaid allweddol y dylid cyfathrebu â hwy a'r dull mwyaf priodol i sicrhau cyfathrebu ac ymgysylltu effeithiol â grwpiau targed allweddol. Drwy gydol 2023/24, mae Bwrdd Gweithredol yr Awdurdod, ynghyd â Swyddog Adran 151 yr Awdurdod, wedi cymryd rhan mewn sawl gweithdy Cynllunio Cyllideb Corfforaethol gydag Aelodau etholedig er mwyn canfod y gofyniad ardoll ar gyfer 2024/25. Mae'r broses ymgynghori hon hefyd wedi cynnwys darparu cyflwyniadau yng nghyfarfodydd Awdurdodau Lleol Cyfansoddol, yn ogystal â chwrdd â Thrysoryddion Awdurdodau Lleol Cyfansoddol.

Egwyddor C: Diffinio canlyniadau o ran buddion cynaliadwy, economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol.

Ein hymrwymiad i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Mae'r Gwasanaeth yn parhau i fod yn ymrwymedig i gefnogi Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ac mae'n croesawu ei ddyletswyddau a'i rôl fel partner statudol ar ei chwe Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

Cafodd CRMP 2040 newydd y Gwasanaeth ei ddatblygu yn sgil gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ac mae'n sicrhau bod y Gwasanaeth yn parhau i ystyried effaith hirdymor y penderfyniadau a wneir ganddo ar ei gymunedau. Mae'r Cynllun hefyd yn tynnu sylw at y modd y mae Gweledigaeth, Ymddygiadau ac Amcanion Gwella a Llesiant y Gwasanaeth yn cyfrannu at saith Nod Llesiant y Ddeddf; a sut y bydd y Gwasanaeth yn ystyried ac yn ymgorffori, lle bo'n briodol, yr egwyddor datblygu cynaliadwy a'i phum ffordd o weithio wrth gyflawni ei Amcanion Gwella a Llesiant.

Mae'r Gwasanaeth yn parhau i chwarae rhan allweddol fel partner statudol ar chwe Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, sy'n cynrychioli cymunedau canolbarth a gorllewin Cymru. Mae cynrychiolwyr o'r Gwasanaeth hefyd yn cymryd rhan mewn sawl grŵp cyflawni a gweithredu ar

draws pob un o'i chwe Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, gan sicrhau bod yr amcanion a nodwyd fel meysydd partneriaeth â blaenoriaeth yn cael eu cyflawni'n llwyddiannus.

Cynllunio Ariannol yn y Tymor Canolig

Dilynwyd proses gadarn ar gyfer pennu cyllideb yn 2023/24 a oedd yn cynnwys Swyddogion, Aelodau a chyfranogiad gan gyrff cynrychioliadol.

Cafodd Strategaeth Ariannol Tymor Canolig y Gwasanaeth, sy'n cefnogi'r broses o gynllunio dyraniad adnoddau a gwariant, ac sy'n darparu'r fframwaith ariannol ar gyfer cefnogi'r broses o bennu'r gyllideb, ei hystyried gan yr Awdurdod Tân ym mis Medi 2023.

Adroddwyd am Gynllun Ariannol Tymor Canolig y Gwasanaeth, sy'n cynnwys gofyniad y Gyllideb Refeniw ar gyfer y flwyddyn ariannol i ddod ynghyd â'r Rhaglen Gyfalaf bum mlynedd, wrth y Pwyllgor Rheoli Adnoddau ym mis Tachwedd 2023 a'r Awdurdod Tân ym mis Rhagfyr 2023, a hynny'n arwain yn y pen draw at gael ei gymeradwyo gan yr Awdurdod Tân ym mis Chwefror 2024.

Mae'r Strategaeth Gyfalaf, fel y'i cymeradwyir yn flynyddol gan yr Aelodau, yn amlinellu cyd-destun hirdymor y Gwasanaeth y caiff penderfyniadau ynghylch gwariant a buddsoddiad cyfalaf eu gwneud oddi mewn iddo. Mae hefyd yn darparu'r fframwaith ar gyfer sicrhau bod Rhaglen Gyfalaf bum mlynedd y Gwasanaeth yn cyd-fynd ag ymrwymadau strategol y Gwasanaeth fel y'u hamlinellir yn ei Gynllun Strategol. Mae Grŵp Rheoli Cyfalaf ac Asedau Strategol y Gwasanaeth wedi cyfarfod bob chwarter drwy gydol 2023/24 i fonitro ac adolygu'r rhaglen gyfalaf bum mlynedd.

Mae Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys, fel y'i cymeradwyir yn flynyddol gan yr Aelodau, yn nodi'r terfynau a'r rheolaethau sydd i'w cymhwyso wrth fenthycu a buddsoddi arian. Mae'n cynnwys Dangosyddion Darbodus Cyfalaf sy'n dangos effaith ariannol penderfyniadau gwariant cyfalaf fel y gellir penderfynu a yw'r penderfyniadau hynny'n fforddiadwy, yn ddarbodus ac yn gynaliadwy. Mae hefyd yn cynnwys Dangosyddion Darbodus Rheoli'r Trysorlys sy'n gosod cyfyngiadau ar benderfyniadau Rheoli'r Trysorlys er mwyn sicrhau y gwneir y penderfyniadau hynny yn unol ag arfer da.

Cyflwynwyd adroddiadau monitro'r Gyllideb Refeniw a'r Rhaglen Gyfalaf, a oedd yn crynhoi'r gwir wariant hyd yma a'r alldro a ragwelwyd, i'r Pwyllgor Rheoli Adnoddau yn chwarterol drwy gydol y flwyddyn.

Cwblhawyd y Datganiad o Gyfrifon Blynyddol Drafft ar gyfer 2022/23 erbyn 31 Mai 2023 a derbyniwyd y fersiwn archwiliedig derfynol wedi hynny gan yr Awdurdod Tân yn ei gyfarfod ym mis Medi 2023, a chyflwynwyd yr adroddiad archwilio diamod yn y cyfarfod hwn hefyd.

Cyflwynwyd canllawiau cyllideb diwygiedig i Dîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth ym mis Ebrill 2023. Cyflwynwyd hyfforddiant Rheoli'r Trysorlys hefyd i Aelodau'r Awdurdod Tân, a Swyddogion sy'n ymwneud â'r swyddogaeth Rheoli'r Trysorlys o ddydd i ddydd, ym mis Ionawr 2024.

Egwyddor D: Pennu'r ymyriadau sy'n angenrheidiol i gyflawni'r canlyniadau a fwriadwyd i'r eithaf.

Mae Aelodau Etholedig yr Awdurdod yn ymwneud yn fanwl â gwaith craffu ar ddata perfformiad, yr adroddir arno mewn cyfarfodydd Pwyllgor ac yng nghyfarfodydd yr Awdurdod llawn. Fel yr amlinellwyd eisoes yn Egwyddor A, mae'r Awdurdod, trwy benodi'r Swyddog Monitro, yn sicrhau bod y trefniadau angenrheidiol ar waith i hwyluso cyfathrebu effeithiol rhwng y Swyddogion a'r Aelodau; tra bod cynllun Rheolau Sefydlog yr Awdurdod yn nodi'n glir rolau a chyfrifoldebau'r Aelodau a'r Swyddogion, gan sicrhau bod penderfyniadau gwybodus ac effeithiol yn cael eu gwneud gan yr Awdurdod.

Yn ystod 2023/24, cyflawnodd y Gwasanaeth yn erbyn pum Amcan Gwella a Llesiant a nodwyd yn ei Gynllun Gwella Busnes Blynyddol 2023/24. Lluniwyd yr Amcanion hyn, a ddatblygwyd gan gydnabod yr heriau sy'n ein hwynebu fel Gwasanaeth ac Awdurdod, ar y cyd ag Aelodau a chyreff cynrychioliadol mewn cyfarfodydd Cynllunio Cyllideb Corfforaethol, a gynhaliwyd trwy gydol 2022/23 i drafod gofynion cynllunio'r gyllideb ar gyfer blwyddyn ariannol 2023/24. Sicrhodd y broses hon bod yr Awdurdod yn gwneud rhagolygon at ddibenion cynllunio ar gyfer y dyfodol a bod y broses cynllunio ar gyfer gwella yn cyd-fynd â Strategaeth Ariannol Tymor Canolig a Chynllun Ariannol Tymor Canolig y Gwasanaeth.

Cefnogwyd y broses Ymgynghori sy'n gysylltiedig â Chynllun Gwella Busnes Blynyddol 2023/24 gan Gynllun Cyfathrebu, Ymgynghori ac Ymgysylltu. Rhoddwyd adroddiad llawn, a oedd yn manylu ar ganfyddiadau ac argymhellion y broses ymgynghori, i'r Awdurdod Tân ym mis Chwefror 2023, lle yr amlinellwyd y modd yr ymgorfforwyd unrhyw newidiadau o ganlyniad i'r broses ymgynghori yn fersiwn derfynol y Cynlluniau, a gyhoeddwyd wedi hynny ar 1 Ebrill 2023.

Defnyddir dull tebyg i'r un a ddefnyddir i ddatblygu Cynllun Cynaliadwyedd a'r Amgylchedd, Cynllun Cydraddoldeb Strategol a Safonau'r Gymraeg y Gwasanaeth, a hynny er mwyn sicrhau y cedwir at yr holl ganllawiau statudol a bod yr holl amcanion yn cael eu cyflawni.

Cyflwynwyd adroddiadau monitro chwemisol, yn nodi cynnydd a pherfformiad yn erbyn yr Amcanion Gwella a Llesiant ar gyfer 2023/24, gan gynnwys diweddariadau ar ddangosyddion perfformiad strategol ac allweddol y Gwasanaeth, i'r Pwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu. Mae Asesiad Perfformiad Blynyddol, sy'n rhoi trosolwg o berfformiad hyd at ddiwedd y flwyddyn, hefyd yn cael ei gyflwyno i'r Awdurdod Tân a'i gyhoeddi er mwyn i Archwilio Cymru ei archwilio'n flynyddol.

Derbyniwyd tystysgrifau cydymffurfio gan Archwilio Cymru mewn perthynas â chyhoeddi Asesiad Perfformiad Blynyddol yr Awdurdod 2022/23 ac Amcanion Gwella a Llesiant yr Awdurdod ar gyfer 2023/24.

Mae Adroddiadau Cynnydd y Gwasanaeth ar Berfformiad a Gwelliant ar gyfer 2023/24, ynghyd ag Adroddiadau Cynnydd Cynllun Cydraddoldeb Strategol y Gwasanaeth ar gyfer 2023/24, Adroddiad Blynyddol ar Gynaliadwyedd a'r Amgylchedd y Gwasanaeth ac Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg y Gwasanaeth, ar gael ar wefan y Gwasanaeth.

Egwyddor E: Datblygu gallu'r endid, gan gynnwys gallu ei arweinyddiaeth a'r unigolion sy'n rhan o hynny.

Ein Pobl

Mae'r Gwasanaeth yn cynnal prosesau cadarn o ran mynd ati'n strategol i gynllunio gweithlu er mwyn sicrhau bod y Gwasanaeth yn cyflogi'r nifer cywir o bobl â'r setiau sgiliau angenrheidiol i gyflawni'r amcanion a nodir yn ei gynlluniau corfforaethol. Mae cynllunio gweithlu strategol wedi'i ymgorffori yn y sefydliad, ac wrth ddadansoddi data'r gweithlu gellir nodi gofynion staffio'r dyfodol mewn modd rhagweithiol.

Yn sgil cael ei gomisiynu gan yr Awdurdod Tân ym mis Rhagfyr 2021, cychwynnodd y Gwasanaeth ar broses gwerthuso swyddi ar gyfer staff cynorthwyol trwy gydol 2022/23. O'r 227 o swyddi a werthuswyd yn rhan o'r broses, nodwyd bod 134 o rolau angen codiad cyflog a phenderfynwyd bod gan 93 o rolau lefelau cyflog a oedd yn gymesur â disgwyliadau'r rôl. Er na nodwyd bod unrhyw rolau angen gostyngiad mewn cyflog, cafodd proses apelio ei chychwyn a daeth i ben yn ystod haf 2023.

Mae'r Gwasanaeth yn cynnal gofynion y Wobr Iechyd Corfforaethol a chynhelir profion ffitrwydd ar gyfer yr holl Staff Gweithredol bob dwy flynedd yn rhan o ddull Cymru gyfan o ymdrin â ffitrwydd diffoddwyr tân gweithredol. Mae rhaglen asesu ffitrwydd ar gyfer staff gweithredol wedi'i hymgorffori'n llawn yn y Gwasanaeth a darperir offer ffitrwydd ym mhob Gorsaf Dân. Mae cynlluniau hyfforddi Risg-Grïtigol, ynghyd ag Arfarniadau Perfformiad, yn sicrhau bod pobl yn cael yr hyfforddiant a'r datblygiad priodol i gyflawni eu rolau mewn modd cymwys a diogel.

Mae'r Gwasanaeth yn parhau i fod yn bartner cofrestredig yn Strategaeth Datblygu Sefydliadol Cymru Gyfan, gyda llwybrau gyrfa wedi'u mapio ar gyfer pob sector yn y sefydliad.

Mae Grŵp Gweithlu Strategol y Gwasanaeth hefyd wedi cwrdd yn rheolaidd drwy gydol 2023/24, yn ogystal â Phanel Trosglwyddo a Dyrchafu'r Gwasanaeth a Phanel Cynghori ar Ffitrwydd y Gwasanaeth.

Egwyddor F: Rheoli risgiau a pherfformiad trwy reolaeth fewnol gadarn a rheolaeth ariannol gyhoeddus gref.

Rheoli Risgiau

Mae'r Adran Risg Gorfforaethol yn cynnal Polisi Rheoli Risg y Gwasanaeth a methodolegau cysylltiedig. Mae'r Polisi Rheoli Risg yn amlinellu rolau a chyfrifoldebau ar gyfer Staff y Gwasanaeth ac Aelodau Etholedig fel ei gilydd.

Er mwyn cydlynu ei drefniadau ar gyfer materion yn ymwneud â rheoli risg, mae'r Gwasanaeth wedi sefydlu Grŵp Rheoli Risgiau Busnes pwrpasol. Mae'r grŵp hwn, sy'n cael ei gadeirio gan y Cyfarwyddwr Rheoli Risg a Gwella, yn cyfarfod bob chwarter ac mae'n cynnwys cynrychiolaeth o bob un o Gyfarwyddiaethau'r Gwasanaeth a'r Awdurdod Tân.

Yn dilyn y cyfarfodydd hyn darperir adroddiad wedi'i ddiweddarau ar Gofrestr Risgiau Busnes y Gwasanaeth i'r Pwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu bob chwarter.

Mae'r fethodoleg graddio risgiau sylfaenol a ddefnyddir gan y grŵp yn deillio o gyhoeddiad yn 2004 gan Drysorlys Ei Mawrhydi, sef 'The Orange Book – Management of Risk – Principles and Concepts'.

Yn achos unrhyw risg a nodir ar y Gofrestr Risgiau Busnes, mae yna drywydd archwilio a sail resymegol wedi'i dogfennu ynghylch pam y nodwyd y risg a pha gamau lliniaru sydd ar waith gan y Gwasanaeth fel rhan o'i fesur rheoli risgiau.

Caiff diweddariadau'r Gofrestr Risgiau Busnes a'r 'risgiau' cyfredol eu cyfleu i'r personél yn ôl yr angen, gyda hyfforddiant rheoli risgiau parhaus yn cael ei ddarparu gan yr Adran Risg Gorfforaethol.

Bu Grŵp Rheoli Risgiau Busnes y Gwasanaeth yn monitro cynnydd mewn perthynas â'r Cod Llywodraethu Corfforaethol yn ystod 2023/24 a chynnydd o ran prosesau Archwilio Mewnol ac Allanol y Gwasanaeth.

Egwyddor G: Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio i ddarparu atebolrwydd effeithiol.

Mae Datganiad Llywodraethu Blynyddol yr Awdurdod yn rhoi sicrwydd bod gan yr Awdurdod y trefniadau llywodraethu corfforaethol angenrheidiol ar waith i berfformio'n effeithiol. Cyhoeddwyd Datganiad Llywodraethu Blynyddol yr Awdurdod ar gyfer 2022/23 ar 31 Mai 2023 a'i gyflwyno i'r Awdurdod Tân ym Medi 2023 yn rhan o'r Datganiad Cyfrifon wedi'i archwilio ar gyfer 2022/23.

Mae Fframwaith Cod Llywodraethu Corfforaethol yr Awdurdod yn cefnogi datblygiad Datganiad Llywodraethu Blynyddol yr Awdurdod. Adolygwyd a diwygiwyd y Cod Llywodraethu Corfforaethol ar gyfer 2023/24 ar y cyd â'r Aelodau a'r Swyddogion yn ystod 2023/24 ac fe'i cymeradwywyd gan y Pwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu ym mis Mai 2024.

Mae cyllid yn eitem sefydlog ar agendâu pob un o gyfarfodydd y Cyfarwyddiaethau, Tîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth a'r Tîm Arweinyddiaeth Weithredol, a gynhelir oll yn fisol. Caiff adroddiadau ariannol, gan gynnwys pennu a monitro'r gyllideb a'r Datganiad o Gyfrifon, hefyd eu hystyried yng nghyfarfodydd yr Awdurdod Tân, y Pwyllgor Rheoli Adnoddau a'r Pwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu. Darparwyd trosolwg llawn o drefniadau cynllunio ariannol y Gwasanaeth yn Egwyddor C.

Cyhoeddir cofnodion, gan gynnwys y penderfyniadau a wneir ym mhob un o gyfarfodydd yr Awdurdod a'r Pwyllgorau, ar wefan allanol y Gwasanaeth.

Barn ar lefel y sicrwydd y gall y trefniadau llywodraethu ei darparu.

Adolygiad o Effeithiolrwydd

Mae'r Awdurdod yn gyfrifol am gynnal adolygiad o effeithiolrwydd ei fframwaith llywodraethu, gan gynnwys y system rheolaeth fewnol, o leiaf unwaith y flwyddyn. Mae'r adolygiad o effeithiolrwydd yn cael ei lywio gan waith y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol ac Uwch-swyddogion eraill yr Awdurdod sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd llywodraethu. Cefnogir y gwaith gan adroddiadau gan archwilwyr mewnol ac allanol, ac ystyrir hefyd argymhellion gan aseswyr cymheiriaid.

Mae effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu yn defnyddio tystiolaeth a sicrwydd o'r manau canlynol:

- Yr Awdurdod Tân.
- Y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol ac Uwch-swyddogion priodol.
- Y Cynllun Dirprwyo i Swyddogion.
- Y Pwyllgor Rheoli Adnoddau.
- Y Pwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu.
- Y Pwyllgor Safonau.
- Archwilio Mewnol.
- Archwilio Allanol.

Archwilio Mewnol

Is-adran Archwilio Mewnol Cyngor Sir Gâr sydd wedi darparu'r swyddogaeth Archwilio Mewnol ar gyfer Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn dilyn ad-drefnu Llywodraeth Leol ym 1996. Cytunir ar Gynllun Archwilio Mewnol tair blynedd gyda'r Swyddog Adran 151 a'r Cyfarwyddwr Adnoddau a chaiff ei gymeradwyo gan y Pwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu. Mae'r cynllun tair blynedd yn cael ei adolygu a'i ddiweddarau bob blwyddyn i adlewyrchu'r amgylchiadau a'r blaenoriaethau cyfredol.

Yn unol â Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio 2015 a Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus, mae'n ofynnol i'r Rheolwr Archwilio ddarparu barn ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol prosesau'r Awdurdod o ran rheoli risgiau, rheoli, atal twyll a llywodraethu.

Cytunwyd ar y Cynllun Archwilio Mewnol ar gyfer blwyddyn ariannol 2023/24 â'r Cyfarwyddwr Adnoddau a'r Swyddog Adran 151 ac fe'i cymeradwywyd gan y Pwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu ym mis Mai 2023. Mae'r Pwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu wedi cael adroddiadau cynnydd ar gyflawni'r cynllun ynghyd ag adroddiadau Archwilio Mewnol terfynol a gyhoeddwyd trwy gydol 2023/24.

Hyd yma, mae naw Adroddiad Terfynol ac un Adroddiad Drafft wedi'u cyhoeddi mewn perthynas â Chynllun Archwilio 2023/24. Yn ogystal, cwblhawyd tri adolygiad yn ymwneud â 2022/23 yn ystod 2023/24. O'r adroddiadau hyn, roedd y lefelau sicrwydd a bennwyd yn bump "uchel", saith "derbyniol" ac un "isel". Ar gyfer yr adroddiad a gafodd sicrwydd "isel" roedd dau argymhelliad a gweithredwyd yr holl gamau y cytunwyd arnynt yn ystod 2023/24. Bwriedir cynnal archwiliad dilynol ar gyfer y swyddogaeth hon yn ystod 2024/25.

Yn rhan o Adroddiad Blynyddol Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ar Archwilio Mewnol 2023/24, yr adroddir yn ei gylch wrth y Pwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu ym mis Mai 2024, darparodd y Pennaeth Archwilio Mewnol y farn gyffredinol ganlynl:

“Ni all unrhyw system reoli ddarparu sicrwydd pendant yn erbyn colledion neu gamddatganiadau materol, ac ni all y gwasanaeth Archwilio Mewnol ddarparu'r sicrwydd hwnnw ychwaith. Bwriad y datganiad hwn yw rhoi sicrwydd rhesymol nad oes unrhyw wendidau sylweddol o ran y prosesau rheoli risg, llywodraethu a rheoli.

Wrth ddod i'r farn gyffredinol, mae'r Pennaeth Archwilio Mewnol wedi rhoi ystyriaeth i'r pethau canlynol:

- canlyniadau'r holl waith a wnaed yn rhan o Raglen Archwilio Mewnol 2023/24.
- canlyniadau gwaith a wnaed yn rhan o Raglen Archwilio Mewnol 2022/23, a ddaeth i ben yn dilyn cyhoeddi Adroddiad Blynyddol y llynedd.
- canlyniadau camau gweithredu dilynol Adolygiadau Archwilio Mewnol o'r flwyddyn gyfredol a blynyddoedd blaenorol; ynghyd â
- chydabyddiaeth o'r camau gweithredu gan y Rheolwyr (yn enwedig y rheini yr ystyrir eu bod yn arwyddocaol).

Yn fy marn i, mae gan yr Awdurdod amgylchedd rheoli **DERBYNIOL** ar waith mewn perthynas â'r systemau ariannol sylfaenol a adolygwyd. Mae trefniadau Llywodraethu clir gyda chyfrifoldebau Rheoli a Strwythurau Pwyllgorau diffiniedig ar waith ac, yn gyffredinol, mae'r fframwaith rheoli yn gadarn ac yn cael ei weithredu'n weddol gyson. Mae gan yr Awdurdod Gyfansoddiad sefydledig, ac mae wedi datblygu Polisiâu a chymeradwyo Rheoliadau Ariannol sy'n darparu cyngor a chanllawiau i'r holl staff ac aelodau.

Lle cafodd gwendidau eu nodi trwy adolygiad Archwilio Mewnol, rydym wedi gweithio gyda'r rheolwyr i gytuno ar gamau unioni priodol ynghyd ag amserlen ar gyfer gwella”.

Aethpwyd i'r afael ag argymhellion Archwilio Mewnol drwy gynlluniau gweithredu adrannol mewnol fel y bo'n berthnasol. Mae manylion llawn y sicrwydd a ddarparwyd gan y Rheolwr Archwilio ynghyd â'r cynlluniau i fynd i'r afael â'r argymhellion yn yr Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol ar gyfer 2023/24.

Archwilio Allanol

Caiff trefniadau archwilio allanol y Gwasanaeth eu hwyluso gan Archwilio Cymru mewn perthynas ag Archwilio Cyfrifon; Gwerth am Arian; Gwelliant Parhaus; a'r Egwyddor Datblygu Cynaliadwy. Cyflwynwyd adroddiadau archwilio a thystysgrifau cydymffurfedd i gyfarfodydd y Pwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu a'r Awdurdod Tân yn ystod 2023/24, yn ôl y gofyn.

Mae Archwilio Cymru, fel archwilydd allanol yr Awdurdod, yn adolygu ac yn rhoi sylwadau ar yr agweddau ariannol ar Lywodraethu Corfforaethol, sy'n cynnwys cyfreithlondeb trafodion ariannol, systemau Rheolaeth Ariannol Fewnol a safonau ymddygiad ariannol, a thwyll a llygredigaeth.

Yn ystod 2023/24, yn unol ag amserlenni statudol, cyflwynodd yr Awdurdod Ddatganiad Cyfrifon 2022/23 heb ei archwilio i Archwilio Cymru i'w archwilio. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn gyfrifol am roi barn ynghylch a yw'r datganiadau ariannol yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol yr Awdurdod a Chyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân a'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a

ddaeth i ben bryd hynny. Yn dilyn y broses archwilio, cyhoeddodd yr Archwilydd Cyffredinol adroddiad diamod ar y datganiadau ariannol ym mis Hydref 2023.

Trwy archwilio'r wybodaeth reoli, rheolau'r gweithdrefnau ariannol a'r cyfarwyddiadau ariannol, rheolau sefydlog contractau, y trefniadau gweinyddol (gan gynnwys gwahanu dyletswyddau) a gwaith goruchwyllo'r rheolwyr, a hynny trwy archwiliad allanol, cafwyd sicrwydd cyffredinol, ar y cyfan, mewn perthynas â'r gwaith o reoli materion ariannol yr Awdurdod a'u gweinyddu'n briodol, *a'i fod yn ddigonol i ddarparu barn archwilio yn unol â Safonau Archwilio Rhyngwladol cyfredol ac i gyflawni dyletswyddau statudol yr Archwilydd Cyffredinol*.

Sicrwydd Strategol a Sicrwydd Cyfarwyddwyr y Gwasanaeth

Mae'r Awdurdod yn gyfrifol am gynnal adolygiad blynyddol o effeithiolrwydd ei fframwaith llywodraethu. Caiff yr adolygiad o effeithiolrwydd ei lywio gan waith yr Uwch-reolwyr sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd llywodraethu, yr Adran Cyfathrebu Corfforaethol a Datblygu Busnes, a chan sylwadau a wneir gan yr Archwilwyr Allanol ac asiantaethau adolygu eraill.

Mae Datganiad CIPFA ar Rôl Prif Swyddog Ariannol Llywodraeth Leol (2016) yn mynnu bod sicrwydd yn cael ei roi ar nifer o drefniadau llywodraethu sy'n gysylltiedig â'r sefydliad gan gynnwys rheolaeth ariannol, adrodd, y modd yr eir ati i wneud penderfyniadau, cydymffurfedd â chodau perthnasol a dylanwad y Prif Swyddog Cyllid yn y sefydliad. Ystyriwyd y rhain yng nghyd-destun y Datganiad hwn a chanfuwyd bod trefniadau'r Awdurdod yn cydymffurfio â gofynion CIPFA.

Mae gan yr Awdurdod, drwy Archwilio Mewnol, broses asesu sicrwydd gynhwysfawr ar waith i sicrhau bod y data electronig yn ddiogel ac wedi'i ffurfweddu yn unol â'r arferion gorau cyfredol er mwyn diogelu'r sefydliad. Mae canlyniadau'r prosesau sicrwydd hyn yn rhoi barn gadarnhaol, ond mae cyfleoedd i wella'r amgylchedd rheolaeth fewnol er mwyn lliniaru rhagor ar y risgiau.

Cafodd y rhaglen Archwilio Mewnol y cyfeirir ati mewn paragraffau cynharach sicrwydd gan Fwrdd Gweithredol y Gwasanaeth ynghylch y trefniadau ar gyfer rheoli eu meysydd risg craidd cydnabyddedig. Mae hyn yn adlewyrchu cyfrifoldebau'r Cyfarwyddwyr Gweithredol dros reoli risg ac effeithiolrwydd y rheolaethau. Cafodd y trafodaethau hyn eu llywio hefyd gan yr adroddiadau sicrwydd rheolaidd a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu gan y Swyddog Adran 151, y Swyddog Monitro ac Archwilio Mewnol ac Allanol.

Materion llywodraethu i fynd i'r afael â hwy yn 2024/25

Yn ystod y deuddeg mis nesaf, bydd y Gwasanaeth yn parhau i ddarparu gwasanaethau hanfodol i'r cymunedau y mae'n eu gwasanaethu.

Dan arweiniad Tîm Arweinyddiaeth Weithredol y Gwasanaeth, mae'r meysydd ffocws allweddol ar gyfer 2024/25 yn cynnwys:

- Argymhellion archwilio mewnol ac allanol.
- Ein Cynllun Rheoli Risg Cymunedol 2040.
- Ein hadolygiad diwylliannol.
- Cyflwyno deddfwriaeth gaffael newydd.
- Adolygu ein dull o ymdrin â chwynion a chanmoliaeth.
- Rheoli ein seilwaith TGCh.

Bydd effaith barhaus y galw cynyddol am wasanaethau'r sector cyhoeddus, o'i gymharu â'r setliadau a dderbynnir gan ei awdurdodau lleol cyfansoddol a gostyngiadau gwariant yn y sector cyhoeddus, yn parhau i gael ei hystyried yn ofalus gan yr Awdurdod wrth iddo benderfynu ar ei Strategaeth Ariannol Tymor Canolig.

Bydd y Gwasanaeth yn parhau i fonitro'r cynnydd sy'n cael ei wneud gan Lywodraeth Cymru yn ei thrafodaethau ynghylch cyhoeddi Fframwaith Tân ac Achub Cenedlaethol newydd i Gymru, unrhyw adolygiadau thematig newydd a gynhelir gan y Prif Gynghorydd Tân ac Achub, ac unrhyw newidiadau eraill i'r ffordd yr ydym yn cael ein llywodraethu, ac yn cynghori'r Awdurdod ar unrhyw oblygiadau i'r Gwasanaeth.

Rydym yn cynnig, dros y flwyddyn sydd i ddod, cymryd camau sy'n ymwneud â'r materion uchod ac eraill i wella rhagor ar ein trefniadau llywodraethu a sicrhau ein hunain bod gennym weithdrefnau, prosesau a threfniadau cadarn ar waith i sicrhau ein bod yn gwbl atebol. Manylir isod ar y camau gweithredu a oedd yn weddill o Gynlluniau Gweithredu y blynyddoedd blaenorol a'n Cynllun Gweithredu ar gyfer 2024/25.

Diweddariadau ar gamau gweithredu a oedd yn weddill o flynyddoedd blaenorol (yn unol â Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2022/23)

Llywodraethu	Cyfrifoldeb	Cam Gweithredu a Gynlluniwyd	Statws ar hyn o bryd
Materion pensiwn sy'n mynd rhagddynt ar hyn o bryd ac y mae'r Awdurdod yn mynd i'r afael â hwy	Y Pennaeth Adnoddau Dynol	Gwarchodaeth Drosiannol, ym mis Rhagfyr 2018 rhoddodd y Llys Apêl y dyfarniad yn achos apeliadau trosiannol y Diffoddwyr Tân. Yr unig beth y mae'r achos yn ymwneud ag ef yw'r trefniadau gwarchod trosiannol yng nghynllun pensiwn Diffoddwyr Tân 2015, ac a yw'r rhain yn wahaniaethol. Cyfeiriodd y dyfarniad y mater o ystyried rhwymedi i'r tribiwnlys cyflogaeth, felly mae'n debygol o fod yn fisoedd lawer cyn y bydd yr effaith ar bensiynau yn hysbys.	<p>Rhwymedi Achos Gwahaniaethu ar sail Oed McCloud / Sargeant.</p> <p>Gosodwyd Rheoliadau Pensiynau Diffoddwyr Tân (Gwasanaeth Rhwymediol) (Cymru) 2023 a daethant i rym ar 1 Hydref 2023 i wneud darpariaeth i Reolwyr Cynlluniau weithredu'r newidiadau angenrheidiol ac mae'n ofynnol cwblhau'r rhain o fewn 18 mis. Mae'r rheoliadau'n rhoi'r holl gyflogeion cymwys sy'n aelodau gweithredol yn ôl yn eu cynlluniau gwaddol ar gyfer y cyfnod rhwng 01 Ebrill 2015 a 31 Mawrth 2022 ac yn cynnig dewis rhwng cynllun gwaddol a chynllun diwygiedig. Nid dim ond ar gyflogeion presennol y mae'r Rheoliadau yn effeithio; maent hefyd yn cynnwys cyn-gyflogeion yr ystyrir eu bod yn aelodau cymwys.</p> <p>Mae'r Gwasanaeth wedi canfod a chyfathrebu â'r holl aelodau yr ystyrir eu bod o fewn cwrpas Rhwymedi Achos Gwahaniaethu ar sail Oed McCloud / Sargeant.</p> <p>Statws: Busnes fel arfer.</p>

<p>Papur Gwyn Llywodraeth Cymru ar ddiwygio Awdurdodau Tân ac Achub yng Nghymru</p>	<p>Tîm Arweinyddiaeth Weithredol Swyddog Monitro'r Awdurdod Tân ac Achub Cadeirydd yr Awdurdod Tân</p>	<p>Gweithio ar y cyd â Llywodraeth Cymru a'r Awdurdodau Tân ac Achub eraill yng Nghymru i ystyried effaith bosibl unrhyw drefniadau llywodraethu yn sgil cyflwyno un neu fwy o argymhellion a gynhwysir ym Mhapur Gwyn Llywodraeth Cymru ar ddiwygio Awdurdodau Tân ac Achub yng Nghymru.</p>	<p>Bydd y Gwasanaeth yn parhau i ymgysylltu'n rhagweithiol â Llywodraeth Cymru ar y mater hwn.</p> <p>Pan fydd hi'n glir i ba gyfeiriad y mae Llywodraeth Cymru am fynd, bydd cynllun gweithredu newydd yn cael ei greu i ymgorffori'r argymhellion a'r gofynion sy'n gysylltiedig ag unrhyw broses lywodraethu newydd.</p> <p>Statws: Nid oes angen gweithredu pellach ar hyn o bryd.</p>
<p>Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021</p>	<p>Tîm Arweinyddiaeth Weithredol Swyddog Monitro'r Awdurdod Tân ac Achub Cadeirydd yr Awdurdod Tân</p>	<p>Ystyried unrhyw ddiwygiadau sy'n ofynnol i broses Cynllunio Gwella'r Gwasanaeth yn dilyn diddymu'n rhannol Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 a chyflwyno fframwaith perfformiad newydd yn Neddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.</p>	<p>Mae Bwrdd Fframwaith Cenedlaethol wedi'i sefydlu gan Lywodraeth Cymru ac mae'r Gwasanaeth wedi chwarae rhan sylweddol ynddo.</p> <p>Fodd bynnag, nid yw'r Bwrdd wedi cwrrd ers peth amser a, hyd y gwyddom, ychydig iawn o gynnydd sydd wedi'i wneud ar Fframwaith Cenedlaethol newydd.</p> <p>O'r herwydd, bydd y cam gweithredu hwn yn cael ei gau yn awr, gyda'r bwriad o gyflwyno cam gweithredu newydd pan ddaw'r maes cynnydd hwn yn flaenoriaeth i Lywodraeth Cymru.</p> <p>Statws: Nid oes angen gweithredu pellach ar hyn o bryd.</p>

<p>Mynd i'r afael â'r camau gweithredu a nodwyd yn rhan o asesiad y Cod Rheolaeth Ariannol.</p>	<p>Tîm Arweinyddiaeth Weithredol</p>	<p>Sicrhau bod y camau gweithredu a'r argymhellion a nodwyd yn asesiad y Cod Rheolaeth Ariannol yn cael eu hystyried ac yr eir i'r afael â hwy yn ôl yr angen.</p>	<p>Datblygwyd y Cod Rheolaeth Ariannol i arwain sefydliadau'r sector cyhoeddus o ran rheoli eu cyllid a'r safon benodol y dylent geisio ei chyrraedd.</p> <p>Trwy gydol 2021/22, cynhaliwyd hunanasesiad i benderfynu i ba raddau y mae trefniadau rheoli ariannol yr Awdurdod yn cydymffurfio â'r Cod Rheolaeth Ariannol.</p> <p>Mae'r Gwasanaeth wedi parhau i wella gwytnwch ariannol trwy ymgorffori'r Safonau Rheolaeth Ariannol, yn enwedig sicrhau bod gwaith cynllunio ariannol yn cydfynd â Chynllun Rheoli Risg Cymunedol 2040.</p> <p>Statws: Busnes fel arfer.</p>
<p>Ymgorffori'r hyn a ddysgwyd o'r Archwiliad Diwylliannol i llywio Gweledigaeth, Cenhadaeth a Gwerthoedd diwygiedig y Gwasanaeth.</p>	<p>Tîm Arweinyddiaeth Weithredol</p> <p>Tîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth</p>	<p>Sicrhau bod popeth a ddysgwyd yn sgil yr Archwiliad Diwylliant yn cael ei ymgorffori ym mhrosesau llywodraethu a gwneud penderfyniadau'r Gwasanaeth.</p> <p>Sicrhau bod canlyniadau'r Archwiliad Diwylliannol yn llywio Gweledigaeth, Cenhadaeth a Gwerthoedd diwygiedig y Gwasanaeth.</p>	<p>Cafodd yr archwiliad ei lansio ym mis Ionawr 2023, pan gyhoeddwyd arolwg ar-lein i'r holl staff, a daeth y broses o gasglu data i ben ar 24 Mawrth 2023.</p> <p>Mae'r ymatebion bellach wedi'u casglu mewn adroddiad a'u dosbarthu ar draws y Gwasanaeth i'r holl bersonél. Er mwyn mynd i'r afael â chanfyddiadau'r adroddiad, sefydlodd y Tîm Arweinyddiaeth Weithredol Fwrdd Diwylliant a Chynhwysiant a Gweithgor Diwylliant a Chynhwysiant.</p> <p>Cylch gorchwyl y Bwrdd Diwylliant a Chynhwysiant, sy'n cael ei gadeirio gan y Prif Swyddog Tân ac sy'n cynnwys aelodau o'r Tîm Arweinyddiaeth Weithredol, Tîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth a Chadeirydd a Dirprwy Gadeirydd y Gweithgor Diwylliant a Chynhwysiant, yw</p>

			<p>sicrhau bod y Gwasanaeth yn gwneud cynnydd digonol a mesuradwy tuag at greu diwylliant diogel, teg a chynhwysol, gyda phwyslais ar iechyd a lles a phrofiad mwy cyson a chadarnhaol i'r holl staff.</p> <p>Mae'r Gweithgor Diwylliant a Chynhwysiant yn cynnwys cynrychiolwyr o bob rhan o'r Gwasanaeth ac mae ganddo fandad clir i ddatblygu a chyflwyno cynllun gweithredu, drwy ymgysylltu â phob sector o'r gweithlu, i wella tegwch, amrywiaeth a chynhwysiant ledled y Gwasanaeth. Bydd y grŵp yn cael ei lywio gan argymhellion allweddol ein harchwiliad diwylliannol, yn ogystal â'r rhai o sefydliadau tebyg yr wyf wedi'u rhannu â chi yn ddiweddar, gan gynnwys Brigâd Dân Llundain a Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru.</p> <p>Rhoddodd Cynllun Rheoli Risg Cymunedol 2040 gyfle i adolygu ein Gweledigaeth, ein Cenhadaeth a'n Gwerthoedd. Mae lansio Cynllun Rheoli Risg Cymunedol 2040 yn cynnwys Ein Gweledigaeth: Darparu'r gwasanaeth gorau posibl i gymunedau canolbarth a gorllewin Cymru; a'n Hymddygiadau: bod yn atebol, dangos uniondeb, bod yn foesegol, bod yn barchus, bod yn ddiduedd.</p> <p>Statws: Busnes fel arfer.</p>
--	--	--	--

<p>Adolygu prosesau llywodraethu a gwneud penderfyniadau yn y sefydliad.</p>	<p>Tîm Arweinyddiaeth Weithredol Tîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth</p>	<p>Hwyluso adolygiad o strwythur cyfarfodydd y Gwasanaeth, ei brosesau gwneud penderfyniadau, a sut mae'n sicrhau ei fod wedi cyflawni yn erbyn set o gamau gweithredu, agweddau, dyheadau a disgwyliadau.</p>	<p>Mae Tîm Gweithredol a Thîm Uwch-reolwyr y Gwasanaeth wedi cymryd rhan mewn gweithdai gyda darparwr allanol i nodi'r heriau presennol a chanfod gwelliannau i brosesau llywodraethu'r Gwasanaeth.</p> <p>Derbyniwyd adroddiad yn amlinellu'r canfyddiadau ac, yn amodol ar symud ymlaen trwy fforymau gwneud penderfyniadau'r Gwasanaeth, rhagwelir y bydd y broses newydd yn cael ei chyflwyno ar brawf am 12 mis ym mis Ebrill 2024.</p> <p>Statws: Busnes fel arfer.</p>
<p>Proses Gwerthuso Swyddi'r Llyfr Gwyrdd</p>	<p>Cyfarwyddwr Adnoddau</p>	<p>Myfyrion ar broses gwerthuso swyddi'r llyfr gwyrdd ac adolygu prosesau busnes cysylltiedig i sicrhau rhaglen gadarn o sicrwydd parhaus ynghylch y portffolio o rolau llyfr gwyrdd yn y Gwasanaeth.</p>	<p>Mae proses gwerthuso swyddi'r Llyfr Gwyrdd, a ddechreuodd yn 2022/23, bellach wedi'i chwblhau, gyda'r holl brosesau apelio yn dod i ben, ac ymarfer clirio i sicrhau bod swyddi a oedd yn wag neu'n cael eu dal gan unigolion a oedd newydd gael eu penodi yn cael eu gwerthuso yn ystod 2023/24.</p> <p>Statws: Wedi cau.</p>
<p>Cyflwyno gwefan newydd ar gyfer y Gwasanaeth</p>	<p>Pennaeth Cyfathrebu Corfforaethol a Datblygu Busnes</p>	<p>Dylunio, datblygu a chyflwyno gwefan newydd ar gyfer y Gwasanaeth, gan sicrhau ei bod yn cydnabod ac yn cefnogi ymrwymadau llywodraethu ehangach y Gwasanaeth a'i awydd parhaus i gefnogi rhaglen gyfathrebu, ymgysylltu ac ymgynghori gadarn gyda chymunedau.</p>	<p>Mae'r gwaith o ddatblygu gwefan newydd y Gwasanaeth bellach yn mynd rhagddo'n dda.</p> <p>Mewn cydweithrediad â darparwr allanol, ymrwymodd adran Cyfathrebu Corfforaethol a Datblygu Busnes y Gwasanaeth adnoddau sylweddol i'r hyn sy'n adnodd cyfathrebu hanfodol bwysig i'r Gwasanaeth.</p> <p>Mae'r cynnydd yn parhau i fod ar y trywydd iawn gyda dyddiad 'mynd yn fyw' disgwyliedig yn haf 2024.</p> <p>Statws: Yn parhau.</p>

<p>Safonau Tân</p>	<p>Penaethiaid Adrannau perthnasol</p>	<p>Myfyrion ar ac ystyried argymhellion arfer da sy'n deillio o gyflwyno Safonau Tân ar draws y Gwasanaethau Tân ac Achub yn Lloegr</p>	<p>Datblygwyd y Safonau Tân gan arbenigwyr pwnc, ac fe'u hysbyswyd gan y newidiadau yn y dirwedd tân ac achub, newidiadau i ddeddfwriaeth, dysgu sefydliadol a gweithredol, a chanlyniadau arolygiadau ac ymholiadau, megis y rhai a gynhaliwyd gan Arolygiaeth Cwnstabiliaeth a Gwasanaethau Tân ac Achub EF (HMICFRS).</p> <p>Er bod y Safonau hyn wedi'u datblygu fel fframwaith i'w ddefnyddio yn Lloegr, rydym ni, fel Awdurdod, yn cydnabod bod y safonau hyn yn cynrychioli 'sut y dylai da fod' ac felly rydym wedi cynnal dadansoddiad sylfaenol yn erbyn yr holl Safonau yn ystod 2023/24.</p> <p>Yn ystod 2024/25, pan nad yw bodloni'r Safon Tân yn effeithio ar ein gofynion deddfwriaethol fel gweinyddiaeth ddatganoledig yng Nghymru, byddwn yn addasu ein harferion gwaith i ymgorffori'r Safonau ledled y Gwasanaeth.</p> <p>Lle teimlir nad yw'n bosibl mabwysiadu'r Safon Tân yn ei chyfanrwydd oherwydd y sefyllfa reoleiddiol unigryw yng Nghymru, byddwn yn hytrach yn sicrhau bod ein harferion gwaith yn cyd-fynd cyn belled ag y bo modd, gan wneud addasiadau yn ôl yr angen i fodloni gofynion y Safonau.</p> <p>Statws: Wedi'i gwblhau.</p>
--------------------	--	---	--

<p>Cyflwyno proses newydd ar gyfer arfarnu staff.</p>	<p>Pennaeth Datblygu Pobl</p>	<p>Bydd proses arfarnu ddiwygiedig ar gyfer staff, sy'n cyd-fynd â fframwaith arweinyddiaeth, ymddygiadau a chymwyseddau Cyngor Cenedlaethol y Penaethiaid Tân, yn cael ei lansio yn 2023/24.</p>	<p>Mae proses arfarnu newydd ar gyfer staff bellach wedi'i chyflwyno.</p> <p>Statws: Wedi'i gwblhau.</p>
<p>Cynnal a chyflwyno canfyddiadau o Ymchwiliad Safonau'r Awdurdod yn erbyn cyn-Aelod.</p>	<p>Swyddog Monitro'r Awdurdod Tân ac Achub</p>	<p>Dechreuodd ymchwiliad Safonau i ymddygiad cyn-Aelod o'r Awdurdod Tân ym mis Rhagfyr 2022 a bydd yn parhau yn ystod blwyddyn fusnes 2023/24.</p> <p>Yn rhan o'r gwrandawriad, rhoddir ystyriaeth i unrhyw bwyntiau dysgu ac argymhellion a lunnir ac a rennir ar gyfer gweithredu arnynt gan yr Awdurdod Tân ac Achub.</p>	<p>Bu i'r gwrandawriad Safonau gwrdd a gorffen ei ymchwiliad ar 17 Mai 2023.</p> <p>Penderfynodd y Pwyllgor Safonau fod yr Aelod wedi methu â chydymffurfio â pharagraffau 4(a), 4(b), 6(1)(a) a 7(a) Cod Ymddygiad yr Aelodau gan nad oedd wedi trin yr aelod o'r cyhoedd yn deg neu â pharch, ei fod wedi ymddwyn mewn modd a oedd yn debygol o ddwyn anfri ar yr awdurdod neu'r Aelod, ac wedi ceisio defnyddio ei swydd yn amhriodol i sicrhau mantais neu greu anfantais iddo'i hun, a/neu eraill.</p> <p>O ganlyniad, cynhaliwyd ymarfer hyfforddi trylwyr gyda'r holl Aelodau yn y Cyfarfod Cyffredinol Blyneddol dilynol, gan amlinellu manylion yr achos ac amlinellu ei effaith ar yr awdurdod a'r angen i Aelodau gadw at y Cod Ymddygiad.</p> <p>Yn ogystal, mae adolygiad o Gyfansoddiad yr Awdurdod bellach wedi dod i ben, er mwyn egluro rôl a dyletswyddau aelodau'r Awdurdod Tân.</p> <p>Statws: Wedi'i gwblhau.</p>

Rhaglen Archwilio Mewnol	Penaethiaid Gwasanaeth perthnasol	Myfyrion ar argymhellion Archwilio Mewnol a'u cynnwys mewn cynlluniau gweithredu.	<p>Cynhelir gwaith monitro interim ar argymhellion gan Archwilio Mewnol gan Grŵp Rheoli Risgiau Busnes y Gwasanaeth.</p> <p>Mae Archwilio Mewnol wedi cwblhau ei adolygiad dilynol ar gyfer 2022/23, a chyflwynwyd yr adroddiad i Bwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu yr Awdurdod ym mis Hydref 2023.</p> <p>Statws: Busnes fel arfer.</p>
Rhaglen Archwilio Allanol	Penaethiaid Gwasanaeth perthnasol	Myfyrion ar argymhellion Archwilio Allanol a'u cynnwys mewn cynlluniau gweithredu.	<p>Ar ôl penderfyniad strategol i ystyried, derbyn a chychwyn ffrwd waith i gyflwyno argymhellion o raglenni Archwilio Allanol, mae'r gwaith monitro interim ar argymhellion yn awr yn cael ei gynnal gan Grŵp Rheoli Risgiau Busnes y Gwasanaeth.</p> <p>Statws: Busnes fel arfer.</p>

Cynllun Gweithredu 2024/25

Llywodraethu	Cam Gweithredu	Swyddog Cyfrifol	Dyddiad Targed
Cynlluniau Gweithredu'r Blynnyddoedd Blaenorol	Adolygiad i sicrhau bod yr holl gamau gweithredu a nodwyd yn cael sylw.	Penaethiaid Gwasanaeth perthnasol	Gweler y diweddariadau yn y tabl uchod.
Argymhellion Archwilio Mewnol	Myfyrio ar argymhellion Archwilio Mewnol a'u cynnwys mewn cynlluniau gweithredu.	Penaethiaid Gwasanaeth perthnasol	Fel y cytunwyd â'r gwasanaeth Archwilio Mewnol.
Argymhellion y Gwasanaeth Archwilio Allanol	Myfyrio ar argymhellion Archwilio Allanol a'u cynnwys mewn cynlluniau gweithredu.	Penaethiaid Gwasanaeth perthnasol	Fel y cytunwyd arno ag Archwilio Allanol.
Cynllun Rheoli Risg Cymunedol 2040	<p>Ymgorffori gweithdrefnau, prosesau a fframweithiau newydd yn unol â Chynllun Rheoli Risg Cymunedol yr Awdurdod 2040.</p> <p>Bydd angen i'r rhain gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> Adolygiad o'r Fframwaith Cynllunio Gwella. System i ymgorffori, hyrwyddo, rheoli a mesur ymlyniad wrth ymddygiadau newydd yr Awdurdod. Dull o adrodd ar gynnydd yn erbyn yr Amcanion Gwella a Llesiant sydd wedi'u cynnwys yn y Cynllun. Strategaeth Gyfathrebu, Marchnata ac Ymgysylltu newydd sy'n ystyried y Cynllun newydd, y bwriad strategol y mae'n ei amlinellu a'r broses o chwilio am welliannau, eu dewis, eu cyflwyno a'u cofnodi. 	<p>Pennaeth Tîm y Cynllun Rheoli Risg Cymunedol</p> <p>Pennaeth Cyfathrebu Corfforaethol a Datblygu Busnes</p>	Medi 2024

Diwylliant Sefydliadol	<p>Cyflwyno cynllun gweithredu i fonitro cynnydd yn erbyn canfyddiadau Archwiliad Diwylliannol y Gwasanaeth a gynhaliwyd yn 2023.</p> <p>Mewn cydweithrediad â Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru, cynnal adolygiad allanol annibynnol o gynnydd yn erbyn teithiau diwylliannol y Gwasanaeth, yn unol â'r cylch gorchwyl a nodwyd gan Lywodraeth Cymru. Bydd y ddau adolygiad yn dechrau ym mis Mehefin 2024 a'r canfyddiadau'n cael eu cyhoeddi i'r ddau Awdurdod Tân ac i Lywodraeth Cymru ym mis Tachwedd 2024.</p> <p>Parhau i ddatblygu a darparu diweddariadau i Lywodraeth Cymru o safbwynt yr argymhellion yn adroddiad HMICFRS ar Werthoedd a Diwylliant mewn Gwasanaethau Tân ac Achub.</p> <p>Parhau i ddatblygu a darparu diweddariadau i Lywodraeth Cymru o safbwynt yr argymhellion yn Adolygiad Diwylliant Annibynnol Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru.</p>	<p>Tîm Arweinyddiaeth Weithredol</p> <p>Tîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth</p> <p>Bwrdd Diwylliant a Chynhwysiant</p> <p>Gweithgor Diwylliant a Chynhwysiant</p>	Mawrth 2025
Strategaeth Gaffael	Mae angen cynnal adolygiad llawn o Strategaeth Gaffael Gwasanaethau Tân ac Achub Cymru a'r gweithdrefnau a'r prosesau cysylltiedig cyn gynted ag y cyhoeddir is-ddeddfwriaeth Deddf Caffael 2023.	Pennaeth Caffael	Hydref 2024
Gweithdrefn Canmoliaeth, Cŵynion a Sylwadau	Mae angen adolygiad o Weithdrefn Canmoliaeth, Cŵynion a Sylwadau'r Gwasanaeth i gyd-fynd â phrosesau mewnol diwygiedig ar gyfer ymdrin â materion o'r fath.	Y Pennaeth Adnoddau Dynol	Medi 2024
Seiberddiogelwch TGCh	Datblygwyd strategaeth gadarn a bydd yn parhau i gael ei gweithredu i fynd i'r afael â'r argymhellion a nodwyd mewn Adroddiad Archwilio Cadernid Seiberddiogelwch.	Pennaeth Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu	Rhagfyr 2024

Y Datganiad Llywodraethu

Mae'r Awdurdod o'r farn bod ei drefniadau llywodraethu ar gyfer 2023/24 yn parhau i gael eu hystyried yn addas i'r diben. Mae Cod Llywodraethu Corfforaethol yr Awdurdod yn nodi'n fanwl Fframwaith Llywodraethu'r Awdurdod, sy'n gyson â fframwaith CIPFA / SOLACE 'Delivering Good Governance in Local Government Framework' (2016). Mae'r Awdurdod wedi cynnal asesiad a gall gadarnhau bod y trefniadau y manylir yn eu cylch yn y Cod ar waith.

Barn y Swyddog Monitro a'r Swyddog Adran 151 felly yw bod yr adolygiad o'r trefniadau llywodraethu ar gyfer blwyddyn ariannol 2023/24 wedi bod yn foddhaol ar y cyfan. Credwn fod y dystiolaeth a ddarparwyd yn dangos bod y Llywodraethu Corfforaethol yn y sefydliad hwn yn effeithiol, bod y trefniadau presennol yn addas i'r diben, a bod yr Awdurdod mewn sefyllfa dda i gyflawni ei nodau strategol, er mwyn cyflawni ei ganlyniadau bwriadedig i ddinasyddion a defnyddwyr gwasanaethau. Mae'r sefydliad yn gweithredu mewn modd darbodus, effeithiol, effeithlon a moesegol.

Mae Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn cydnabod ei gyfrifoldeb fel sefydliad gwasanaeth cyhoeddus i ddarparu gweledigaeth ar gyfer y gymuned y mae'n ei gwasanaethu ac i arwain trwy esiampl o ran gwneud penderfyniadau a phrosesau a chamau gweithredu eraill, gyda'r Aelodau a'r Swyddogion yn ymddwyn yn unol â safonau ymddygiad uchel.

Ardystiad

Cawsom gyngor ar oblygiadau'r adolygiad o effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu gan Uwch-reolwyr a'r Pwyllgor Perfformiad, Archwilio a Chraffu. Mae'r camau gweithredu a nodwyd i ddatblygu rhagor ar drefniadau Llywodraethu'r Awdurdod i sicrhau gwelliant parhaus yn systemau'r Awdurdod ar waith.

Rydym yn rhoi ein hymrwymiad y byddwn yn cymryd camau dros y flwyddyn sydd i ddod i wella rhagor ar ein trefniadau llywodraethu. Rydym yn fodlon y byddwn yn mynd i'r afael â'r angen am unrhyw welliannau a nodwyd yn ein hadolygiad o effeithiolrwydd a byddwn yn monitro'r modd y cânt eu gweithredu yn rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf.

Llofnodwyd:

Cadeirydd yr Awdurdod Tân

23 Medi 2024

Llofnodwyd:

Prif Swyddog Tân

23 Medi 2024